

รายงานผลการวิจัย

เรื่อง กระบวนการถ่ายทอดระบบสื่อความหมายสำหรับการท่องเที่ยวที่เกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร

Interpretive System to Communicate Process for Tourism at Koh Phithak,
Chumphon Province.

ได้รับการจัดสรรงบประมาณวิจัย

ประจำปี 2556

จำนวน 200,000 บาท

หัวหน้าโครงการ

นางสาวเบญจมาศ ณ ทองแก้ว

ผู้ร่วมโครงการ

นายอำนาจ รัชชาพล

นางสาวจุฑามาส เฟื่องโคนา

นายชลดรศักดิ์ ทองสง

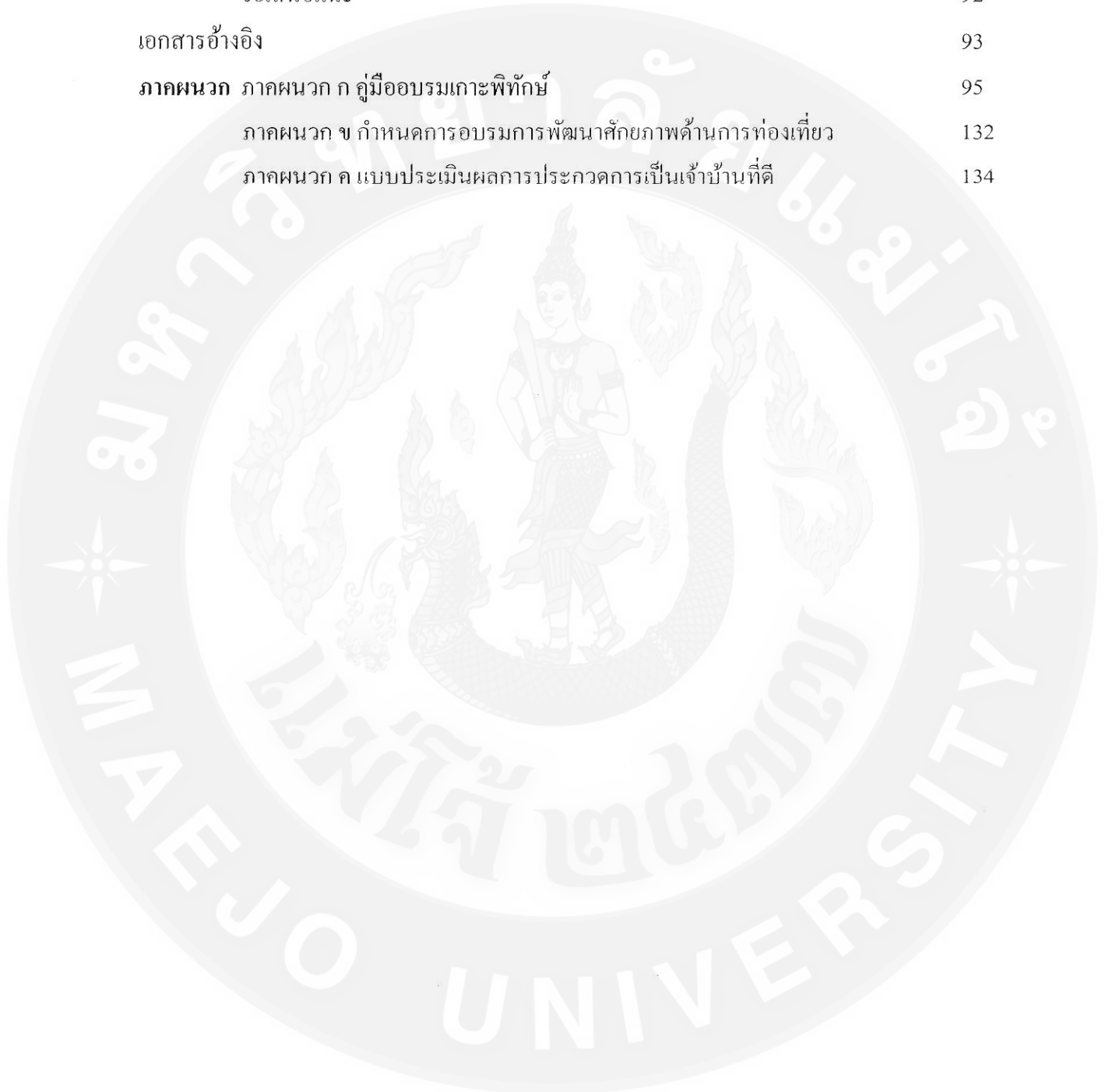
งานวิจัยสร้างสรรค์สนับสนุน

30 / ธันวาคม / 2557

สารบัญเรื่อง

	หน้า
สารบัญตาราง	๗
สารบัญภาพ	ค
บทคัดย่อ	1
Abstract	1
บทที่ 1 บทนำ	2
ความสำคัญของปัญหา	2
วัตถุประสงค์	4
ขอบเขตการศึกษาวิจัย	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 เอกสาร	6
แนวคิด และทฤษฎีการสื่อความหมายทางธรรมชาติ	6
การท่องเที่ยวโดยชุมชน	12
แนวคิดหลักการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	15
พื้นที่ศึกษา	19
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	24
กรอบแนวคิดของการวิจัย	27
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	29
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	29
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	29
การวิเคราะห์ข้อมูล	30
บทที่ 4 ผลการวิจัย	32
ผลการสำรวจทรัพยากรท่องเที่ยว	32
ผลการวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรค	48
สรุปผลการจัดทำเรื่องราวสื่อความหมายเพื่อการท่องเที่ยวเกาะพิทักษ์	53
ระยะที่ 1	
ผลการจัดทำสื่อวีดิทัศน์สำหรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะพิทักษ์	60
ผลการฝึกอบรมการถ่ายทอดกระบวนการสื่อความหมายสู่ชุมชนท้องถิ่น	68
การติดตามและประเมินผลโครงการ	79

บทที่ 5	สรุปผล และข้อเสนอแนะ	87
	สรุปผลการวิจัย	87
	ข้อเสนอแนะ	92
เอกสารอ้างอิง		93
ภาคผนวก	ภาคผนวก ก คู่มืออบรมเกาะพิทักษ์	95
	ภาคผนวก ข กำหนดการอบรมการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยว	132
	ภาคผนวก ค แบบประเมินผลการประกวดการเป็นเจ้าบ้านที่ดี	134

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 1	แสดงชนิดพันธุ์สัตว์/พืชจำแนกตามจำนวนแปลงและค่าเฉลี่ย	36
ตารางที่ 2	ผลการสำรวจชนิดพันธุ์สัตว์/พืชหายฝั่งทะเลเกาะพิทักษ์จำแนกตาม โอกาสในการพบเห็น	37
ตารางที่ 3	แสดงประเภทและชนิดพันธุ์พืชภายในเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติ รอบเกาะพิทักษ์	41
ตารางที่ 4	แสดงผลการวิเคราะห์ จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส อุปสรรค (SWOT analysis) ของเกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร	48
ตารางที่ 5	แสดงจำนวนและร้อยละของระดับความต้องการเนื้อหาสำหรับสื่อ ความหมายเพื่อการท่องเที่ยว	54
ตารางที่ 6	แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของ นักท่องเที่ยว	79
ตารางที่ 7	แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้เข้าชม สื่อวีดิทัศน์	80
ตารางที่ 8	ตารางแสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไป	82
ตารางที่ 9	แสดงจำนวนและร้อยละของความคิดเห็นเกี่ยวกับ โครงการ ฝึกอบรมตามปัจจัยด้านต่างๆ	84
ตารางที่ 10	แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานต่อความพึงพอใจ โครงการฝึกอบรมในภาพรวม	86
ตารางที่ 11	แสดงจำนวนและร้อยละของความต้องการและความพึงพอใจ	86

สารบัญภาพ

		หน้า
ภาพที่ 1	โมเดลกระบวนการวางแผนสื่อความหมายธรรมชาติ	9
ภาพที่ 2	โมเดลการวางแผนระบบสื่อความหมาย	11
ภาพที่ 3	เป้าหมายการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	16
ภาพที่ 4	กรอบแนวคิดการบวกรถยนต์ระบบสื่อความหมายสำหรับการท่องเที่ยวเกาะพิทักษ์	28
ภาพที่ 5	แสดงผลการสำรวจทรัพยากรที่โดดเด่นบริเวณเกาะคราม	33
ภาพที่ 6	แสดงตัวอย่างเนื้อหาด้านวิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำประมงพื้นบ้านภายในคู่มือและแผ่นพับ	59
ภาพที่ 7	แสดงจากการถ่ายทำวิดีโอทัศน์สำหรับการท่องเที่ยวของเกาะพิทักษ์	67
ภาพที่ 8	แสดงกิจกรรมการฝึกอบรมการเป็นเจ้าบ้านที่ดี	78

กระบวนการถ่ายทอดระบบสื่อความหมายสำหรับการท่องเที่ยวที่เกาะพิทักษ์
จังหวัดชุมพร

Interpretive System to Communicate Process for Tourism
at Koh Phithak, Chumphon Province.

เบญจมาส ณ ทองแก้ว อำนาจ รักษาพล จุฑามาส เพ็งโคนา และชอลรงค์ ทองสง
Benjamas Na thongkaew Amnat Ruksapol Jutamas Pengkona and Chondarong Thongsong

มหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร 99 ม.5 ต.ละแม อ.ละแม จังหวัดชุมพร

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจและรวบรวมข้อมูลการท่องเที่ยว เพื่อจัดทำกระบวนการถ่ายทอดสื่อความหมายสู่ชุมชนท้องถิ่น โดยผ่านการฝึกอบรมชาวบ้าน/เยาวชน ถือเป็น การวิจัยเชิงปฏิบัติการร่วมในการพัฒนาศักยภาพของชาวบ้าน/ เยาวชนในชุมชนผ่านการเชื่อมโยงอาหาระหว่างกระบวนการกับผลสัมฤทธิ์โดยมีขั้นตอนการสำรวจทรัพยากรท่องเที่ยว เพื่อนำข้อมูลมาปรับใช้ในการประกอบกิจกรรมหลัก ได้แก่ กิจกรรมค่าน้ำดูปะการังนำเสนอทรัพยากรใต้ทะเล และสัตว์หน้าดินที่สามารถพบเห็นง่ายในพื้นที่ กิจกรรมเดินศึกษาธรรมชาติรอบเกาะนำเสนอชนิดพันธุ์ไม้รอบเกาะพิทักษ์ เช่น สมุนไพร ไม้เลื้อย ไม้พุ่ม และไม้ยืนต้น และกิจกรรมตกหมึกที่มีการบอกเล่าเรื่องราวภูมิปัญญาชาวบ้านในการตกหมึก หรือการทำลอบหมึกเพื่อการประมงพื้นบ้าน เป็นต้น จากนั้นจึงทำการทบทวนเนื้อหาสื่อความหมายการท่องเที่ยวเกาะพิทักษ์ ที่เคยดำเนินการใน ระยะที่ 1 รวมถึงการวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส อุปสรรค (SWOT analysis) เพื่อจัดทำกลยุทธ์ทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จากนั้นจึงนำผลการศึกษามาสร้างกระบวนการถ่ายทอดโดยจัดโครงการฝึกอบรมการเป็นเจ้าบ้านที่ดีและการสื่อความหมาย ซึ่งประกอบด้วยหัวข้อ การสื่อความหมายการท่องเที่ยวเกาะพิทักษ์ “วิถีชีวิตผู้คน หองทะเล และผืนแผ่นดิน” การเป็นเจ้าบ้านที่ดี (บุคลิกภาพ การสื่อความหมายและการบริการการท่องเที่ยว) และหัวข้อ "ทำอะไรให้เจ้าของโฮมสเตย์สามารถถ่ายทอดเรื่องราวเบื้องต้นแก่นักท่องเที่ยวได้อย่างมีอาชีพ" ใช้การบรรยายแบบผู้เข้าอบรมมีส่วนร่วม ฝึกปฏิบัติที่ละขั้นตอนและแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับท่านอื่นๆ รวมทั้งแสดงการสาธิตจำลองให้เกิดการพัฒนา ขณะเดียวกันก็ได้้นำเนื้อหาสื่อความหมายบางส่วนมาจัดทำ วิดีทัศน์เพื่อนำเสนอกิจกรรมท่องเที่ยว ถือเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการสื่อความหมายโดยไม่ใช้คน

อำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยวรับรู้กิจกรรมนันทนาการในพื้นที่มากยิ่งขึ้น หลังจากดำเนินโครงการก็จะทำการติดตามประเมินผลตามหัวข้อการฝึกอบรม โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) พบว่าการฝึกอบรมเป็นไปตามความต้องการของชุมชน และและผู้เข้าร่วมอบรมมีความพึงพอใจในภาพรวมต่อการเข้าร่วมฝึกอบรมในระดับมาก

คำสำคัญ : กระบวนการถ่ายทอด สื่อความหมาย การท่องเที่ยว ชุมชนเกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร

Abstract

This research aims to investigate and collect tourism data to do process and pass knowledge to local community through local people and youth training. Action research is used to develop local potential and youth to connect substance between process and achievement. Tourism sites survey were done to collect data to adjust for tourism activities such as coral reef diving to present marine resource and area benthic animal, nature trail around island to survey kind of tree as herb, climber, bush and standing timber and squid fishing activity telling local wisdom and how to make squid trap for artisanal fishery etc. Review the tourism context of Koh Phithak was conducted in the first phase including SWOT analysis to do sustainable tourism strategy. Then bring the result to do process and pass the knowledge to community by training program “a value of nature affiliated with human’s way of life, the sea and the land”, “well host” (personality, communication and tourism product) and how the home-stay owners professionally communicating basic information to tourists. Participative technique, work shop and adult learning approach role playing are used. Some tourism content – tourism activities- is produced as video presentation, it is some kind of communication not to use man to make tourists gain more local tourism activities, the project was evaluated from training program by descriptive statistics which it found that training is most local people wanted and trainees are satisfaction for training in the good level.

Key words : Communicate Process, Interpretive System, Tourism, Koh Phithak, Chumphon Province

บทที่ 1

บทนำ

ภาคใต้เป็นภูมิภาคหนึ่งของประเทศไทย ที่มีความผูกพันของฐานทรัพยากรทางธรรมชาติ วิถีชีวิต ความเชื่อ พิธีกรรม ศาสนา และชาติพันธุ์ต่างๆ ที่สมบูรณ์ สามารถพึ่งตนเองได้ด้วยการจัดการฐานทรัพยากรที่มีอยู่ โดยอาศัยกลไกทางการท่องเที่ยวเข้ามาหนุนเสริม การก่อเกิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ถือเป็นการเปิดโอกาสให้ชุมชนสร้างพลังความเข้มแข็ง และขับเคลื่อนการท่องเที่ยวด้วยจิตวิญญาณของคนภายในชุมชนเอง มีการสร้างความสัมพันธ์กับคนภายนอก รวมถึงเป็นเครื่องมือในการกำหนดบทบาท และหน้าที่ของคนในชุมชนให้สามารถถ่ายทอดความรู้ และสร้างความศรัทธาแก่นักท่องเที่ยวในด้านวิถีความเป็นชุมชน ก่อให้เกิดรายได้และเงินหมุนเวียนภายในชุมชน ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ

ชุมชนเกาะพิทักษ์ ตั้งอยู่หมู่ที่ 14 ตำบลบางน้ำจืด อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร มีเนื้อที่ประมาณ 712 ไร่ มีชุมชนอาศัยอยู่จำนวน 44 ครัวเรือน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลักประมงพื้นบ้าน และอาชีพรองทำสวนมะพร้าว และยางพารา นับเป็นหมู่บ้านเดียวของจังหวัดชุมพรที่มีเนื้อที่เป็นเกาะทั้งหมด ห่างจากฝั่งประมาณ 1 กิโลเมตร ชุมชนเกาะพิทักษ์เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางเรื่องความเข้มแข็งในการต่อสู้เพื่อป้องกันและรักษาทรัพยากรทางทะเลรอบเกาะ โดยเฉพาะเกาะคราม ซึ่งเป็นเกาะที่มีความหลากหลายทางชีวภาพของปะการัง และหอยมือเสือ ทำให้ชุมชนได้รับรางวัล “หมู่บ้านอนุรักษ์ชายฝั่งทะเลดีเด่น” เมื่อปี พ.ศ. 2545 ปัจจุบันชุมชนเกาะพิทักษ์กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงอีกแห่งหนึ่งของภาคใต้ตอนบน การท่องเที่ยวของชุมชนของเกาะพิทักษ์ เริ่มต้นเมื่อปี พ.ศ. 2539 โดยแนวคิดของผู้ใหญ่บ้าน (นายอำพล ธานีครุฑ) ที่ส่งเสริมให้ชุมชนอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเล โดยการ “ลด ละ เลิก” การใช้เครื่องมือทางการประมงแบบทำลายล้าง และนำการท่องเที่ยวมาสร้างอาชีพเสริมให้กับชาวบ้าน กระทั่งปี พ.ศ. 2545 การท่องเที่ยวของชุมชนเกาะพิทักษ์ได้พัฒนาขึ้นมาเรื่อยๆ จากเดิมเป็นการท่องเที่ยวในวงแคบๆ ระหว่างเพื่อนฝูงและเครือญาติ มีการเก็บค่าบริการเพียงคนละ 100 บาท ได้พัฒนาขึ้นเป็น 550 บาท (รวมค่าที่พัก อาหาร 3 มื้อ และเรือรับ-ส่ง) จนถึงปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามายังเกาะพิทักษ์มากกว่าหมื่นคนต่อปี สามารถสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวปีละหลายล้านบาท โดยเฉพาะปี

2552 เกาะพิทักษ์มีรายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยวประมาณ 9 ล้านบาท (นายอำพล ธานีครุฑ, 2552)

เกาะพิทักษ์ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย เรื่องการศึกษาเพื่อพัฒนาระบบสื่อความหมาย สำหรับการท่องเที่ยวที่เกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร จากเครือข่ายการวิจัยและถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชน สกอ. ประจำปีงบประมาณ 2553 ในงานวิจัยเรื่องดังกล่าว ได้ทำการศึกษาสำรวจ และวิเคราะห์ความเหมาะสมของสภาพพื้นที่ สำหรับกำหนดรูปแบบ และเนื้อหาสื่อความหมาย ให้สามารถรองรับการใช้ประโยชน์ของนักท่องเที่ยว ภายใต้อำนาจการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน เมื่อสิ้นสุดโครงการจะมีรูปแบบ และเนื้อหาของสื่อความหมายที่มีโครงเรื่อง (Theme) สื่อถึงการเชื่อมโยงเรื่องราวคุณค่าธรรมชาติ ที่ผูกพันกับวิถีชีวิตผู้คน ท้องทะเล และผืนแผ่นดิน โดยผ่านรูปแบบสื่อที่เหมือนหนึ่งชาวบ้านในท้องถิ่นเป็นผู้บอกเล่า ซึ่งประเภท/ลักษณะของการสื่อความหมายสำหรับเกาะพิทักษ์มีความแตกต่างกัน โดยคำนึงถึงสภาพพื้นที่ วิธีการสื่อสารที่ตอบสนองความสนใจของนักท่องเที่ยว และตรงตามความต้องการของชุมชนท้องถิ่น อาทิเช่น คู่มือ แผ่นพับ แผ่นป้ายสื่อความหมาย และแผนที่แสดงภาพรวมจุดท่องเที่ยว เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อสะท้อนอัตลักษณ์ของชุมชนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด สอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่า “การสื่อความหมายเชิงมรดกของพื้นที่นั้นเสมือนเป็นแผนที่แสดงภาพให้เห็นว่าในพื้นที่ มีเรื่องราวและความน่าสนใจอย่างไร” (Dr. John G Wood และคณะ, 2551) สำหรับงานวิจัยดังกล่าวจะมีการจัดทำระบบสื่อความหมายเกาะพิทักษ์ ในรูปแบบต้นแบบ (The master copy of handbook) สำหรับจัดพิมพ์เพื่อเผยแพร่ และใช้ในการฝึกอบรม ถ่ายทอดแนวคิดของผลงานวิจัยสู่ชาวบ้าน/ เยาวชนให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องราวของพื้นที่ในอนาคต

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการร่วมกับชุมชนท้องถิ่น มีเป้าหมายเพื่อต้องการต่อยอดโครงการวิจัยเดิม โดยเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาศักยภาพของชาวบ้าน/ เยาวชนในชุมชนผ่านการเชื่อมโยงระหว่างกระบวนการกับผลสัมฤทธิ์ กล่าวคือ เป็นการนำคู่มือ และแผ่นพับสื่อความหมาย มาสร้างกระบวนการถ่ายทอดสู่ชาวบ้าน/ เยาวชนในพื้นที่ โดยผ่านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สร้างความเข้าใจร่วม ตลอดจนเกิดกลไกการทำงานในเชิงพื้นที่ ซึ่งในกระบวนการขยายผลการศึกษา จะทำการฝึกอบรมชาวบ้าน/ เยาวชน ให้สามารถเป็นมัคคุเทศก์ที่ดี มีความรู้ ความเข้าใจ และความกล้าในการนำเสนอเรื่องราวความงดงามของพื้นที่สู่สายตานักท่องเที่ยว ตลอดจนการ

สร้างพฤติกรรมการประกอบกิจกรรมนันทนาการของนักท่องเที่ยวที่ไม่ทำให้ทรัพยากรในพื้นที่เกิดความเสื่อมโทรมจนไม่สามารถฟื้นคืนได้ สอดคล้องกับปรัชญาของการสื่อความหมายธรรมชาติที่กล่าวว่า “ การสื่อความหมายต้องก่อให้เกิดความรู้และความเข้าใจต่อผู้มาเยือน (Through interpretation, Understanding) เมื่อมีความรู้และความเข้าใจก็จะก่อให้เกิดความประทับใจและชื่นชมยินดี (Through understanding, appreciation) เมื่อเกิดความประทับใจและชื่นชมยินดีก็จะสามารถช่วยกันดูแลและปกป้องสภาพธรรมชาตินั้นต่อไป (Through appreciation, protection) ” Freeman Tilden (1957) กลายเป็นต้นแบบการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ด้านสื่อความหมายที่มีการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และสามารถขยายผลสู่เครือข่ายที่มีการท่องเที่ยวโดยชุมชนอื่นต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อจัดทำกระบวนการถ่ายทอดสื่อความหมายสู่ชุมชนท้องถิ่น ให้สามารถนำไปใช้ได้จริงภายใต้หลักการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน
2. เพื่อฝึกอบรม/ ถ่ายทอดแนวทางการสื่อความหมายสำหรับการท่องเที่ยวที่เกาะพิทักษ์ผู้ชาวบ้าน/ ชาวชน ให้เป็นมัลลเทศก์ที่ดีในอนาคต
3. เพื่อยกระดับองค์ความรู้ด้านสื่อความหมายสำหรับการท่องเที่ยวในเชิงพื้นที่นำไปสู่การกำหนดทิศทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะพิทักษ์

ขอบเขตการศึกษาวิจัย

ขอบเขตด้านพื้นที่ การวิเคราะห์ทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในการสื่อความหมายการท่องเที่ยวของเกาะพิทักษ์ อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร โดยการสำรวจทรัพยากรภาคสนาม ได้แก่ ชนิดพันธุ์ไม้ ปะการัง และสัตว์ผิวดินครอบคลุมเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติ ระยะทาง 4.3 กิโลเมตรและแหล่งค่าน้ำดูปะการังบริเวณเกาะคราม (พื้นที่รับผิดชอบของอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะชุมพร) เพื่อนำมาพัฒนาระบบสื่อความหมายการท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับสภาพของพื้นที่

ขอบเขตด้านประชากร พัฒนาศักยภาพบุคลากรของชุมชนเกาะพิทักษ์เกี่ยวกับการเป็นเจ้าบ้านที่ดีและการสื่อความหมายสำหรับการท่องเที่ยวโดยผ่านการจัดโครงการฝึกอบรมที่สอดคล้องกับความต้องการของชาวบ้าน

ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษาในครั้งนี้ประกอบด้วยเนื้อหา 2 ส่วนดังนี้

1) จัดทำวิดิทัศน์นำเสนอเรื่องราวและกิจกรรมการท่องเที่ยวเกาะพิทักษ์ อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร เพื่อเผยแพร่แก่นักท่องเที่ยว

2) ผลโครงการฝึกอบรมการเป็นเจ้าบ้านที่ดี และการสื่อความหมายสำหรับการท่องเที่ยว ประกอบด้วยหัวข้อการพัฒนาบุคลากร การบริการ การสื่อความหมาย และความปลอดภัย นักท่องเที่ยว

3) คู่มือทำอะไรเมื่อต้องสื่อความหมายสำหรับการท่องเที่ยว

ขอบเขตด้านเวลา ทำการศึกษาเป็นเวลา 12 เดือน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ความเข้าใจร่วมกันเรื่องการสื่อความหมายสำหรับการท่องเที่ยว ที่มีการบริหารจัดการโดยชุมชน ระหว่างตัวชุมชนเอง เครือข่าย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
2. ได้ระบบสื่อความหมายสามารถเป็นเครื่องมือสำคัญในการป้องกันผลกระทบจากการท่องเที่ยวในเกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร
3. มีคฤเทศก์ท้องถิ่นที่มีความรู้ ความเข้าใจ และความกล้าในการนำเสนอเรื่องราวความงดงามของพื้นที่เกาะพิทักษ์สู่สายตานักท่องเที่ยวที่มาเยือน
4. คู่มือ “ทำอะไร เมื่อต้องสื่อความหมายสำหรับการท่องเที่ยว ” ที่เป็นแนวทางให้ชุมชนอื่นที่มีการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนสามารถนำไปเรียนรู้ และมีแนวคิดในการนำเสนอความมหัศจรรย์ของเรื่องราวในพื้นที่สู่กลุ่มผู้มาเยือน ได้อย่างถูกต้อง และตรงวัตถุประสงค์ของผู้ที่ต้องการถ่ายทอด

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

สำหรับการตรวจเอกสารเรื่องการพัฒนากระบวนสื่อความหมายการท่องเที่ยว บริเวณเกาะพิทักษ์ อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวความคิดทฤษฎี และทบทวนผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิด และทฤษฎีการสื่อความหมายทางธรรมชาติ
2. การท่องเที่ยวโดยชุมชน
3. แนวคิดหลักการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
4. พื้นที่ศึกษา
5. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดทฤษฎีการสื่อความหมายทางธรรมชาติ

การสื่อความหมายทางธรรมชาติ มาจากคำภาษาอังกฤษว่า “Nature interpretation” คือ “กิจกรรมการศึกษาที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อเปิดเผยความหมายและความสัมพันธ์โดยการใช้สิ่งของวัสดุดั้งเดิม สิ่งที่ประสบด้วยตนเองหรือตัวกลางที่จัดแสดงมากกว่าการสื่อสารข้อเท็จจริงด้วยวิธีธรรมดา โดยกิจกรรมการศึกษาดังกล่าวจะไม่เป็นการสั่งสอน แต่เป็นการกระตุ้นผู้อ่านหรือผู้ฟังให้ขยายความสนใจและความรู้ ซึ่งจะนำไปสู่ความเข้าใจถึงความหมายธรรมชาติว่าเป็นการแปลความหรือตีความเกี่ยวกับธรรมชาติและสรรพสิ่งรอบตัวด้วยวิธีการ ตัวกลางหรืออุปกรณ์ที่เหมาะสม สำหรับให้ผู้มาเยือนได้รู้และเข้าใจตลอดจนได้รับความเพลิดเพลินโดยสมัครใจ” Freeman Tilden (1957) สอดคล้องกับคำกล่าวของ John G. Woods (2551) กล่าวว่า การสื่อความหมายเชิงมรดกของพื้นที่นั้น เสมือนเป็นแผนที่แสดงภาพให้เห็นว่าในพื้นที่มีเรื่องราวที่สำคัญ และน่าสนใจอย่างไร...

1.1 ปรัชญาของการสื่อความหมายธรรมชาติ

ปรัชญาของการสื่อความหมายธรรมชาติ ได้แก่ การสื่อความหมายต้องก่อให้เกิดความรู้และความเข้าใจต่อผู้มาเยือน (Through interpretation, Understanding) เมื่อมีความรู้และความเข้าใจก็จะก่อให้เกิดความประทับใจและชื่นชมยินดี (Through understanding, appreciation) เมื่อเกิดความ

ประทับใจและชื่นชมยินดีก็จะสามารถช่วยกันดูแลและปกป้องสภาพธรรมชาตินั้นต่อไป (Through appreciation, protection)

1.2 วัตถุประสงค์ของการสื่อความหมายทางธรรมชาติ

- 1) เพื่อช่วยให้นักท่องเที่ยวให้พัฒนาจิตสำนึก (Awareness) ความพึงพอใจ (Appreciation) และความเข้าใจ (Understanding) เกี่ยวกับพื้นที่ที่ไปเยือน นับเป็นการเสริมสร้างประสบการณ์ที่ดีมีคุณค่าให้แก่นักท่องเที่ยว
- 2) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการพื้นที่หรือเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการจัดการ
- 3) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการประชาสัมพันธ์และเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กร

1.3 หลักการพื้นฐานของการสื่อความหมายธรรมชาติ

Freeman Tilden (1957) ได้กล่าวไว้ใน Interpreting our Heritage ว่า เมื่อจะดำเนินการสื่อความหมายธรรมชาติ ควรคำนึงถึงหลักการดังต่อไปนี้

- 1) การสื่อความหมายเกี่ยวกับสิ่งหนึ่งสิ่งใด จำต้องทำภายใต้ขอบเขตความสนใจและประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว
- 2) ข้อมูลข่าวสารมิใช่การสื่อความหมายแต่การสื่อความหมายจะต้องอาศัยข้อมูลข่าวสาร
- 3) การสื่อความหมายอาศัยศิลปะในหลายแขนง
- 4) จุดมุ่งหมายหลักของการสื่อความหมายไม่ใช่เป็นการสั่งสอน แต่เป็นการกระตุ้นความรู้สึกหรืออารมณ์ ดังนั้น การสื่อความหมายจึงต้องใช้วิธีการที่น่าดึงดูดใจ
- 5) การสื่อความหมายมีจุดมุ่งหมายในการนำเสนอความหมายโดยรวมมากกว่าการนำเสนอในบางส่วน
- 6) การสื่อความหมายสำหรับเด็กควรใช้วิธีการที่แตกต่างไปจากที่จัดทำขึ้นสำหรับผู้ใหญ่

1.4 ประเภทของตัวกลางที่ใช้ในงานสื่อความหมายธรรมชาติ แบ่งเป็น 2 กลุ่มดังนี้

- 1) Personal Service หรือ Attended Service หมายถึง นักท่องเที่ยวจะติดต่อโดยตรงกับนักสื่อความหมายโดยผ่านตัวกลาง แบ่งเป็น

(1.1) การบริการด้านเอกสาร (Information duty)

(1.2) การนำกลุ่ม (Conducted Activity) เช่น การนำเดินบน

ทางเดินเท้า การล่องแก่ง

(1.3) การสื่อความหมายโดยการพูด (Talks to Groups)

(1.4) การสื่อความหมายประวัติศาสตร์ โบราณคดีและวัฒนธรรม

(Living Interpretation)

2) Non-personal Service หรือ Unattended Service หมายถึง นักท่องเที่ยวที่จะสัมผัสตัวกลางโดยไม่ผ่านนักสื่อความหมาย แบ่งเป็น

(2.1) ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว (Visitor Center)

(2.2) โสตทัศนูปกรณ์ (Audio Visual)

(2.3) ตัวกลางโดยการเขียน (Written Material) ได้แก่ เครื่องหมาย (and Symbol) แผ่นป้ายบรรยาย (Labels) และสื่อสิ่งพิมพ์ (Publication) อาทิเช่น แผ่นพับ (Brochure) แผ่นปลิว (Leaflet) โปสเตอร์ (Poster) จุลสาร (Booklet)

(2.4) นิทรรศการในร่ม (Indoor Exhibition)

(2.5) นิทรรศการกลางแจ้ง (Outdoor Exhibition)

(2.6) กิจกรรมที่ดำเนินด้วยตัวเอง (Self Guided Activity) ได้แก่ เส้นทางเดินเท้าสื่อความหมาย เส้นทางรถยนต์สื่อความหมาย

(2.7) การสื่อความหมายนอกฤดูกาลหรือนอกสถานที่ (Off-site, off-season Media)

1.5 ประโยชน์ของการสื่อความหมายธรรมชาติ

(1) เป็นแบบอย่างที่ดีในการนำเสนอความเป็นอัตลักษณ์เชิงกายภาพของพื้นที่ ในรูปแบบการสื่อสารที่ละเอียดอ่อนและเคารพต่อธรรมชาติและวัฒนธรรม

(2) เข้าใจถึงภาพรวมของทรัพยากรธรรมชาติ

(3) เข้าใจถึงจุดมุ่งหมายในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

(4) ช่วยลดการทำลายทรัพยากรในพื้นที่นั้นๆ

- (5) ช่วยปกป้องสภาพแวดล้อมของพื้นที่นันทนาการ
- (6) ช่วยปลูกฝังความภาคภูมิใจของนักท่องเที่ยว
- (7) ช่วยส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว
- (8) กระตุ้นให้นักท่องเที่ยวมีความรู้สึกว่าตนเองเป็นเจ้าของ
- (9) กระตุ้นให้สาธารณชนร่วมในกระบวนการรักษาสีงแวดล้อม
- (10) ช่วยให้คนท้องถิ่น นักท่องเที่ยว และนักเรียน ได้ค้นหา และเรียนรู้ถึง

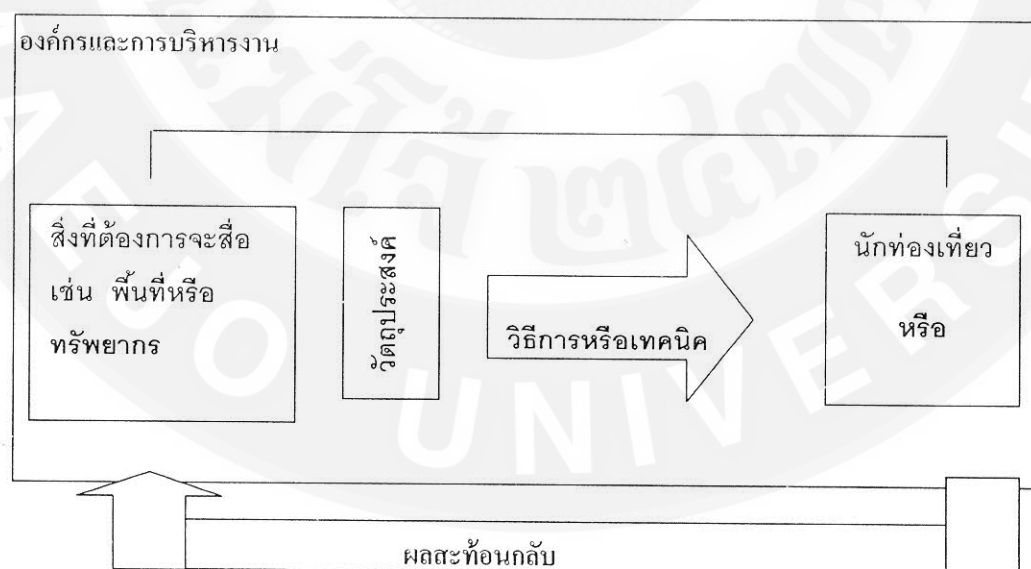
คุณค่าของวัฒนธรรมและความหลากหลายของธรรมชาติที่มีอยู่ในพื้นที่

(11) เป็นแนวทางให้แก่คนในท้องถิ่น และนักท่องเที่ยวในการเยี่ยมชมพื้นที่โดยไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม หรืออาจส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการท่องเที่ยวในด้านต่างๆ

(12) สร้างความภาคภูมิใจให้กับคนท้องถิ่น และก่อให้เกิดการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น

1.6 การวางแผนสื่อความหมายธรรมชาติ

การวางแผนสื่อความหมายธรรมชาติ (Interpretative Planning) เป็นการเตรียมล่วงหน้าเพื่อกำหนดรูปแบบโปรแกรมการสื่อความหมาย โดยเสนอแนะกิจกรรมต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนด ดังปรากฏในภาพที่ 1

ภาพที่1 โมเดลกระบวนการวางแผนสื่อความหมายธรรมชาติ (Cherem, 1977)

จากโมเดลกระบวนการสื่อความหมาย นักสื่อความหมายจะต้องริเริ่มจากการคัดเลือกพื้นที่หรือเลือกสิ่งที่ต้องการสื่อแล้วจึงกำหนดวัตถุประสงค์ โดยลำดับแรก ก็ต้องชัดเจน และสอดคล้องกับศักยภาพพื้นที่ จากนั้นจึงกำหนดเทคนิคและวิธีการนำเสนอทั้งนี้ต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย (visitor) ด้วย และสุดท้ายสิ่งที่นักสื่อความหมายต้องการคือผลสะท้อนกลับ (Feedback) ของนักท่องเที่ยวเพื่อนำไปสู่การประเมินผลว่าบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่

2. การวางแผนระบบสื่อความหมายธรรมชาติ

การวางแผนระบบสื่อความหมายธรรมชาติ (Interpretative System Planning) เป็นกิจกรรมให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสื่อความหมายธรรมชาติในพื้นที่อย่างเป็นระบบ โดยสร้างความเชื่อมโยงและสอดคล้องกลมกลืนทั้งในเรื่องเนื้อหาสาระที่ทำการสื่อความหมาย วิธีการสื่อความหมาย วัสดุ และการออกแบบโปรแกรมสื่อความหมาย ทั้งนี้ เพื่อให้การสื่อความหมายบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.1 แนวคิดในการวางแผนระบบสื่อความหมายธรรมชาติ

แนวคิดในการวางแผนระบบสื่อความหมายธรรมชาติ (Concept in Interpretative System Planning) ได้แก่

- 1) กำหนดแนวทางและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสื่อความหมายธรรมชาติ
- 2) พัฒนางานสื่อความหมายธรรมชาติในแต่ละบริเวณอย่างเป็นระบบ
- 3) มีการวางแผน

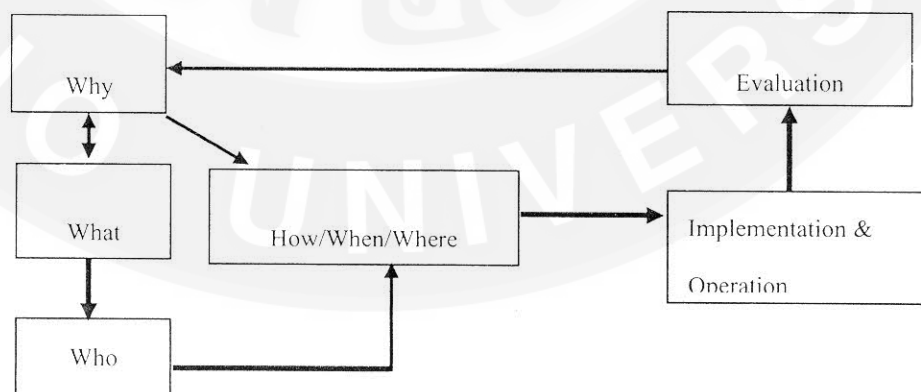
2.2 วัตถุประสงค์ของการวางแผนระบบสื่อความหมายธรรมชาติ

- 1) เพื่อกำหนดรูปแบบของการสื่อความหมายธรรมชาติอย่างเป็นระบบ
- 2) เพื่อดอบสนองวัตถุประสงค์ของการสื่อความหมายในพื้นที่
- 3) เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานให้เกิดการสื่อความหมายธรรมชาติในพื้นที่

2.3 โมเดลของการวางแผนระบบสื่อความหมายธรรมชาติ (Interpretative System

Planning Model)

จากโมเดลของการวางแผนระบบสื่อความหมายดังกล่าว มีกระบวนการในขั้นตอนแรก คือ ตัวทรัพยากรหรือสิ่งที่ต้องการสื่อความหมาย (What) จากนั้นจึงกำหนดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน ครอบคลุมว่าทำไมต้องมีการสื่อความหมาย (Why) สื่อเพื่อใคร ต้องมีการวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมาย (Who) แล้วจึงกำหนดรูปแบบและวิธีการสื่อ พร้อมทั้งอำนาจความสะดวก องค์ประกอบของระบบสื่อความหมาย กำหนดว่าพื้นที่ไหนควรสื่อหัวข้อย่อย/สาระสำคัญอะไร เทคนิคการสื่อใด จะต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกหรือองค์ประกอบใดบ้าง และควรดำเนินการใน ช่วงเวลาไหน จัดเรียงลำดับความสำคัญของกิจกรรมสื่อความหมายให้ชัดเจน (How/When/Where) และเพื่อการนำแผนระบบไปสู่ระบบไปสู่การปฏิบัติ ต้องกำหนดงบประมาณ ค่าใช้จ่ายในการ ดำเนินงาน พร้อมระบุหน่วยงานหรือองค์กรรับผิดชอบโดยตรง หน่วยงานสนับสนุน (Implementation & Operation :I&O) สุดท้ายคือการจัดรูปแบบการติดตามประเมินผล (So what) โดยอาจจะประเมินตามแต่ละประเภทของสื่อ หรือประเมินในเชิงพื้นที่เพื่อสรุปว่าแผนระบบสื่อ ความหมายนั้นสามารถสนองตอบวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ อย่างไรก็ตามการวางแผนระบบ จะต้องพิจารณาควบคู่เป็นเครื่องอำนวยความสะดวกที่เกี่ยวข้องในระดับภาค/ระดับจังหวัดด้วย นอกเหนือจากการพิจารณาในระดับภาพรวมของพื้นที่ที่ทำการศึกษาทั้งนี้เพื่อไม่ให้เกิดความ ซ้ำซ้อนกัน อันจะเกิดความโดดเด่น ความมีเอกลักษณ์เฉพาะแหล่งได้เป็นอย่างดี รายละเอียด ปรากฏในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 โมเดลการวางแผนระบบสื่อความหมาย (สุรเชษฐ์ และ สารัตน์, 2542)

2.4 วิธีการและขั้นตอนดำเนินการวางแผนระบบสื่อความหมายธรรมชาติ

Sharpe (1976) ได้วางแผนการจัดทำการสื่อความหมายตามลำดับขั้นตอน 7 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนแรก กำหนดวัตถุประสงค์ที่เป็นไปได้ และเฉพาะเจาะจง

ขั้นตอนที่สอง สำรวจเพื่อการสื่อความหมาย เพื่อจำแนกและกำหนดสาระสำคัญของสถานที่ก่อนพัฒนาใด ๆ ทั้งด้านชุมชนและพืชพันธุ์ที่หายากหรือแปลก ร่องรอยทางนิเวศวิทยาหรือกระบวนการทางธรณีวิทยาที่จะนำไปใช้ในการสื่อความหมาย

ขั้นตอนที่สาม วิเคราะห์สิ่งที่จะสื่อความหมายโดยวิเคราะห์จากข้อมูลที่ได้จากการสำรวจมีการคัดเลือกเนื้อหา และพิจารณาเลือกสื่อที่จำเป็นต่อการบอกเรื่องราวที่จะสื่อความหมาย ซึ่งรวมถึงสื่อที่ใช้บุคคลและไม่ใช้บุคคล

ขั้นตอนที่สี่ ประกอบขึ้นเป็นแผนสื่อความหมายธรรมชาติ ซึ่งจะต้องมีการเสนอแนวทางเลือกต่าง ๆ ซึ่งอาจมีหลายแผนงานในพื้นที่เดียวกัน เพื่อจะได้พิจารณาตัดสินใจเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดสำหรับการสื่อความหมายธรรมชาติ

ขั้นตอนที่ห้า เลือกแผนทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด จากขั้นตอนที่ 4 สำหรับสื่อความหมาย

ขั้นตอนที่หก ดำเนินงานตามแผนงานและรวมถึงการกำหนดรายละเอียดการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

ขั้นตอนที่เจ็ด ประเมินผลและปรับปรุงแผน ต้องมีการติดตามประเมินผลเพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงแผนให้ทันสมัยอยู่เสมอ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน หมายถึง การท่องเที่ยวที่ชุมชนเป็นเจ้าของ และมีการจัดการด้วยตนเอง โดยคำนึงถึงทรัพยากรธรรมชาติ รายได้ที่ได้รับจากการประกอบธุรกิจการท่องเที่ยว เพื่อยกระดับความเป็นอยู่ เป็นการเกี่ยวข้องกันระหว่างการอนุรักษ์ ธุรกิจ และการพัฒนา

ชุมชน อุไรพรรณ (2544) ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของพจนา (2546) ว่าการท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นการจัดการ โดยชุมชน เพื่อชุมชน และชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของ มีสิทธิในการจัดการดูแล เพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน

อุษาวดี (2544) ได้สรุปหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน (community based ecotourism – CBE) โดยแบ่งออกได้ เป็น 3 มิติ ดังนี้

1. มิติทางด้านทรัพยากรท่องเที่ยว ควรให้ความสำคัญของทรัพยากรท่องเที่ยว ทั้งที่เป็น ธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมในการเป็นดึงดูดความสนใจนักท่องเที่ยว มากกว่าการปรับเปลี่ยนพื้นที่ เพื่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก ถ้าหากชุมชนไม่ได้เป็นเจ้าของทรัพยากรท่องเที่ยว ควรได้รับความเห็นชอบจากเจ้าของหรือผู้ดูแลรับผิดชอบทรัพยากรท่องเที่ยวเสียก่อน
2. มิติทางด้านชุมชน การท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน ต้องมาจากความต้องการของชุมชนท้องถิ่น ที่ไม่ใช่ต้องการเพียงแค่งินที่จะได้จากการท่องเที่ยวแต่เป็นความต้องการที่จะให้มีการท่องเที่ยวเกิดขึ้นในชุมชน ชุมชนต้องมีความพร้อมในการบริหารจัดการ มีแผนงานมาตรการที่นำไปสู่การปฏิบัติ มีทักษะในการจัดการการท่องเที่ยว รวมถึงมาตรการในการประเมินผล ป้องกันผลกระทบและกฎระเบียบที่ชุมชนให้การยอมรับ โดยเน้นการมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง สุดท้ายคือควรมีการกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม และคืนส่วนหนึ่งให้กับการดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยว
3. มิติทางด้านนักท่องเที่ยว ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของตลาดการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวควรได้รับประสบการณ์จากการเรียนรู้ธรรมชาติและวัฒนธรรม การจัดการกิจกรรมท่องเที่ยวที่ดียอมส่งผลกระทบต่อประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวควรได้รับการบริการที่เหมาะสม มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน เป็นการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ที่อาจเชื่อมโยงกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของ มีสิทธิในการจัดการดูแลตลอดกระบวนการ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน นำไปสู่หลักการที่สำคัญของการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

ดรธรณี (2545) สรุปไว้ในหลักการของการท่องเที่ยวโดยชุมชนว่า เป้าหมายของการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวโดยชุมชนท้องถิ่นมีด้วยกัน 3 ด้าน ดังนี้

1. เป้าหมายทางเศรษฐกิจ ได้แก่ 1) ก่อให้เกิดรายได้แก่คนในท้องถิ่น 2) ก่อให้เกิดการจ้างงานท้องถิ่น รวมถึงลดการอพยพย้ายถิ่นเพื่อเป็นแรงงานในเมืองของประชาชนท้องถิ่น 3) ก่อให้เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจของท้องถิ่น

2. เป้าหมายทางสังคม ได้แก่ 1) ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในความเป็นเจ้าของทรัพยากรท่องเที่ยว 2) ก่อให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในท้องถิ่น 3) ก่อให้เกิดองค์ความรู้ และทักษะที่เพิ่มเติมขึ้นจากกระบวนการเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนความรู้และวัฒนธรรมระหว่างชุมชน หน่วยงานภายนอกและนักท่องเที่ยว 4) ก่อให้เกิดการกระชับความผูกพันระหว่างสมาชิกในชุมชน โดยผ่านการทำงานร่วมกัน 5) ก่อให้เกิดการสืบสานวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของท้องถิ่น 6) ลดการอพยพย้ายถิ่นของประชาชนในท้องถิ่น เนื่องจากมีรายได้พอเพียง รวมถึงสร้างอาชีพในท้องถิ่น 7) ก่อให้เกิดความประทับใจแก่ผู้มาเยือนและได้รับประสบการณ์ที่มีคุณค่ากลับไป

3. เป้าหมายด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ 1) รักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนและไม่เสื่อมโทรม 2) คุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี มีความสะอาด สวยงาม ร่มรื่นและเป็นระเบียบ 3) เกิดความหวงแหนในทรัพยากรการท่องเที่ยว และสิ่งแวดล้อม เกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยว และสิ่งแวดล้อมตามมา 4) ป้องกันการบุกรุกทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ประวัติศาสตร์หรือโบราณสถานต่างๆ 5) ทำให้เกิดแนวร่วมในการรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวและทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งนักท่องเที่ยว อาจเป็นกำลังสำคัญให้ประชาชนท้องถิ่น ในการรักษาทรัพยากรในท้องถิ่น

สำหรับกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวในปัจจุบันมี 4 ระดับ (ดรธรณี, 2546) ดังนี้

1. การให้ข้อมูลเพื่อใช้ในการวางแผนจัดการการท่องเที่ยว เป็นการมีส่วนร่วมระดับต่ำสุด

มักเป็นการวางแผนการท่องเที่ยวที่ชุมชนไม่ได้เป็นเจ้าของทรัพยากรการท่องเที่ยวโดยตรง หรือเป็นการวางแผนระดับมหภาค แต่ชุมชนมีแนวโน้มได้รับผลกระทบจากการกำหนดนโยบายหรือแผนท่องเที่ยว

2. การให้ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะในการวางแผนจัดการการท่องเที่ยว เป็นการมีส่วนร่วมที่ตัวแทนของชุมชนอาจเข้าร่วมในคณะกรรมการ หรือการประชุมรับฟังความคิดเห็น เพื่อพิจารณาให้ข้อเสนอแนะหรือความคิดเห็น ความต้องการของชุมชนใน โครงการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่ส่งผลกระทบต่อชุมชน

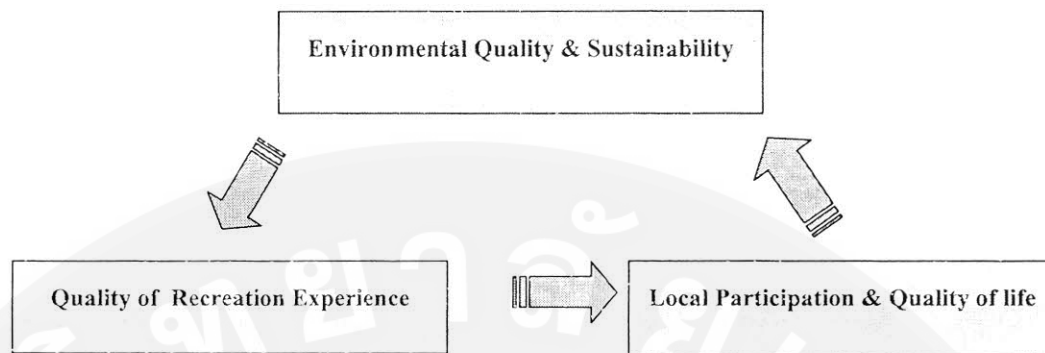
3. การดำเนินการจัดการการท่องเที่ยว ร่วมกันกับหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชน เป็นกระบวนการมีส่วนร่วมที่ชุมชนมีอำนาจในการตัดสินใจ ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวร่วมกับหน่วยงานของรัฐ เพื่อประโยชน์ของชุมชนและสังคมโดยรวม

4. การท่องเที่ยวที่ดำเนินการ โดยชุมชนเอง นับตั้งแต่การวางแผน การดำเนินการ และติดตามประเมินผล เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน รักษาสภาพแวดล้อม ตลอดจนเกิดการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรมในชุมชน

ดังนั้น การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นกระบวนการ ที่เอื้ออำนวยในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน โดยเปิดโอกาสในชุมชนท้องถิ่นร่วมคิด วางแผน ตัดสินใจ และเป็นผู้บริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนเอง โดยให้สมาชิกภายในชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมตลอดกระบวนการ อีกทั้งช่วยสร้างระบบสิทธิชุมชนในการรักษาอนาคตของชุมชน รักษาทรัพยากร ช่างไว้ซึ่งเอกลักษณ์ และคุณค่าด้านสิ่งแวดล้อม ตลอดจนวัฒนธรรมอันดีงามของชุมชน

แนวคิดหลักการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

หลักการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน หรือ sustainable tourism จัดว่าเป็นแนวคิดการพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่ได้รับการยอมรับจากทุกประเทศ เนื่องจากการท่องเที่ยวที่สนองความต้องการของนักท่องเที่ยว และผู้เป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว ที่เน้นการจัดการทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้สามารถรักษาความมั่นคงของระบบนิเวศ รวมทั้งวิถีชีวิต และวัฒนธรรมของท้องถิ่น ซึ่งหลักการดังกล่าว มุ่งให้เกิดเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาและบริหารจัดการ 3 ประการคือ

ภาพที่ 3 เป้าหมายการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

หลักการพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยว

จากแนวคิด หลักการและเป้าหมายของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ซึ่งให้ เห็นว่าการพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยว ที่จะนำไปสู่ความยั่งยืนทั้งในด้านสิ่งแวดล้อม สังคมและเศรษฐกิจของแหล่งท่องเที่ยวและบริเวณโดยรอบ มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการ ไม่ว่าแหล่งท่องเที่ยวนั้น จะพัฒนาและบริหารจัดการให้เป็นการท่องเที่ยวในรูปแบบใด ก็จำเป็นต้องพิจารณาปัจจัยต่างๆ อย่างเป็นระบบ ซึ่งมีองค์ประกอบหลักที่สำคัญ 4 ด้าน ดังนี้

1. แหล่งท่องเที่ยวและทรัพยากรท่องเที่ยว ที่มีเป้าหมายหลัก มุ่งเน้นคุณภาพและความยั่งยืนเป็นสำคัญ ไม่ว่าทรัพยากรท่องเที่ยวจะเป็นธรรมชาติ ประวัติศาสตร์วัฒนธรรม ด้านสุขภาพ หรือวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น ดังนั้น การดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและบริหารจัดการจึงต้องพิจารณาถึงกิจกรรมหลักๆ ดังต่อไปนี้

- 1) การประเมินศักยภาพ ของทรัพยากรท่องเที่ยวทุกประเภทของพื้นที่ เพื่อให้ทราบและตระหนักถึงคุณค่าความสำคัญและข้อจำกัดในการที่จะนำมาใช้ประโยชน์
- 2) การจำแนกเขตท่องเที่ยว เพื่อนำไปสู่การกำหนดมาตรการหรือเงื่อนไขของการพัฒนาและการอนุรักษ์ที่สะท้อนถึงศักยภาพ โอกาส และข้อจำกัดของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรท่องเที่ยว
- 3) การกำหนดขีดความสามารถรองรับ การพัฒนาและการใช้ประโยชน์เพื่อการท่องเที่ยว ตั้งแต่เรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกประเภทต่าง ๆ สภาพแวดล้อมทางชีวกายภาพและด้านสังคมจิตวิทยา

4) การบำรุงรักษาสภาพแวดล้อม ของตัวแหล่งและทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีคุณค่า ความสำคัญและเป็นสิ่งดึงดูดให้เกิดการท่องเที่ยวในพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ ทั้งโดยใช้มาตรการควบคุม และ การฟื้นฟูด้วยวิธีการต่าง ๆ

5) การควบคุมผลกระทบ อันเกิดจากการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและพฤติกรรม การใช้ประโยชน์ของนักท่องเที่ยว

2. สิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการ จะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับรูปแบบการท่องเที่ยว และกิจกรรมหรือผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว ที่จะพัฒนาให้เกิดขึ้นและขึ้นอยู่กับขีดความสามารถรองรับได้ของสภาพแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรม ท้องถิ่น โดยทั่วไปหลักการที่ใช้ในการพิจารณา เกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการมี กรอบดังนี้

1) สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ จะต้องมีความกลมกลืนกับสภาพภูมิทัศน์เดิม และ/ หรือ สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น มีการใช้น้ำและพลังงานแบบประหยัดและไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อ สภาพแวดล้อม ปัจจุบัน โดยยึดแนวคิดเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (environmentally friendly concept) เป็นบรรทัดฐาน

2) ผลิตภัณฑ์หรือกิจกรรมท่องเที่ยว เป็นกิจกรรมที่เปิดให้ผู้มาเยือนได้ใกล้ชิดกับ ทรัพยากรท่องเที่ยว และมีโอกาสได้ศึกษาเรียนรู้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจและตระหนักถึงคุณค่าของ แหล่งและทรัพยากรท่องเที่ยว

3) ระดับของการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น การเข้าถึงแหล่ง ที่พัก อาหาร ฯลฯ ควรกระทำภายใต้กรอบวัตถุประสงค์ / เป้าหมายของเจ้าของพื้นที่ แต่ต้องสอดคล้องกับรูปแบบ การท่องเที่ยวและขีดความสามารถรองรับได้ทุกด้านของพื้นที่

4) การให้บริการความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน โดยเฉพาะระหว่างที่ นักท่องเที่ยวพำนักอยู่ในพื้นที่ ต้องมีการกำหนดกฎระเบียบและการบังคับใช้ควบคู่ไปกับมาตรการ อื่น ๆ

5) ข้อมูลและการสื่อความหมาย ผู้มาเยือนได้เรียนรู้ เข้าใจและตระหนัก เกี่ยวกับ พื้นที่และทรัพยากร โดยเฉพาะการจัดให้มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยวและมีกลยุทธ์ท้องถิ่นนำเที่ยว และให้ความรู้

3. ตลาดการท่องเที่ยว การวิเคราะห์ตลาด จะบอกได้ว่าควรพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวไปใน รูปแบบใด และคาดการณ์ได้ว่าภูมิหลังของนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว เป็นใคร มา จากไหน มีสถานภาพสังคมอย่างไร รวมไปถึง รายได้ อายุ การศึกษา ประสบการณ์การเดินทาง

ท่องเที่ยวในอดีต เป็นต้น นอกจากนี้ สามารถวิเคราะห์และคาดคะเน กลุ่มตลาดเฉพาะที่สนใจหรือมีแนวโน้มจะเลือกใช้รูปแบบหรือผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวอย่างหนึ่งอย่างใดเป็นพิเศษขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านต่างๆ ดังนี้

1) ความต้องการและความคาดหวังของนักท่องเที่ยว เป็นตัวบ่งชี้สำคัญถึงกลุ่มตลาดเป้าหมายของแหล่งท่องเที่ยว และสามารถนำข้อมูลมาใช้ในการกำหนดภาพลักษณ์ (image) และ อัตลักษณ์ (identity) หรือ (Tourism Brand) ของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อการตลาดต่อไป

2) ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว จะช่วยให้ทราบว่านักท่องเที่ยวหรือกลุ่มนักท่องเที่ยวดังกล่าว เป็นกลุ่มตลาดเป้าหมายที่แท้จริงหรือไม่ หรือบ่งบอกเป็นนัยว่า การบริหารจัดการยังขาดประสิทธิภาพ

4. การบริหารจัดการ การบริหารจัดการ ถือว่าเป็นองค์ประกอบหรือกลไกสำคัญยิ่งที่จะทำให้อัตถุประสงค์ของการพัฒนาการท่องเที่ยวประสบความสำเร็จ ซึ่งมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องอยู่จำนวนมาก แต่โดยทั่วไป ประกอบด้วย

1) วิสัยทัศน์และนโยบาย ซึ่งจะต้องมีการกำหนดเป็นลายลักษณ์อักษรที่ชัดเจนและใช้เป็นกรอบในการพัฒนาและการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ให้แก่ผู้ปฏิบัติหรือผู้เกี่ยวข้องกับพื้นที่ทุกภาคส่วน วิสัยทัศน์และนโยบาย อาจกำหนดโดยเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวหรือคณะกรรมการที่รับผิดชอบ แต่จะเป็นกรณีใดก็ตาม ควรมีการปรึกษาหารือหรือรับฟังความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้องและประชาชนท้องถิ่น

2) องค์การบริหารจัดการและบุคลากร ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจสำคัญที่จะนำวิสัยทัศน์และนโยบายไปสู่การปฏิบัติ โดยองค์กรอาจแปลงวิสัยทัศน์และนโยบายเป็นแผนยุทธศาสตร์ หรือแผนการพัฒนาและบริหารจัดการที่ครอบคลุมทุกด้าน และมีการคัดสรรบุคลากรที่มีคุณสมบัติเหมาะสมตรงกับภาระงาน รวมทั้งการพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะหรือขีดความสามารถในการปฏิบัติด้วย

3) การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีขอบเขตกว้างขวาง และมีผู้เกี่ยวข้องหลายกลุ่ม อาทิเช่น เจ้าของแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการกลุ่มต่าง ๆ และองค์กรภาครัฐและภาคเอกชน ดังนั้น รูปแบบการบริหารจัดการจะต้องเป็นระบบเปิดทั้งในเรื่องข้อมูลข่าวสาร การปรึกษาหารือและการประสานงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ชุมชนท้องถิ่น ควรได้รับโอกาสมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน

4) การกระจายประโยชน์อย่างเป็นธรรม นอกจากจะเปิดให้ทุกกลุ่มมีส่วนร่วมรับผิชอบแล้ว จะต้องมีการกระจายประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม แก่ผู้เกี่ยวข้องอย่างเป็นธรรม ชุมชนท้องถิ่น ก็ควรได้รับประโยชน์ตามระดับของการมีส่วนร่วมทั้งนี้เพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตให้สูงขึ้น

5) การติดตามและประเมินผลสัมฤทธิ์ เป็นเครื่องมือที่ใช้วัดความสำเร็จของโครงการซึ่งรวมถึงเรื่องคุณภาพ และความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม คุณภาพประสิทธิภาพของนักท่องเที่ยวไปจนถึงคุณภาพชีวิตของคนท้องถิ่น โดยอาจจะติดตามและประเมินจากแผนพัฒนาและบริหารจัดการ โดยรวม หรือแผนงานเฉพาะด้านที่มีการศึกษาจัดทำมาก่อนจะมีการพัฒนา

6) อื่น ๆ ที่สำคัญได้แก่ การวิเคราะห์การลงทุน และจัดกลุ่มทุนจากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยรวม หรือเฉพาะกิจกรรมเป็นรายด้าน ซึ่งจะช่วยให้เจ้าของแหล่งท่องเที่ยวมีลำดับขั้นตอน และแนวทางในการตัดสินใจเกี่ยวกับพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีข้อมูลเป็นเหตุผลประกอบ

โดยสรุป การพัฒนาการท่องเที่ยวในทิศทางที่ยั่งยืน จะต้องยึดกรอบหลักการพัฒนา และการบริหารจัดการ ที่มีองค์ประกอบอยู่ 4 ประการหลัก ได้แก่ องค์ประกอบ ด้านแหล่งท่องเที่ยวและทรัพยากร ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการ ด้านตลาดท่องเที่ยว และด้านการบริหารจัดการ ซึ่งแต่ละด้านมีสาระรายละเอียดมากน้อยแตกต่างกัน แต่ทุกองค์ประกอบดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างแยกกันไม่ออก (ดรรรชนี, 2546)

พื้นที่ศึกษา

ชุมชนเกาะพิทักษ์ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 14 ตำบลบางน้ำจืด อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร มีเนื้อที่ประมาณ 712 ไร่ มีชุมชนอาศัยอยู่จำนวน 46 ครัวเรือน โดยส่วนใหญ่จะมีอาชีพหลักในการทำประมงพื้นบ้าน วางลอบหมึก อวนปู เลี้ยงหอยแมลงภู่ อาชีพรองลงมาคือ รทำสวนมะพร้าว ชาวบ้านโดยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ดับนเกาะไม่มีศาสนสถาน ดังนั้นในเวลาประกอบกิจกรรมทางศาสนาจะต้องขึ้นมาประกอบกิจกรรมบนฝั่งเกาะพิทักษ์ นับเป็นหมู่บ้านเดียวของจังหวัดชุมพรที่มีเนื้อที่เป็นเกาะทั้งหมดอยู่ห่างจากฝั่งประมาณ 1 กิโลเมตร

ที่มาของชื่อเกาะพิทักษ์นั้น ไม่มีหลักฐานที่เป็นเอกสารบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เป็นเพียงการเล่าขานสืบต่อกันมาว่าน่าจะมาจากเหตุการณ์ในสมัยก่อน เมื่อมีเรือสำเภาบรรทุกสินค้าผ่านเกาะลูกเรือจะได้ยินเสียงตะโกนเรียกให้ขึ้น ไปพัก เมื่อขึ้น ไปบนเกาะปรากฏว่าไม่มีคนตามเสียง

ที่ร้องเรียก จึงคิดว่าเป็นเสียง “ผีตก” และอีกสมมติฐานหนึ่ง เกิดจากเหตุการณ์ที่มีเรือบรรทุกสินค้า และเรือประมงได้เข้ามาหลบลมพายุเป็นประจําจนกลาสีเรือต่างใช้เกาะแห่งนี้เป็นที่พัก เพื่อความปลอดภัย ซึ่งเมื่อเวลาผ่านไปคำว่า “ผีตก” หรือ “ที่พัก” ในอดีตอาจจะเพี้ยนจนกลายมาเป็นชื่อเกาะ “พิทักษ์” ในปัจจุบันก็เป็นได้

ชุมชนเกาะพิทักษ์ เป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางในเรื่องของความเข้มแข็งของชุมชนคือ เรื่องของการต่อสู้เพื่อป้องกันและรักษาทรัพยากรทางทะเลรอบๆ เกาะ ซึ่งทำให้ชุมชนเกาะพิทักษ์ ได้รับรางวัล “หมู่บ้านอนุรักษ์ชายฝั่งทะเลดีเด่น” ในปี พ.ศ. 2545 นอกจากนี้ในปัจจุบันชุมชนเกาะพิทักษ์ยังได้หันมาประกอบกิจกรรมทางด้านการท่องเที่ยวและได้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงอีกแห่งหนึ่งของภาคใต้ตอนบน

พัฒนาการก่อเกิด

การท่องเที่ยวของชุมชนเกาะพิทักษ์ เริ่มต้นเมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม พ.ศ.2539 โดยแนวคิดของผู้ใหญ่บ้าน (ผู้ใหญ่อำพล ธานีครุฑ) ได้ส่งเสริมให้ชุมชนอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเล โดยการ “ลด ละ เลิก” การใช้เครื่องมือทางการประมงแบบทำลายล้าง ทำให้สัตว์น้ำในพื้นที่หายาก และเริ่มหมด พร้อมจัดตั้งโครงการต่างๆเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติขึ้นอีกหลายโครงการ รวมทั้งแนวคิดที่จะนำการท่องเที่ยวมาเป็นอาชีพเสริมให้กับชาวบ้าน ซึ่งครั้งแรกชาวบ้านไม่เชื่อว่าจะทำการท่องเที่ยวในชุมชนได้จริงเนื่องจากมองไม่เห็นว่ามีสิ่งใดน่าสนใจ ผู้ใหญ่บ้านจึงสร้างสถานการณ์ขึ้น โดยประกาศว่าผู้ใดสนใจไปเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ให้ลงชื่อในสมุด ปรากฏว่าชาวบ้านลงชื่อทุกคน หนึ่งอาทิตย์ผ่านไปผู้ใหญ่บ้านได้เรียกประชุมอีกครั้ง และซักถามลูกบ้านว่าทำไมถึงอยากไปเที่ยวเชียงใหม่ทุกคนตอบว่า “ไม่เคยไป อยากไปดูว่ามีอะไร ” ผู้ใหญ่อธิบายว่า “คนข้างนอกก็เหมือนกับเราที่อยากมาเที่ยวเพราะอยากรู้ว่ามีสิ่งใดในพื้นที่” เหตุการณ์ดังกล่าวกระตุ้นให้ชาวบ้านเริ่มเปิดใจให้มีการท่องเที่ยวเกิดขึ้นในชุมชนและเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับชาวบ้านเพิ่มขึ้น ผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านจึงเริ่มขับเคลื่อนการท่องเที่ยวให้เห็นเป็นตัวอย่าง โดยนักท่องเที่ยวที่มาเยือนขณะนั้นคือ ญาติๆและเพื่อนๆ ลูกที่เรียนต่างจังหวัดกลับมาเที่ยวบ้าน ในช่วงปิดเทอม การมาเที่ยวแต่ละครั้งได้ขอความร่วมมือให้ช่วยสนับสนุนเงินเพียงคนละ 100 บาท เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดหาอาหาร ดูแลที่พัก และอำนวยความสะดวกด้านต่างๆ ซึ่งทุกคนยินดีที่

จะจ่าย ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นมีการทำบัญชีรายรับ – รายจ่าย ในครัวเรือน ที่แสดงรายละเอียดต้นทุน
กำไร เพื่อเป็นตัวอย่างและสร้างแรงจูงใจให้กับชาวบ้าน

ปี พ.ศ.2542 การท่องเที่ยวในชุมชนมีความชัดเจนขึ้น แต่ยังขาดการประชาสัมพันธ์ให้เป็น
ที่รู้จักของคนทั่วไป ผู้ใหญ่บ้านได้จัดกิจกรรมพัฒนาเกาะ โดยเชิญทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ เอกชน
นักศึกษา และชาวบ้านทั่วไป โดยเฉพาะสื่อมวลชนแขนงต่างๆ เช่น นักข่าว หนังสือพิมพ์ ทีวี เป็น
ต้น เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและประชาสัมพันธ์เกาะทางอ้อม หลัง ปี พ.ศ. 2545 การ
ท่องเที่ยวของชุมชนเกาะพิทักษ์ได้มีการพัฒนาขึ้นมาเรื่อยๆ จากเดิมเป็นการท่องเที่ยวในวงแคบๆ
ระหว่างเพื่อนฝูงและเครือญาติ มีการเก็บค่าบริการเพียงคนละ 100 บาท ก็มีการพัฒนาค่าบริการเป็น
600 บาท (รวมค่าที่พัก อาหาร 3 มื้อและเรือรับส่ง) จนถึงปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามายัง
เกาะพิทักษ์ปีละหลายหมื่นคน สามารถสร้างรายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยวในเกาะพิทักษ์ปีละหลาย
ล้านบาท

กระบวนการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

กระบวนการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนเกาะพิทักษ์เป็นการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน
ในลักษณะการให้บริการที่พักแบบโฮมสเตย์และการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชน ซึ่งใน
ปัจจุบันมีครัวเรือนจำนวน 17 ครัวเรือนที่ให้บริการที่พักแบบโฮมสเตย์

การให้บริการการท่องเที่ยวของชุมชนเกาะพิทักษ์เป็นการให้บริการการท่องเที่ยวใน
ลักษณะของสหกรณ์ ซึ่งมีการถือหุ้นกันทุกครัวเรือน (46 ครัวเรือน) โดยการลงหุ้นละ 100 บาท
และได้รับเงินปันผลคืนทุกครัวเรือน ซึ่งลักษณะการปันผลมีรายละเอียด ดังนี้

- 3 % ของเงินทั้งหมด เป็นเงินกองกลางสำหรับบริหารจัดการภายในกลุ่ม นำเงินที่เหลือ
มาคิดเป็น 100%
- 40% เป็นเงินสำหรับพัฒนาชุมชน
- 60% แบ่งเป็นเงินปันผลภายในกลุ่มท่องเที่ยว

โดยมีคณะกรรมการหมู่บ้านที่ได้รับการเลือกตั้งจากชุมชน มีทั้งหมด 11 คน (ผู้ใหญ่บ้านเป็นประธานคณะกรรมการ) เป็นผู้บริหารร่วมจัดสรรเงิน ในทุก 3 เดือน นอกจากนี้ คณะกรรมการหมู่บ้าน ยังมีหน้าที่ในการดูแลความเรียบร้อยของลูกบ้าน จำนวน 4 หลังคาเรือนต่อคณะกรรมการ 1 คน

กล่าวโดยสรุปคือ รายได้จากการท่องเที่ยวทั้งหมดที่เกิดขึ้นในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการให้บริการที่พักแบบโฮมสเตย์ ที่ให้บริการเรือนำเที่ยวสำหรับประกอบกิจกรรมดำน้ำดูปะการัง กิจกรรมตกหมึก รวมถึงกลุ่มต่างๆที่เกิดขึ้นต่อเนื่องจากการท่องเที่ยว ได้แก่ กลุ่มตลาดกลางสัตว์น้ำ กลุ่มแปรรูปอาหารทะเล กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มบัญชีรายรับ- รายจ่ายครัวเรือน กลุ่มของที่ระลึก และกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากร จะมีการหักรายได้เข้าสู่กองกลาง 3 % จากทุกๆ กิจกรรมเข้ากลุ่ม เพื่อนำมาเป็นเงินออมและกองกลางสำหรับช่วยเหลือครัวเรือนที่เดือดร้อนหรือลำบาก

กิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนเกาะพิทักษ์ มีการให้บริการการท่องเที่ยวในลักษณะต่างๆ ดังนี้

1. การให้บริการที่พักแบบโฮมสเตย์ (Home stay) คือการให้บริการพักร่วมกับชาวบ้าน ตลอดจนการทำกิจกรรมต่างๆร่วมกับชาวบ้าน โดยลักษณะโฮมสเตย์ของเกาะพิทักษ์จะเป็นบ้านที่ยื่นลงไปในทะเล มีบรรยากาศและทัศนียภาพที่มีความสวยงามเป็นอย่างมาก ซึ่งปัจจุบันในเกาะพิทักษ์มีบ้านที่ให้บริการการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ทั้งสิ้น 16 หลังคาเรือน โดยคิดค่าบริการคนละ 600 บาท (รวมค่าอาหาร 3 มื้อ และค่าเรือไป- กลับ)
2. การให้บริการที่พักแบบห้องพักรวม ปัจจุบันเมื่อนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น จึงเกิดลักษณะการท่องเที่ยวและการพักร่วมที่หลากหลายขึ้น ชุมชนจึงมีการพัฒนาบ้านพักอีกรูปแบบหนึ่งคือการให้บริการที่พักแบบห้องพักรวมแยกออกมาจากบ้านเรือน ปัจจุบันมีการให้บริการอยู่ จำนวน 9 ห้อง คิดค่าบริการคนละ 750 บาท (รวมค่าอาหาร 3 มื้อ และค่าเรือไป- กลับ)
3. การท่องเที่ยวโดยศึกษาวิถีชีวิตชุมชน ชุมชนเกาะพิทักษ์มีลักษณะของชนบท ซึ่งยังคงมีสภาพความเป็นธรรมชาติ และวิถีชีวิตดั้งเดิมสูง ทั้งการประกอบอาชีพ การดำรงชีวิต หรือจะเป็นด้านจารีตประเพณี เพราะฉะนั้นนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังเกาะพิทักษ์ สามารถที่จะเที่ยวชมวิถีชีวิตเหล่านี้ได้ ไม่ว่าจะเป็นการทำประมงพื้นบ้าน การทำสวนมะพร้าว การเลี้ยงนํ้ามันมะพร้าว การแปรรูปผลิตภัณฑ์ การทำของที่ระลึก การชมวิถีชีวิตท้องถิ่น เป็นต้น

4. การศึกษาดูงาน ชุมชนเกาะพิทักษ์เป็นชุมชนที่มีชื่อเสียงในด้านต่างๆ จึงเป็นสถานที่ดูงานขององค์การและชุมชนต่างๆ อย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นงานด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การจัดการทรัพยากรชายฝั่ง การจัดการบัญชีครัวเรือนและการจัดการท่องเที่ยว ทำให้ในแต่ละปีมีผู้เดินทางมายังเกาะพิทักษ์เพื่อศึกษาดูงานปีละหลายพันคน

5. บริการอาหารทะเล นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามายังเกาะพิทักษ์ นอกจากที่จะเข้ามาพักแรม และท่องเที่ยวแล้ว การเดินทางมาเพื่อรับประทานอาหารทะเล เป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยว สำหรับราคาค่าบริการ มี 2 ระดับ คือ ราคา 150 บาทต่อหัว ประกอบด้วยรายการอาหารทะเล 4 อย่าง และราคา 120 บาท ประกอบด้วยรายการอาหารทะเล 3 อย่าง ทั้งนี้รวมค่าเรือรับ-ส่งนักท่องเที่ยวแล้ว

6. กิจกรรมการท่องเที่ยวรอบเกาะ ในปี พ.ศ. 2547 ชุมชนเกาะพิทักษ์ได้รับเงินงบประมาณสนับสนุนจากจังหวัดชุมพร ในการพัฒนาและปรับปรุงภูมิทัศน์บนเกาะพิทักษ์ เพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยมีการพัฒนาสาธารณูปโภคต่างๆ บนเกาะพิทักษ์ขึ้น เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ได้แก่ ศาลาอำนวยการ เส้นทางเดินเท้ารอบเกาะ ศาลาชมวิว เป็นต้น โดยการพัฒนาที่เกิดขึ้นทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินชมหรือปั่นจักรยานชมธรรมชาติรอบเกาะโดยมีระยะทาง 4.3 กิโลเมตร และหากต้องการเดินชมระยะสั้น จะเป็นเส้นทางรอบเล็กระยะทาง 1.9 กิโลเมตร โดยเส้นทางจะตัดผ่านหมู่บ้าน สวนมะพร้าว ชายหาด เนินเขา เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ชื่นชมกับความงามและทิวทัศน์รอบเกาะพิทักษ์

7. บริการเช่าเรือคายัค ปัจจุบันชุมชนเกาะพิทักษ์มีเรือคายัคให้เช่าโดยคิดอัตราค่าบริการครั้งละ 50 บาท โดยนักท่องเที่ยวสามารถพายเรือชมทิวทัศน์ในบริเวณชุมชนเกาะพิทักษ์และรอบๆ เกาะพิทักษ์ได้

8. บริการเรือตกปลา/ ตกหมึก สำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการไปตกปลาหรือตกหมึกรอบๆ เกาะพิทักษ์สามารถที่จะติดต่อที่จะเช่าเรือพร้อมอุปกรณ์ได้ในอัตราค่าละ 700 บาท โดยจุดตกปลาและตกหมึกจะอยู่ไม่ไกลจากเกาะพิทักษ์มากนัก เพราะรอบๆ เกาะพิทักษ์ยังคงมีความอุดมสมบูรณ์อยู่ค่อนข้างสูง

9. บริการดำน้ำ บริเวณเกาะครามซึ่งอยู่ใกล้เกาะพิทักษ์ยังคงมีแนวปะการังและสัตว์ทะเลที่ยังคงความอุดมสมบูรณ์ โดยนักท่องเที่ยวสามารถพบเห็น ปะการัง หอยมือเสือ ปลา และสัตว์ทะเลที่มีความหลากหลายค่อนข้างสูง นักท่องเที่ยวสามารถเช่าเรือพร้อมอุปกรณ์ดำน้ำได้จากชุมชนเกาะพิทักษ์ ในอัตราค่าละ 700 บาท

10. สินค้าของที่ระลึก ในชุมชนเกาะพิทักษ์มีร้านจำหน่ายของที่ระลึกของเกาะพิทักษ์อยู่ 4-5 ร้าน สินค้าที่ระลึกก็จะเป็นผลิตภัณฑ์จากเปลือกหอย เสื้อและภาพที่ระลึกจากชุมชนเกาะพิทักษ์ ปลาทุ้มหวานอัดกระป๋องซึ่งมีรสชาติอร่อยถูกหลักอนามัย (ปัจจุบันไม่มีแล้ว) ปลาเค็มฝงทราย ปลาแห้ง และปลาหมึกแห้ง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเพื่อพัฒนาระบบสื่อความหมายสำหรับการท่องเที่ยวที่เกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร (เบญจมาศ , 2553) การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา สํารวจ และวิเคราะห์ความเหมาะสมของสภาพพื้นที่ สํารับกำหนดรูปแบบ และเนื้อหา สื่อความหมายสำหรับการท่องเที่ยวที่เกาะพิทักษ์ และพัฒนาระบบสื่อความหมาย ให้สามารถรองรับการใช้ประโยชน์ของนักท่องเที่ยว และนำไปใช้ได้จริง ภายใต้หลักการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยผ่านวิธีการประเมินศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยว กระบวนการถอดบทเรียนผู้นำชุมชน และวิเคราะห์ผู้ใช้ประโยชน์ โดยใช้แบบสอบถาม จำนวน 400 ชุด จากผลการศึกษา พบว่าสถานภาพปัจจุบันของเกาะพิทักษ์ เป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติทั่วไป มีศักยภาพโดยรวมอยู่ในระดับสูง (มีค่าคะแนนเท่ากับ 2.67) สํารับข้อมูลทั่วไป พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เดินทางมาเยือนเป็นกลุ่มครอบครัว และกลุ่มเพื่อน มีวัตถุประสงค์เพื่อพักผ่อน และหลีกเลี่ยงจากสภาพแวดล้อมที่แออัดในสังคมเมือง โดยเน้นประกอบกิจกรรมบริเวณบ้านพัก (Homestay) เป็นหลัก รองลงมาคือกิจกรรมศึกษาวิถีชีวิตชุมชน ศึกษาธรรมชาติรอบเกาะ เล่นน้ำ และดำน้ำดูปะการัง นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ให้ความสำคัญของเนื้อหาสื่อความหมายที่เน้นให้ประสบการณ์ที่เพลิดเพลิน สนุกสนาน กระชับ และเข้าใจง่าย พร้อมมีภาพประกอบ สํารับเนื้อหาสื่อความหมายพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ต้องการรับรู้ประวัติความเป็นมาของชุมชน วิถีชีวิต ประเพณีและวัฒนธรรม เครื่องมือประมงพื้นบ้าน ทรัพยากรใต้ทะเล พืชพันธุ์ และสัตว์ป่าในเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติรอบเกาะ สํารับสื่อความหมายที่เหมาะสมในพื้นที่ควรอยู่ในรูปของคู่มือสื่อความหมาย/ แผ่นพับสื่อความหมายสำหรับการท่องเที่ยว โดยมุ่งเน้นเนื้อหาคุณค่าความผูกพันของ “วิถีชีวิตผู้คน ท้องทะเล และผืนแผ่นดิน” มีการสื่อความหมายเสมือนหนึ่งผ่านการบอกเล่าจากชาวบ้านในชุมชน และกำหนดพื้นที่สํารับสื่อความหมายออกเป็น 3 ส่วน (zone) ประกอบด้วย รวมทั้งสิ้น จำนวน 15 จุด/ สถานีสื่อความหมาย ดังนี้

โซนที่ 1 : บริเวณชุมชนที่มีการอยู่อาศัยของผู้คน ได้แก่ เรือรกรวมโดยรวมของเกาะพิทักษ์ เรือรกรว

การตั้งถิ่นฐานของผู้คน การก่อสร้างบ้านเรือน วิถีชีวิตคนชนบทที่มีการพึ่งพิงทรัพยากร ธรรมชาติ ประเพณีวัฒนธรรม เครื่องมือประมงพื้นบ้าน ระบบนิเวศบนโขดหิน นกทะเล : สัญลักษณ์แห่ง ความคาดหวัง และความอุดมสมบูรณ์ โซนที่ 2 : เส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติ ได้แก่ เรื่องราว ภาพรวมเส้นทางเดินรอบเกาะ สวนยาง/ สวนมะพร้าว จุดชมวิว : จุดชมพระอาทิตย์ขึ้น โซนที่ 3 : กิจกรรมเชื่อมโยงเกาะคราม ได้แก่ กิจกรรมตกหมึก กิจกรรมดำน้ำชมปะการัง EM-BALL...มูม เล็กๆ ที่ร่วมด้วยช่วยกันอนุรักษ์น้ำ ภาวะโลกร้อนกับการเปลี่ยนแปลงสิ่งมีชีวิตใต้ท้องทะเล งานวิจัยชิ้นนี้ มีการถ่ายทอดเทคโนโลยีโดยผ่านการจัดเวทีกินข้อมูลสู่ชุมชน และเผยแพร่คู่มือ จำนวน 3,000 เล่ม และผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต

เบญจมาศ ณ ทองแก้ว (2555) ทำโครงการวิจัยเรื่องการศึกษาเพื่อสร้างระบบสื่อความหมาย สำหรับการท่องเที่ยว ตำบลคันธูลี จังหวัดสุราษฎร์ธานีการศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ และประเมินศักยภาพทรัพยากรท่องเที่ยว กำหนดรูปแบบและเนื้อหาสื่อความหมาย วางแนวทางการพัฒนาโครงการท่องเที่ยว และจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของตำบลคันธูลี จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยใช้เครื่องมือในการศึกษาคือแบบประเมินศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยว การ จำแนกช่วงชั้น โอกาสด้านนันทนาการ (ROS) การวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรค แบบสอบถามวิเคราะห์ความต้องการรูปแบบสื่อความหมายของชุมชนท้องถิ่น การประชุมเชิง ปฏิบัติการ และ การกำหนดภาพรวมและเค้าโครงเรื่อง (Theme) ของการสื่อความหมาย จากผล การศึกษาแบ่งออกเป็น 3 ส่วนหลัก ดังนี้ การกำหนดรูปแบบและเนื้อหาสื่อความหมาย พบว่าสื่อ ความหมายที่เหมาะสมในพื้นที่ควรอยู่ในรูปของคู่มือสื่อความหมาย แผ่นพับ หนังสือ อิเล็กทรอนิกส์ และนิทรรศการภายในอาคารสำหรับสื่อความหมายการท่องเที่ยว กำหนดให้เค้า โครงเรื่องหลัก (Theme) คือ “ร้อยเรื่องเล่า...คันธูลี” และแบ่งเรื่องราวออกเป็น 2 ส่วน (zone) ประกอบด้วยโซนที่ 1 : แหล่งท่องเที่ยวประเภทถ้ำ ได้แก่ ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของตำบล คันธูลี สงครามโลกครั้งที่2 กับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นตำบลคันธูลี ความเป็นมาของมนุษย์ยุคก่อน ประวัติศาสตร์ที่อาศัยอยู่ในถ้ำ การก่อเกิดแหล่งท่องเที่ยวประเภทถ้ำ ภาพรวมเส้นทางศึกษา ธรรมชาติของถ้ำ มหัศจรรย์ม่านหินย้อย เสาหิน และฉากหินงอก ลักษณะหินงอก หินย้อยแต่ละ แบบภายในถ้ำ สัตว์ที่อาศัยอยู่ในถ้ำตลอดชีวิต ค้างคาวสัตว์ที่อาศัยอยู่ในถ้ำชั่วคราว ผงลิงเสนที่ อาศัยอยู่บริเวณสำนักสงฆ์เขาเขา ผงค้างแวนถิ่นได้บริเวณสำนักสงฆ์เขาเขา และกฎระเบียบที่

นักท่องเที่ยวพึงยึดถือปฏิบัติในการเที่ยวถ้ำ ดูนกและเดินป่า โซนที่ 2 : เส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติ ป่าพรุคันธูรี ได้แก่ ความแตกต่างของระบบนิเวศป่าประเภทต่างๆของภาคใต้รวมทั้ง“ป่าพรุ” ประวัติและความสำคัญของการจัดตั้งศูนย์ศึกษาธรรมชาติป่าพรุคันธูรี ระบบนิเวศป่าพรุคันธูรี ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับป่าพรุ การลดลงของพื้นที่ป่าพรุจากการใช้ประโยชน์ของมนุษย์ มหันตภัยที่มนุษย์กำลังเผชิญอยู่จากผลการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ และการประยุกต์ใช้แนวคิด เศรษฐกิจพอเพียงกับการจัดการคนกับป่า สำหรับการพัฒนาโครงข่ายเส้นทางการท่องเที่ยวตำบล คันธูรีและพื้นที่เชื่อมโยง แบ่งเป็น 6 เส้นทาง โดยในแต่ละเส้นทางจะมีเค้าโครงเรื่อง(Theme)ที่ แตกต่างกันขึ้นอยู่กับลักษณะของทรัพยากร และโอกาสการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่ง ดังนี้

- 1)โครงข่ายการท่องเที่ยวภายในอำเภอท่าชนะ (เส้นทางท่องเที่ยวเชิงผจญภัยจากภูผาสุ่มหานที) 2) โครงข่ายการท่องเที่ยวอำเภอท่าชนะ- อำเภอละแม จังหวัดชุมพร (เส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและ อาหารปลอดภัย) 3)โครงข่ายการท่องเที่ยวอำเภอท่าชนะ- อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร(เส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน เครือข่ายจากภูผาสุ่มหานที) 4) โครงข่ายการท่องเที่ยวอำเภอท่าชนะ- อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี (เส้นทางท่องเที่ยวตามรอยประวัติศาสตร์และพุทธศาสนา) 5) โครงข่ายการท่องเที่ยวอำเภอท่าชนะ- อำเภอวิภาวดี จังหวัดสุราษฎร์ธานี (เส้นทางท่องเที่ยวเชิง นิเวศ ถ้ำ-เล-คลอง-บาง) และ6) โครงข่ายการท่องเที่ยวอำเภอท่าชนะ- อำเภอเมือง จังหวัด สุราษฎร์ธานี (เส้นทางท่องเที่ยวเชิงผจญภัยผืนป่าแก่งกรุงและลำน้ำคลองยัน) การจัดทำแผนการ พัฒนาตำบลคันธูรี อำเภอท่าชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ประกอบด้วย 5 แผนงาน 17 โครงการ ดังนี้
- 1) แผนพัฒนาปรับปรุงทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว เส้นทางท่องเที่ยวและโครงสร้างพื้นฐาน 2) แผนการพัฒนาศักยภาพบุคลากรและชุมชนในระบบการท่องเที่ยว 3) แผนการเฝ้าระวังและรักษา ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม 4) แผนการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และสื่อความหมาย และ 5) แผนการ พัฒนาระบบการบริหารจัดการท่องเที่ยวแบบโครงข่าย

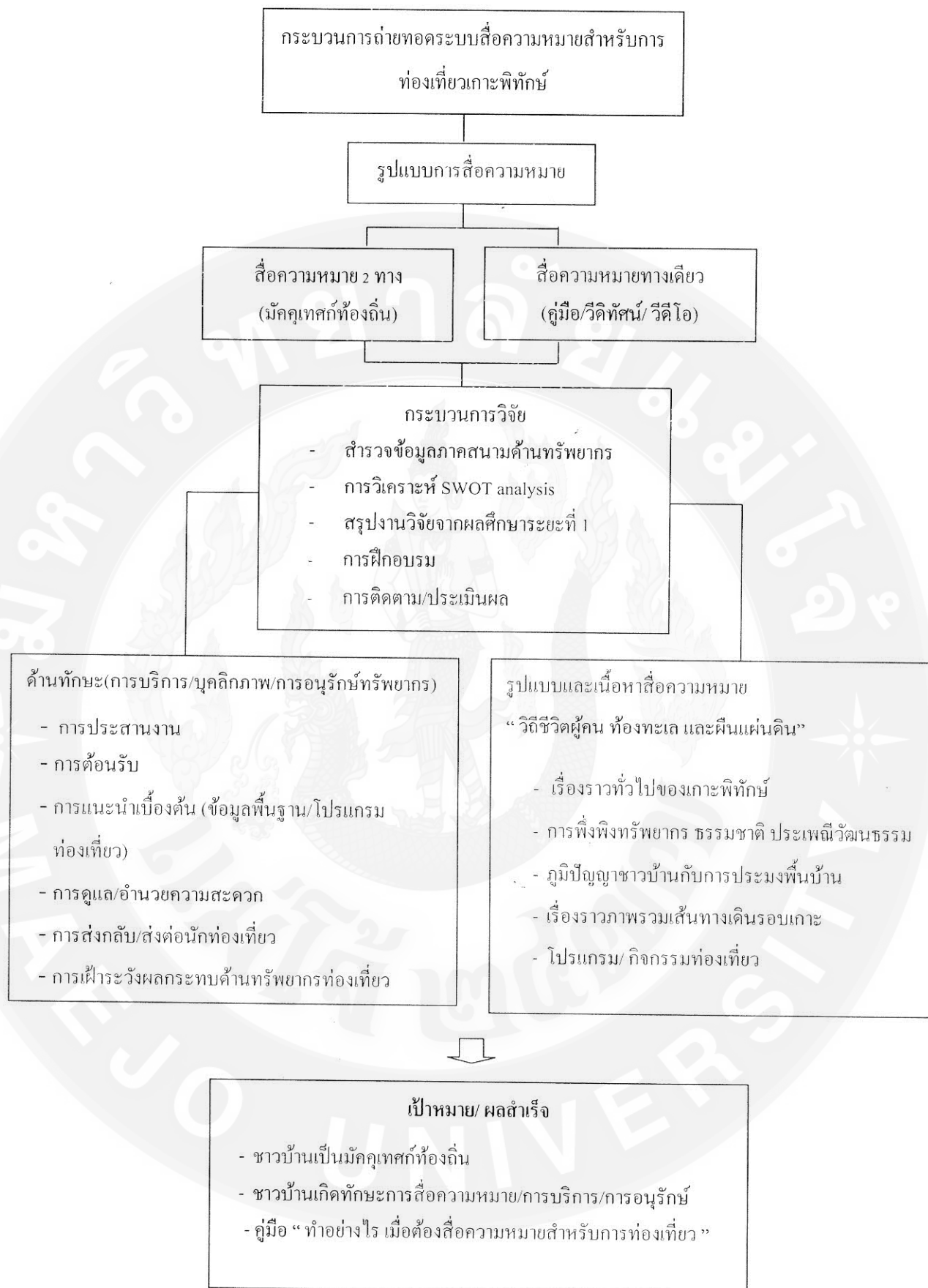
Dr. John G. Woods, Howard F. Coneybeare, and Marcia E. Woods (2551) โครงการ จัดทำแผนยุทธศาสตร์การสื่อความหมายและนำเสนอคุณค่าเชิงมรดกสำหรับพื้นที่พิเศษหมู่เกาะช้าง และพื้นที่เชื่อมโยง เป็นโครงการที่นำเสนอแผนยุทธศาสตร์สำหรับพัฒนาระบบสื่อความหมาย หรือการเสนอเรื่องราวอันทรงคุณค่าทางธรรมชาติและวัฒนธรรมในพื้นที่พิเศษเพื่อพัฒนาการ ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน แห่งที่1 พื้นที่พิเศษหมู่เกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยง จังหวัดตราด (สพพ.1) ประกอบด้วยกรอบแบบเบื้องต้นใน 4 พื้นที่ตัวอย่าง โดยมีองค์ประกอบหลักของแผนยุทธศาสตร์

คือ กรอบการวางแผนงานโครงการ โดยใช้หลักพื้นฐานของการสื่อสารซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในทุกขั้นตอนและขนาดโครงการ กรอบการดำเนินโครงการประกอบด้วย 5 ขั้นตอนในการวิเคราะห์การสื่อความหมาย คำโครงการเรื่องย่อใน 5 ส่วนหลักๆ ได้แก่ 1) เรื่องราวเกี่ยวกับพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 2) เรื่องราวเกี่ยวกับท้องทะเล 3) เรื่องราวของผืนแผ่นดิน

4) เรื่องราวของผู้คน และ 5) เรื่องราวเกี่ยวกับการอนุรักษ์ และจัดทำแนวทางการนำเสนอสื่อความหมายซึ่งประกอบด้วย หลักการของการค้นหา สร้างความตื่นต่อนายกรู้อยากเห็นของเรื่องราว การสื่อความหมายภายในพื้นที่พิเศษหมู่เกาะช้างให้กับผู้รับสาร นำเสนอจุดเด่นของอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้างในทุกแง่มุมการสื่อความหมายเปรียบเสมือนผู้นำทางด้านการอนุรักษ์ พัฒนาสื่อที่เหมาะสมในแต่ละพื้นที่ แนะนำนักท่องเที่ยวต่างประเทศให้เรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย มีแผนปรับปรุงและดูแลโครงการอย่างสม่ำเสมอ การนำเสนอสื่อที่แปลภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษได้อย่างมีคุณภาพ

กรอบแนวคิดการวิจัย

การดำเนินงานวิจัยชิ้นนี้ มีกรอบแนวคิดต่อยอดจากงานวิจัยเรื่องการศึกษาพัฒนาระบบสื่อความหมายการท่องเที่ยวเกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพรเมื่อปีพ.ศ. 2553 ที่มีการจัดทำรายละเอียดโครงการที่ประกอบด้วยการกำหนดคำโครงการเรื่อง (Theme) รูปแบบของโปรแกรมสื่อความหมายธรรมชาติในพื้นที่ที่เหมาะสม สรุปเนื้อหาการนำเสนอ จนถึงการจัดทำสื่อวางภาพประกอบในรูปแบบที่สมบูรณ์เพื่อเป็นต้นแบบที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์จริง สำหรับการศึกษาครั้งนี้ ทีมวิจัยได้ทำการเพิ่มรายละเอียดโครงการให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น โดยการสำรวจข้อมูลภาคสนามเพิ่มเติม และนำเนื้อหาสื่อความหมายการท่องเที่ยวเกาะพิทักษ์ที่เคยศึกษาไว้มาถ่ายทอดแก่ชาวบ้านผ่านการฝึกอบรมการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น รวมถึงเพิ่มเติมทักษะด้านการบริการและการอนุรักษ์ควบคู่ไปด้วย รายละเอียดตามกรอบแนวคิด(ภาพที่4)

ภาพที่ 4 กรอบแนวคิดการถ่ายทอดระบบสื่อความหมายสำหรับการท่องเที่ยวเกาะพิทักษ์

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ชาวบ้านเกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มท่องเที่ยว กลุ่มโฮมสเตย์ กลุ่มเรือ กลุ่มสหกรณ์ กลุ่มแม่บ้าน และที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้มาจากการคำนวณประชากรที่มีการรวมตัวในแต่ละกลุ่ม โดยใช้วิธีการจัดทำโครงการฝึกอบรมในวันที่ชาวบ้านสะดวก ซึ่งมีผู้เข้าร่วมอบรมประมาณ 30 คนต่อการอบรมแต่ละครั้ง

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษานี้ใช้วิธีการรวบรวมข้อมูล 2 ลักษณะ ได้แก่

1. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้จากทบทวนวัตถุประสงค์และกิจกรรมต่าง ๆ ที่ปรากฏในข้อมูลพื้นฐาน นำมาสร้างกระบวนการสื่อความหมายสำหรับการท่องเที่ยวสู่ชุมชนท้องถิ่น และที่ได้จากเอกสารที่มีผู้รวบรวมไว้แล้ว เช่น หนังสือ ตำรา บทความ รายงานการวิจัย เพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยเชื่อมโยงระหว่างปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับทฤษฎีอย่างมีเหตุผล

2. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้มาจากการสำรวจภาคสนาม (Field Survey) เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติรอบเกาะที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาระบบสื่อความหมาย ซึ่งผู้วิจัยแบ่งขอบเขตการดำเนินงานออกเป็น 2 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 ทำการศึกษา สำรวจ และทบทวนเนื้อหาสื่อความหมายสำหรับการท่องเที่ยวเกาะพิทักษ์ ประกอบด้วย

2.1) การสำรวจภาคสนาม (Field Survey) เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติรอบเกาะที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาระบบสื่อความหมาย ได้แก่ ชนิดพันธุ์ไม้ ชนิดปะการัง และสัตว์ผิวดิน และเรื่องราววิถีชีวิต วัฒนธรรมของชุมชน

2.2) การทบทวนวัตถุประสงค์และกิจกรรมต่าง ๆ ที่ปรากฏในข้อมูลพื้นฐาน นำมาสร้างกระบวนการสื่อความหมายสู่ชุมชนท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยว

2.3) การวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรค (SWOT analysis) ของเกาะพิทักษ์ อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในชุมชน จำนวน 20 คน จากการสรุปบทเรียนของผู้นำชุมชน และการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว จำนวน 6

บริษัท ได้แก่ บริษัท หจก.เกียรติ ทราเวล แอนด์เซอร์วิส บริษัทนิวอินฟินิตี้ ทราเวล เอเจนซี บริษัท บจ.สยามกาดามารัน บริษัททริปปี้ลิตี้ ทราเวล จังหวัดชุมพร บริษัทเฟรม ทัวร์แอนด์ เซอร์วิส และ ชุมพร กาบาโน่

2.4) สรุปผลการศึกษาโครงการศึกษาพัฒนาระบบสื่อความหมายการท่องเที่ยวเกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพรเพื่อนำมาบูรณาการในโครงการถ่ายทอดระบบสื่อความหมายสำหรับการท่องเที่ยว ประกอบด้วยหัวข้อ

- ภาพรวมของการสื่อความหมาย
- เล่าโครงเรื่อง Theme และรูปแบบของโปรแกรมสื่อความหมายที่เหมาะสม
- เนื้อหาสื่อความหมายและโปรแกรมต่างๆ ที่สอดคล้องกับเล่าโครงเรื่อง (Theme) ที่กำหนด
- ระบบสื่อความหมายเกาะพิทักษ์ ในรูปแบบต้นแบบ (The master copy of handbook) สำหรับจัดพิมพ์เพื่อเผยแพร่ได้ในอนาคต

ระยะที่ 2 สร้างกระบวนการถ่ายทอดสื่อความหมายสำหรับการท่องเที่ยวเกาะพิทักษ์

2.5) โครงการฝึกอบรมการเป็นเจ้าบ้านที่ดี ซึ่งประกอบด้วยหัวข้อ

- สื่อความหมายการท่องเที่ยวเกาะพิทักษ์ “วิถีชีวิตผู้คน ท้องทะเล และผืนแผ่นดิน”
- การเป็นเจ้าบ้านที่ดี (บุคลิกภาพ การบริการและสื่อความหมายท่องเที่ยว)
- "ทำอะไรให้เจ้าของโฮมสเตย์สามารถถ่ายทอดเรื่องราวเบื้องต้นแก่นักท่องเที่ยวได้อย่างมืออาชีพ"
- กิจกรรมเสริมทักษะการประกอบกิจกรรมดำเนินาชมปะการัง และกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- กิจกรรมเสริมสร้างทักษะด้านภาษาต่างประเทศ
- กิจกรรมสร้างแหล่งเรียนรู้มีชีวิต

2.6) โครงการจัดทำวิดิทัศน์นำเสนอกิจกรรมท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร

2.7) การติดตามประเมินผลโครงการฝึกอบรม

2.8) จัดทำคู่มือ “ทำอะไรเมื่อต้องสื่อความหมายการท่องเที่ยว”

การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้

สำหรับการติดตามประเมินผลโครงการวิจัยในหัวข้อการฝึกอบรมการเป็นเจ้าบ้านที่ดี และการจัดทำวิดิทัศน์สำหรับการท่องเที่ยวเกาะพิทักษ์ จะใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูป (SPSS) วิเคราะห์แบบสอบถาม เพื่อประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับ ผลสัมฤทธิ์ของการฝึกอบรมซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโครงการถ่ายทอดระบบสื่อความหมายสำหรับการท่องเที่ยวภายในเกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร ซึ่งสถิติที่นำมาใช้ในการวัดค่า คือ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และการหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สำหรับเกณฑ์ในการแปลความหมายผลการวิเคราะห์สามารถแจกแจงความถี่ ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{คะแนนสูงสุด} &= 5 \\ \text{คะแนนต่ำสุด} &= 1 \\ \text{แบ่งระดับความคิดเห็นเป็น 5 ระดับชั้น (จำนวนชั้น = 5)} \\ \text{อันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{พิสัย}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{4}{5} = 0.8 \end{aligned}$$

โดยลักษณะคำตอบของแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความคิดเห็น จะแบ่งออกเป็น 5 ระดับ

ดังนี้

ระดับความคิดเห็นและระดับความต้องการ	คะแนน
มากที่สุด	5
มาก	4
ปานกลาง	3
น้อย	2
น้อยที่สุด	1

คะแนนที่ได้นำมาแปลความหมายตามเกณฑ์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.24 - 5.00	หมายถึง	มีผลมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.43 - 4.23	หมายถึง	มีผลมาก
ค่าเฉลี่ย 2.62 - 3.42	หมายถึง	มีผลปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.81 - 2.61	หมายถึง	มีผลน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.80	หมายถึง	มีผลน้อยที่สุด

บทที่ 4

ผลการศึกษา

จากการศึกษาได้แบ่งผลการศึกษาออกเป็น 5 ส่วน ได้แก่ 1) ผลการสำรวจทรัพยากรท่องเที่ยว 2) ผลการวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรค 3) สรุปผลการจัดทำเรื่องราวสื่อความหมายเพื่อการท่องเที่ยวเกาะพิทักษ์ ระยะที่ 1 4) ผลการจัดทำสื่อวีดิทัศน์สำหรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะพิทักษ์ และ 5) ผลการฝึกอบรมการถ่ายทอดกระบวนการสื่อความหมายสู่ชุมชนท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยวเกาะพิทักษ์

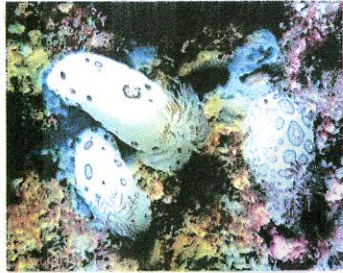
4.1 ผลการสำรวจทรัพยากรท่องเที่ยวภายในชุมชนเกาะพิทักษ์

ทีมวิจัยได้ทำการสำรวจทรัพยากรท่องเที่ยว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำข้อมูลมาปรับใช้ในการสื่อความหมายขณะที่มีการประกอบกิจกรรมประเภทต่างๆของนักท่องเที่ยว เช่น กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง ที่ควรมีการนำเสนอทรัพยากรใต้ทะเลและสัตว์น้ำชนิดที่สามารถพบเห็นง่ายในพื้นที่ให้นักท่องเที่ยวได้รับทราบข้อมูลเพื่อให้ตรงกับความต้องการในการประกอบกิจกรรม รายละเอียดปรากฏดังหัวข้อ 4.1.1 และ 4.1.2 กิจกรรมเดินศึกษาธรรมชาติรอบเกาะ ทีมวิจัยได้ทำการสำรวจชนิดพันธุ์ไม้รอบเกาะพิทักษ์ อาทิ เช่น สมุนไพรมะลิ้ว ไม้พุ่ม และไม้ยืนต้น ที่จะสร้างความรู้ ความเพลิดเพลินให้แก่นักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี และกิจกรรมตกหมึก ที่มีการบอกเล่าเรื่องราวภูมิปัญญาชาวบ้านในการใช้โยทะกาเป็นอุปกรณ์ตกหมึก หรือการทำลอบหมึกเพื่อการประมงพื้นบ้าน เป็นต้น

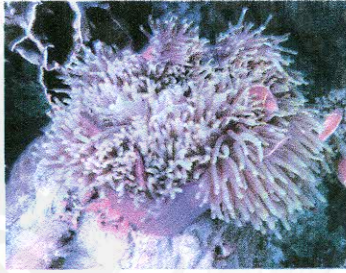
4.1.1 ผลการสำรวจทรัพยากรที่โดดเด่นบริเวณเกาะคราม

เกาะครามเป็นเกาะที่ตั้งอยู่ใกล้กับเกาะพิทักษ์และใช้เป็นพื้นที่สำหรับประกอบกิจกรรมดำน้ำชมปะการังสำหรับนักท่องเที่ยวที่มาเยือนเกาะพิทักษ์ ใช้เวลาในการเดินทางประมาณ 10 นาที จากการสำรวจพบว่ามีหลากหลายของทรัพยากรใต้ทะเลที่เอื้อต่อการสร้างประสบการณ์ที่มีคุณภาพแก่นักท่องเที่ยว โดยเฉพาะบริเวณดังกล่าวถือเป็นแหล่งเพาะพันธุ์หอยมือเสือของชุมชน และมีโอกาสพบเห็นปะการังหัวสมอง ปะการังผักกาด และปะการังโคม หากปล่อยชาวจุดดำ ปลิงทะเล หอยมือเสือ หนอนดอกไม้หางนกยูง เป็นต้น ซึ่งถือเป็นทรัพยากรหลักในพื้นที่ได้บ่อยมากที่สุด รายละเอียดปรากฏดังภาพที่ 5

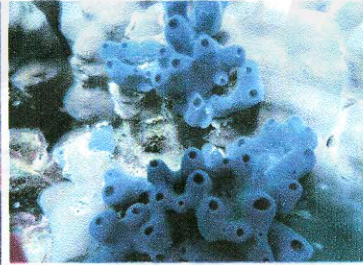
ภาพที่ 5 แสดงผลการสำรวจทรัพยากรที่โดดเด่นบริเวณเกาะคราม

หาคเปลือขาวจุดดำ
Black-spotted Sea Slug

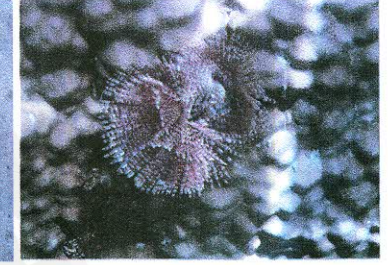
ดอกไม้ทะเล และปลาอินเดียนแดง
Radianthus And Pink Skunk Anemonefish

ฟองน้ำแจกันสีน้ำเงิน
Blue Sponges

ปลิงดำทำหน้าที่เป็นผู้ย่อยสลาย
Black Sea Cucumber

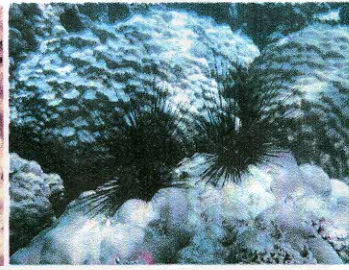
หนอนดอกไม้หางนกยูง
Peacock Fanworm

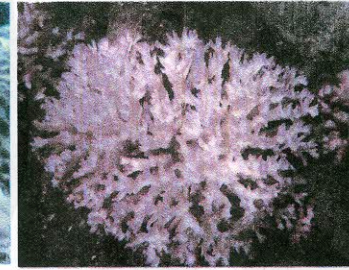
หอยมือเสือ
Giant Clam

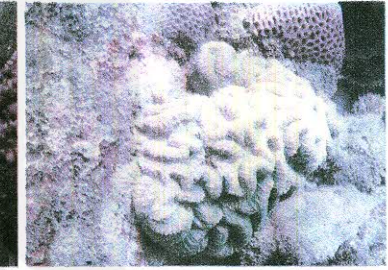
การพึ่งพากันของปะการังโขด
หอยแมลงภู่มะพร้าว และฟองน้ำ

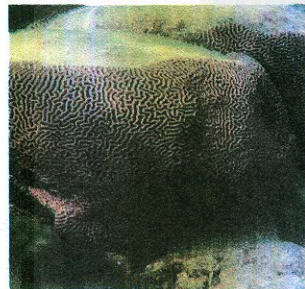
เม่นตำหนามยาว บนปะการังโขด
Long Spined Sea Urchin

ปะการังเขากวาง
Staghorn Coral

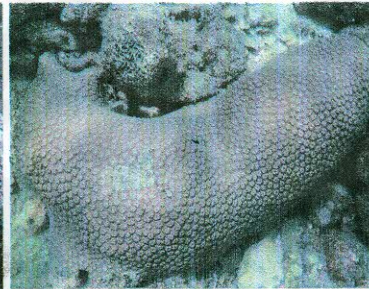
ปะการังลายลูกฟูก
Serpent Coral

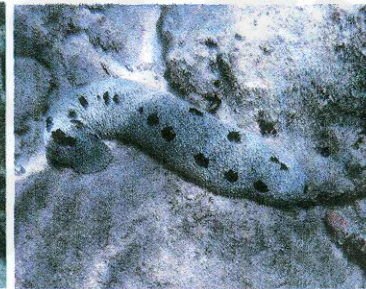
ปะการังสมอง
Brain Coral

ปะการังหนัง
Wrinkled Soft Coral

ปะการังดาวสีทอง
Golden Star Coral

ปลิงทะเล
Cucumber

ดาวหมอนปักเข็ม
Pin-cushion Sea Star

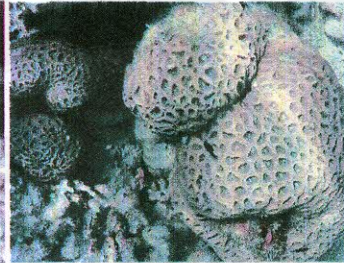
ภาพที่ 5 แสดงผลการสำรวจทรัพยากรที่โดดเด่นบริเวณเกาะคราม (ต่อ)

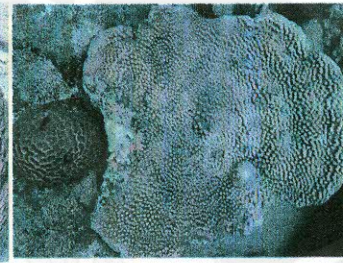
หนอนตัวแบน
Flat Worms

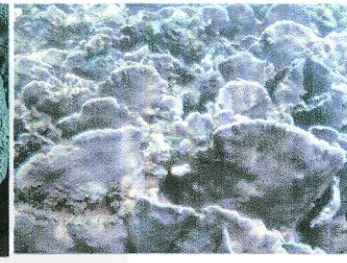
หาคปูมหลากสี
Ocellated Sea Slug

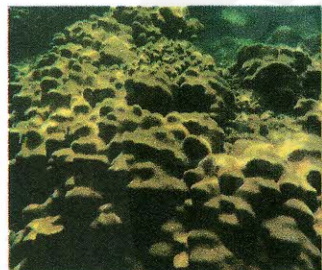
ปะการังวงแหวน
Ring Coral

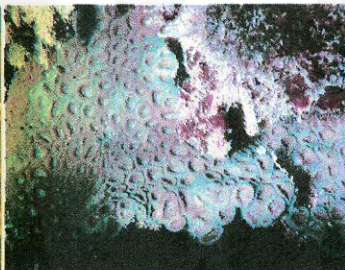
ปะการังโต๊ะ
Table Coral

ปะการังผักกาดใบใหญ่
Larger Leaf Coral

ปะการังโขด
Mountain Coral

ปะการังวงแหวน
Favid Coral

หอยขอบ
Pen Shell

ปะการังเห็ด
Mushroom Coral

ปะการังสมองหยาบ
Nobilis Cup Coral

ปะการังลายงู
Serpent Coral

หอยมือหมี
Hippopus

ดอกไม้ทะเล
Sea Anemone

ปะการังดอกไม้
Anemone Coral

ปะการังสมองร่องยาว
Long Valley Coral

4.1.2 ผลการสำรวจทรัพยากรชายสัตว์ผิวดินบริเวณชายหาดเกาะพิทักษ์

วิธีการสำรวจที่มวิจัยได้กำหนดพื้นที่สำรวจ คือ ด้านทิศตะวันตกรอบเกาะพิทักษ์ซึ่งโดยส่วนใหญ่เป็นพื้นที่สำหรับประกอบกิจกรรมของนักท่องเที่ยว และชาวบ้าน โดยเริ่มเก็บการสำรวจจากพื้นที่ระดับน้ำลงต่ำสุด จนถึงระดับน้ำขึ้นสูงสุด ด้วยวิธีการสร้างแปลงสำรวจขนาด 2 x 2 เมตร และทิ้งระยะห่าง 4 เมตร ทำสลับกันเรื่อย ๆ จากนั้นจึงทำการจดบันทึกชนิดพันธุ์สัตว์และพืชชายฝั่งแล้วนำค่าที่ได้มาคำนวณค่าเฉลี่ยและโอกาสในการพบเห็น ของแต่ละชนิดโดยชนิดที่มีค่าเฉลี่ยมากก็มีโอกาสในการพบเห็นมาก มีการกำหนดค่าคะแนนโอกาสในการพบเห็น ดังนี้

$$\bar{x} = \frac{\sum_{i=1}^n X_i}{N} \text{ หรือ } \bar{x} = \frac{\sum X}{N}$$

มีโอกาสนในการพบเห็นน้อยที่สุด	มีค่าคะแนน 1
มีโอกาสนในการพบเห็นน้อย	มีค่าคะแนน 2
มีโอกาสนในการพบเห็นปานกลาง	มีค่าคะแนน 3
มีโอกาสนในการพบเห็นมาก	มีค่าคะแนน 4
มีโอกาสนในการพบเห็นมากที่สุด	มีค่าคะแนน 5

โดยมีสูตรการหาค่าเฉลี่ยของโอกาสในการพบเห็น คือ

$$\text{โอกาสในการพบเห็น} = \text{ค่าเฉลี่ยจำนวนตัวที่พบ} + \text{ค่าเฉลี่ยจำนวนแปลงที่พบ}$$

จากผลการสำรวจชนิดพันธุ์สัตว์และพืชที่พบทั้งหมดบริเวณชายฝั่งทะเลเกาะพิทักษ์ซึ่งพบทั้งหมด 24 ชนิด จำแนกตามจำนวนแปลงที่พบและจำนวนที่พบ ทรัพยากรชายฝั่งเกาะพิทักษ์ ซึ่งได้ทำการสำรวจทั้งหมด 30 แปลง หากพิจารณาตามจำนวนแปลงที่พบ โดยส่วนใหญ่เป็น หอยขี้กทราย พบ 19 แปลง (มีค่าเฉลี่ย 0.63) รองลงมาคือ ปูใบหินหรือปูหินพบ 18 แปลง (มีค่าเฉลี่ย 0.60) ไข่เดือนเพรียว พบ 15 แปลง (มีค่าเฉลี่ย 0.50) หอยขี้ดา พบ 14 แปลง (มีค่าเฉลี่ย 0.47) และสาหร่ายพัดหรือเห็ดหนู พบ 13 แปลง (มีค่าเฉลี่ย 0.43) และหากพิจารณาตามจำนวนชนิดพันธุ์พืชและสัตว์ที่พบเห็น โดยส่วนใหญ่เป็นปูใบหิน จำนวน 1,585 ตัวรองลงมา คือ หอยขี้กทราย จำนวน 916 ตัว หอยนางรมหรือหอยเจาะ จำนวน 665 ตัว เพรียงจิบ จำนวน 526 ตัว และหอยขี้กา จำนวน 488 ตัว ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงชนิดพันธุ์สัตว์/พืชจำแนกตามจำนวนแปลงและค่าเฉลี่ย

ชนิดพันธุ์สัตว์/พืช	จำนวนแปลงที่พบ	ค่าเฉลี่ยแปลงที่พบ	จำนวนที่พบ(ตัว)	ค่าเฉลี่ยที่พบ
1. กุ้งคืดขัน	7	0.23	43	6.14
2. ปากกาทะเล	1	0.03	73	36.5
3. ปูทหาร	8	0.27	146	18.25
4. ปูใบหิน/ปูหิน	18	0.6 2	1585	88.05
5. ปูกระตอย/ปูว่ายน้ำ	3	0.1	39	13
6. ปูแสมหิน	3	0.1	155	51.66
7. ปลาปูทราย	7	0.23	53	7.57
8. ปลิงดำ	8	0.26	25	3.12
9. ฟองน้ำเคลือบผิว	5	0.17	73	14.6
10. ฟองน้ำท่อเหลือง	2	0.07	25	25
11. เปรียงจิบ	8	0.27	526	65.75
12. เปรียงหิน	3	0.1	370	123.33
13. เปรียงหัวหอมดอกส้ม	2	0.07	78	39
14. สาหร่ายพัด/สาหร่าย เห็ดหนู	13	0.43	197	15.15
15. สาหร่ายไส้ไก่	4	0.13	62	20.66
16. สาหร่ายใบมะกรูด	4	0.13	112	28
17. ไส้เดือนเปลือย	15	0.5	223	14.86
18. หอยขี้กทราย	19	0.63	916	48.21
19. หอยขี้กา	14	0.47	488	34.85
20. หอยนางรม/หอยเจาะ	8	0.27	665	83.12
21. หอยแครงหิน	9	0.3	158	17.55
22. หอยเสียบ	2	0.07	135	45
23. หอยถั่วเขียว	2	0.07	118	59 5
24. หอยดัลับ/หอยกระปุก	5	0.17	115	23

หากพิจารณาตามโอกาสในการพบเห็น โดยชนิดพันธุ์พืชและสัตว์ที่มีโอกาสในการพบเห็นมากที่สุด คือ เปรียงหิน มีค่าเฉลี่ย 123.3 รองลงมาคือ ปูใบหิน มีค่าเฉลี่ย 88.05 หอยนางรม มีค่าเฉลี่ย 83.12 เปรียงจิบ มีค่าเฉลี่ย 65.75 และ หอยถั่วเขียว มีค่าเฉลี่ย 59 รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการสำรวจชนิดพันธุ์สัตว์/พืชชายฝั่งทะเลเกาะพิทักษ์จำแนกตามโอกาสในการพบเห็น

ชนิดพันธุ์สัตว์/พืช	โอกาสในการพบเห็น (ค่าเฉลี่ย)	โอกาสในการพบเห็น				
		5	4	3	2	1
1. กุ้งคืดขี้	6.37					/
2. ปากกาทะเล	36.53				/	
3. ปูทหาร	18.52					/
4. ปูใบหิน/ปูหิน	88.65		/			
5. ปูกะตอย/ปูว่ายน้	13.10					/
6. ปูแสมหิน	51.76			/		
7. ปลาปูทราย	7.80					/
8. ปลิงดำ	3.38					/
9. ฟองน้ำเคลือบผิว	14.77					/
10. ฟองน้ำท่อเหลือง	25.07				/	
11. เปรียงจิบ	66.02			/		
12. เปรียงหิน	123.48	/				
13. เปรียงหัวหอมดอกส้ม	39.70				/	
14. สาหร่ายพัด/สาหร่ายเห็ดหูหนู	15.58					/
15. สาหร่ายไส้ไก่	20.79					/
16. สาหร่ายใบมะกรูด	28.13				/	
17. ไส้เดือนเปลือย	15.36					/
18. หอยจั่นทราย	48.84				/	
19. หอยจี่กา	35.32				/	
20. หอยนางรม/หอยเจาะ	83.39		/			
21. หอยแครงหิน	17.85					/
22. หอยเสียบ	45.07				/	
23. หอยถั่วเขียว	59.07			/		
24. หอยดัลลัส/หอยกระปุก	23.17					/

จากผลการศึกษาพบสัตว์และพืชที่มีโอกาสในการพบเห็นมากที่สุดเมื่อนักท่องเที่ยวไปเยือนเกาะพิทักษ์ เพื่อให้เกิดการสื่อความหมายบนเกาะพิทักษ์มีด้วยกัน 7 ชนิด ดังนี้

ชื่อไทย ปูหิน

ชื่อสามัญ SPINY ROCK CRAB

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Thalamita crenata*

ลักษณะทั่วไป

พบทั่วไปตามบริเวณสถานที่ที่รกร้างตามชายฝั่งทะเล เช่น โพรงหิน ซากไม้ ตามพื้นที่ท้องทะเลเป็นทราย โคลนปนทราย พบมากแถบเกาะสี่ช้าง ชลบุรี ระยะเวลาและความยาวประมาณ 5-8 เซนติเมตร

ชื่อไทย หอยนางรมหรือหอยเจาะ

ชื่อสามัญ PACIFIC OYSTER

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Crasso strea gigas* (Thunberg)

ลักษณะทั่วไป

แพร่กระจายในแถบปากแม่น้ำชายฝั่งของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ตรัง ชุมพร ประจวบคีรีขันธ์ ระยะเวลาและจำนวนปี กินสิ่งที่มีชีวิตเซลล์เดียว เช่น พวกลำไส้ตอน ไคอะตอม และพวกอนุภาคของอินทรีย์สารที่สลายมาจากการเน่าเปื่อยผุพังของพืชและสัตว์ที่ลอยลอยอยู่ในน้ำมีขนาดประมาณ 9-20 เซนติเมตร

ชื่อไทย สาหร่ายเห็ดหูหนูหรือสาหร่ายพัด

วงศ์ DICTYOTACEAE

ลักษณะทั่วไป

เป็นรูปพัดจีบย่นหรือซ้อนกันคล้ายเห็ดหูหนู ขอบม้วน มีขนขึ้นเป็นแถวเป็นระยะ ๆ ขนานกับขอบ ผิวมีคราบหินปูน บริเวณที่พบขึ้นบนก้อนหิน ซากปะการัง เปลือกหอย ในเขตน้ำขึ้นน้ำลง

ชื่อไทย เปรียงจิบ

ชื่อสามัญ Chthamalus Banacle

วงศ์ Crustacea

ลักษณะทั่วไป

เปลือกเป็นหินปูนแข็งทรงกรวยคว่ำ หรือรูปนูนต่ำ ประกอบด้วยแผ่นหินปูนหลายแผ่น มีฝาปิดเปิดอยู่ด้านบน เกาะติดถาวรบนก้อนหิน เปลือกหอย หรือวัสดุแข็งอื่นๆ เปรียงอาศัยอยู่เป็นกลุ่มในเปลือกหินปูนแข็งๆ จึงดูคล้ายหอยมาก

ชื่อไทย เปรียงหิน

ชื่อสามัญ Acorn Barnacle

ชื่อวงศ์ Crustacea

ลักษณะทั่วไป

เปลือกเป็นหินปูนแข็งทรงกรวยคว่ำ หรือรูปนูนต่ำ ประกอบด้วยแผ่นหินปูนหลายแผ่น มีฝาปิดเปิดอยู่ด้านบน เกาะติดถาวรบนก้อนหิน เปลือกหอย หรือวัสดุแข็งอื่นๆ

ชื่อไทย หอยถั่วเขียว

กลุ่ม Mollusca

ชื่อวงศ์ Gastropoda

ลักษณะทั่วไป

มีเปลือกแข็งเพียงชั้นเดียวห่อหุ้มลำตัว รูปร่างหลากหลาย ทั้งลักษณะเป็นเกลียว รูปกรวยคว่ำ หรือแบน หลายชนิดมีฝาปิดได้เปลือก เป็นสัตว์กลุ่มใหญ่ พบในหาดทุกประเภท และในป่าชายเลน ทั้งในแนวน้ำขึ้นน้ำลงและในทะเลลึก หลายชนิดกินสาหร่ายและสิ่งมีชีวิตขนาดเล็ก

ชื่อไทย หอยขี้ก

ชื่อสามัญ Common periwinkle

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Littoraria pallescens* (Pholippe, 1846).

ลักษณะทั่วไป

หอยเจดีย์หรือหอยขี้กเป็นหอยฝาเดียว ลักษณะเป็นเกลียว ปลายแหลม คล้ายเจดีย์ มีขนาดโตประมาณ 2 เซนติเมตร แหล่งที่อยู่ตามโคลนแนวชายฝั่ง (จักรกริช พวงแก้ว และคณะ, 2549)

จากผลการสำรวจจะเห็นได้ว่าปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่สำคัญในบริเวณหาดหิน ได้แก่ อิทธิพลของคลื่นลม น้ำขึ้นน้ำลง ความร้อน ความแห้งแล้ง ส่งผลทำให้สิ่งมีชีวิตที่มาอาศัยอยู่ต้องมีการปรับตัวเอง ทั้งทางด้านรูปร่างและการยึดเกาะกับพื้นหินให้แน่น เพื่อป้องกันไม่ให้ถูกพัดพาไปจากการซัดของคลื่น เช่น เพรียงหินและหอยนางรม จะยึดติดอยู่กับหินตลอดชีวิต และมีเปลือกหนาปิดได้สนิท เพื่อป้องกันการสูญเสียน้ำในร่างกายเมื่อเวลาน้ำลง พวกที่มีเส้นใยช่วยในการยึดเกาะ เช่น หอยแมลงภู่ ปูไ้หิน ซึ่งมีเปลือกหอยแข็งและหนา สาหร่ายเห็ดหูหนูและสาหร่ายบางชนิดต้องมีส่วนที่ยึดเกาะกับก้อนหิน ภายในหาดหินเมื่อเวลาน้ำลง ทำให้มีน้ำค้างอยู่ตามแอ่งหรือซอกต่างๆ เราเรียกแอ่งน้ำนี้ว่า แอ่งน้ำขึ้นน้ำลง (tide pool) พืชและสัตว์ทะเลที่อาศัยอยู่ในแอ่งน้ำนี้ จะต้องมีการปรับตัวได้ดีมากต่ออุณหภูมิที่สูงขึ้น ออกซิเจนที่ลดน้อยลง และความเค็มที่เพิ่มขึ้น สัตว์ที่พบในแอ่งนี้ ได้แก่ หอยทะเล จำพวกหอยขึ้นบก สาหร่ายบางชนิด เพรียงหิน เป็นต้น จากการสำรวจทรัพยากรชายฝั่งเกาะพิทักษ์ จะเห็นได้ว่า ตัวบ่งชี้ ชนิดพันธุ์พืชและสัตว์ที่พบ คือ สภาพแวดล้อม การขึ้นลงของน้ำ คลื่นลม สภาพพื้นดิน และลักษณะของชายฝั่ง เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้สัตว์และพืชมีการแพร่กระจายมากหรือน้อย

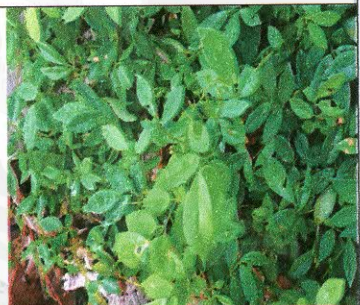
จากผลการศึกษาสามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาสื่อความหมายบนเกาะพิทักษ์ได้ เพื่อให้นักท่องเที่ยวที่มาเยือนเกาะพิทักษ์ได้สัมผัสถึงทรัพยากรที่มีอยู่และก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับชาวบ้าน เพื่อให้การสื่อความหมายบนเกาะพิทักษ์มีความหลากหลายและมีการเชื่อมโยงพื้นที่กับทรัพยากรที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ โดยที่มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอย่างมีคุณค่า เนื่องจากเกาะพิทักษ์มีสภาพพื้นที่ที่นับได้ว่ามีความอุดมสมบูรณ์มากเพราะพื้นที่ประกอบด้วยพื้นดิน 3 ประเภทคือ หาดทราย ลักษณะของเม็ดทรายขาวสะอาดและเม็ดของทรายละเอียด พืชและสัตว์ที่พบคือ หอยเสียบ หอยตลับ หาดหิน ลักษณะหินจะเป็นก้อนใหญ่วางซ้อนกันทับกันแน่นและเป็นเขตที่มีคลื่นลมแรง สัตว์และพืชที่พบจะมีแผ่นเท้าที่แข็งแรงใช้สำหรับยึดเกาะกับแผ่นหิน เช่น เพรียงหิน หอยนางรม ปูไ้หิน ไม้เดือนเพ็ญ และหาดโคลน เป็นโคลนปนทรายลักษณะดินจะเป็นตะกอนสีดำปนดิน โคลนสัตว์และพืชที่อาศัยอยู่บริเวณนี้จะฝังตัวอยู่ในโคลน เช่น หอยแครง ดังนั้นความหลากหลายของทรัพยากรชายฝั่งบนเกาะพิทักษ์ที่มีอยู่จึงสามารถนำไปใช้ในการสื่อความหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

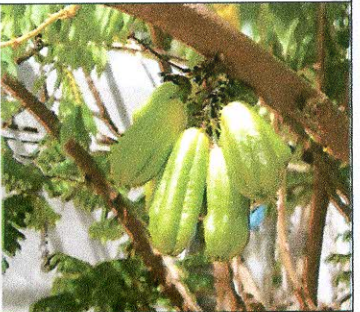
4.1.3 ผลการสำรวจพรรณไม้เส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติเกาะพิทักษ์

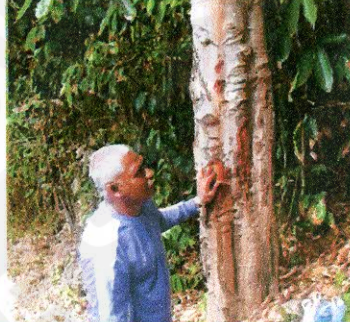
เส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติรอบเกาะมี ลักษณะเส้นทางเป็นวงรอบมีระยะทางทั้งหมดประมาณ 4.3 กิโลเมตร โดยแบ่งเป็นวงรอบเล็กระยะทาง 1.9 กิโลเมตร จุดเริ่มต้นของการเดินจะเข้าทางสวนมะพร้าวของชาวบ้าน ผ่านพืชสมุนไพรประจำถิ่น ผักป่าอายุยืน และบ่อน้ำจืดที่เป็นเสมือนเส้นเลือดแห่งชีวิต จากนั้นเข้าสู่เส้นทางผืนป่า และเป็นแหล่งอาศัยของสัตว์ขนาดเล็ก เช่น นก และ

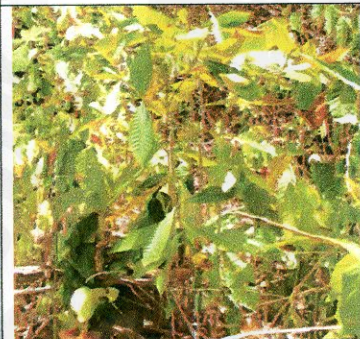
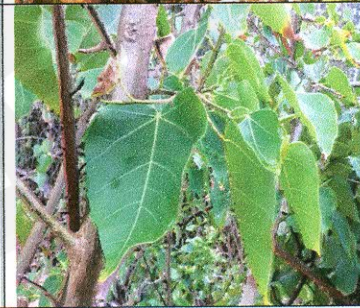
เจ้าลิงหางยาวฝูงใหญ่ที่พึงพิงธรรมชาติร่มรื่นด้วยไม้เด่น เช่น ต้นเทพทาโร ต้นโพธิ์ทะเล ปอทะเล ไทรเลียบ สารพิทะเล (ต้นทึง) ต้นเถาวัลย์เปรียง บอระเพ็ด และพวกตะไคร้ มอส พืชขนาดเล็กที่ทำประโยชน์ช่วยย่อยสลายก้อนหินให้มีขนาดเล็ก และกลายเป็นดินให้ต้นไม้เติบโตต่อไป ธรรมชาติของเนินเขาบริเวณนี้ เต็มไปด้วยก้อนหินใหญ่มีไม้เลื้อยและเถาวัลย์ปกคลุม แล้วยังมีหอยอาศัยอยู่ ชาวบ้านเรียกมันว่า “หินหอยเจาะ” ถือเป็นเมนูเลิศรสอีกอย่างของชาวเกาะ และหากมองไปด้านหน้าจะเห็นวิวทิวทัศน์ของเวียงทะเล ซึ่งนอกจากจะเป็นจุดชมพระอาทิตย์ขึ้น ยังสามารถมองเห็นหมู่เกาะน้อยใหญ่ ได้แก่ เกาะคราม เกาะกางเสือ เกาะมัดหวาย เกาะหลัง 5 และหากอากาศดีก็สามารถมองไกลไปถึงเกาะเต่าทีเดียว สำหรับข้อมูลการสำรวจพรรณไม้ครั้งนี้ จะขอให้ชาวบ้านที่เป็นภาคีเทศบาลท้องถิ่นสามารถบอกเล่าเรื่องราวการพึงพิงคุณประโยชน์ของป่าไม้ในชุมชนแก่นักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี รายละเอียดดังตารางที่ 3

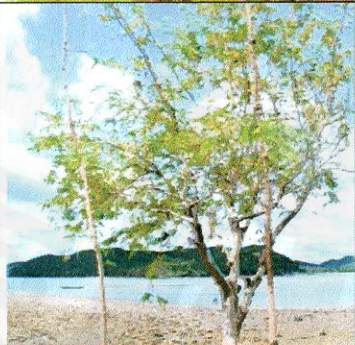
ตารางที่ 3 แสดงประเภทและชนิดพันธุ์พืชภายในเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติรอบเกาะพิทักษ์

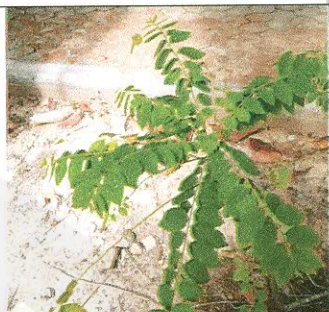
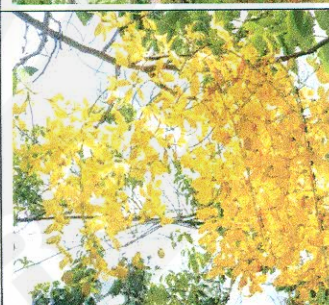
ประเภทพรรณไม้	ลำดับ	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อวงศ์	รูป
ไม้เลื้อย	1	เถาวัลย์เปรียง	<i>Derris Scandens</i>	FABACEAE	
	2	บอระเพ็ด	<i>Tinospora crispa</i> (L.) Miers ex Hook.f. Thomson	MENISPERMA CEAE	
	3	พริกไทย	<i>Piper nigrum</i>	PIPERACEAE	

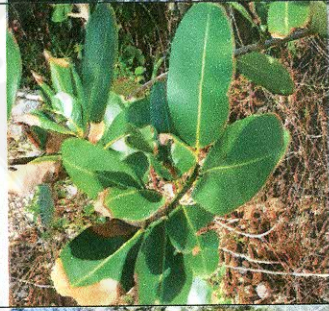
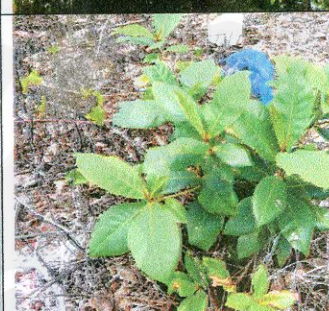
ประเภท พรรณไม้	ลำดับ	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อวงศ์	รูป
ไม้พุ่ม	1	ตะลิงปลิง	<i>Averrhoa bilimbi</i> L.	OXALIDACEAE	
	2	ผักหวานป่า	<i>Melienthasuavis</i> Pierre	OPILIACEAE	
	3	ผักเหลียง	<i>Gnetumgnemon</i> Linn.	GNETACEAE	
	4	มะกรูด	<i>Citrus</i> <i>hystrix</i> DC.	RUTACEAE	
	5	มะนาวผี	<i>Atalantia</i> <i>monophylla</i> (DC.) Correa	RUTACEAE	

ประเภท พรรณไม้	ลำดับ	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อวงศ์	รูป
ไม้ยืนต้น	1	กฤษณา	<i>Aquilaria crassna</i>	THYMELAEAC EAE	
	2	ขำมะเลียง	<i>Lepisanthes fruticosa (Roxb.) Leenh.</i>	PIPERACEAE	
	3	คาดุ่มทะเล	<i>Excoecaria agallocha</i>	EUPHORBIACE AE	
	4	เทพทาร์	<i>Cinnamomum porrectum Kosterm.</i>	LAURACEAE	
	5	ไทร	<i>Ficus Benjamina L.</i>	MORACEAE	

ประเภท พรรณไม้	ลำดับ	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อวงศ์	รูป
	6	ไทรเลียบ	<i>Ficus benjamina</i>	MORACEAE	
	7	ปอทะเล	<i>Hibiscus tiliaceus</i> L.	MALVACEAE	
	8	เปล้า	<i>Croton stellatopilosus</i> Ohba	EUPHORBIACEAE	
	9	โพธิ์ทะเล	<i>Thespesia populnea</i> Soland. Ex Correa	MALVACEAE	

ประเภท พรรณไม้	ลำดับ	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อวงศ์	รูป
	10	มะกล่ำต้น	<i>Adenanthera pavonina</i> Linn.	FABACEAE	
	11	มะกอกน้ำ	<i>Elaeocarpus hygrophilus</i> Kurz.	ELAEOCARP ACEAE	
	12	มะขาม	<i>Tamarindusindica</i> L.	FBACAEA	
	13	มะขามเทศ	<i>Pithecellobium dulce</i>	FABACEAE	
	14	มะม่วงหิม พานต์	<i>Anacardium occidentale</i>	ANACARDIA CEAE	

ประเภท พรรณไม้	ลำดับ	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อวงศ์	รูป
	15	มะยม	<i>Phyllanthus acidus</i>	EUPHORBIACE AE	
	16	ไม้จิก	<i>Shorea obtusa</i> Wall. ex Blume	DIPTEROCAPA CEAE	
	17	ยางนา	<i>Dipterocarpus alatus</i> Roxb.	DIPTEROCARP ACEAE	
	18	ราช พฤกษ์	<i>Cassia fistula</i> L. Share	CESALPINIACE AE	
	19	ลีลาวดี	<i>Plumeria</i> spp.	APOCYNACEAE	

ประเภท พรรณไม้	ลำดับ	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อวงศ์	รูป
	20	สักขาว	<i>Tectona grandis</i> L.f.	VERBENACEAE	
	21	สารภี ทะเล	<i>Calophyllum inophyllum</i> L.	GUTTIFERAE	
	22	ตำโรง	<i>Sterculiafoetida</i> L.	STERCULIACEAE	
	23	หูกวาง	<i>Terminaliacatappa</i> L.	COMBRETACEAE	

4.2 ผลการวิเคราะห์ จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส อุปสรรค (SWOT analysis)

ของเกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร

ผลการวิเคราะห์ SWOT analysis จากการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในชุมชน จำนวน 20 คน จากการสรุปบทเรียนของผู้นำชุมชน และการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว จำนวน 6 บริษัท เพื่อนำมาสร้างเป็นแนวทางการจัดทำกลยุทธ์ทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนของเกาะพิทักษ์ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์ จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส อุปสรรค (SWOT analysis) ของเกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร

ปัจจัยภายใน	ปัจจัยภายนอก
ด้านทรัพยากร / วัฒนธรรม	
จุดแข็ง	โอกาส
- มีความหลากหลายด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ทั้งทะเลและภูเขา - มีลักษณะทางกายภาพที่โดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ คือเป็นเกาะกลางอ่าว - สภาพพื้นที่เหมาะสมต่อการประกอบกิจกรรมที่หลากหลายเช่น กิจกรรมดำน้ำ กิจกรรมตกหมึก กิจกรรมเดินศึกษาธรรมชาติ เป็นต้น - มีความโดดเด่นของวิถีชีวิตชุมชนและนักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสได้ง่าย - มีกิจกรรมวิ่งทะเลแหวกที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย	- มีหน่วยงานเข้ามาให้การสนับสนุน และพัฒนาด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างต่อเนื่อง
จุดอ่อน	อุปสรรค
- ชุมชนมีทางความหลากหลายทางวัฒนธรรมค่อนข้างน้อย - ชุมชนขาดการนำเสนอวิถีชีวิต หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม - ชาวชนไม่อยู่บ้านเกิด เนื่องจากบนเกาะไม่มีโรงเรียน	- การเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศ และผลกระทบจากสภาวะโลกร้อนเริ่มแสดงให้เห็นชัดเจนจากภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้นอย่างรุนแรง เช่น พายุ น้ำท่วม ภัยแล้ง ปะการังฟอกขาว - ขาดหน่วยงานที่เข้ามาให้ความรู้ด้าน

- พื้นที่ชายหาดมีลักษณะเป็นหาดเลนและหาดหิน ไม่เอื้อต่อการประกอบกิจกรรมเล่นน้ำ - ชุมชนมีสภาพพื้นที่เป็นเกาะทำให้มีปัญหาในการจัดการด้านขยะในพื้นที่ - ขาดแคลนน้ำเพื่ออุปโภคบริโภคในฤดูแล้ง - ภูมิประเทศของเกาะเป็นอ่าวรองรับการพัฒนาของขยะที่มาจากน้ำทะเล	การตลาด ส่วนใหญ่เข้ามาเพื่อพัฒนาเกาะพิทักษ์ - หน่วยงานท้องถิ่นไม่ค่อยให้ความสนใจมากนักส่วนใหญ่ชาวบ้านพึ่งพาตนเอง
ด้านการตลาด และบริการ	
จุดแข็ง	โอกาส
- เกาะพิทักษ์มีผู้นำที่มีศักยภาพที่เป็นที่รู้จักแพร่หลายในองค์การการท่องเที่ยว - ชุมชนคุ้นเคยกับการบริการนักท่องเที่ยวต่างถิ่น - สภาพพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ของสัตว์ทะเลที่นำมาปรุงอาหารเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว - มีความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการท่องเที่ยว เช่น เครื่องนอน ห้องน้ำ-สุขา และที่พัก เป็นต้น - ชาวบ้านมีความเป็นมิตรไมตรี มีสินค้าและของที่ระลึกที่สามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชน - ชาวบ้านมีการจัดประชุมในเรื่องการบริการนักท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ	- นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มักรับข้อมูลจากการบอกต่อของนักท่องเที่ยวที่เคยมาเยือนเกาะพิทักษ์ - จำนวนนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวซ้ำคิดเป็นสัดส่วนที่สูง - มหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพรมีโครงการฝึกอบรมและงานวิจัยในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง - ภาครัฐให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน - หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวให้การสนับสนุนงบประมาณและการดำเนินงานในพื้นที่
จุดอ่อน	อุปสรรค
- ขาดมัคคุเทศก์ท้องถิ่นที่มีความรู้และทักษะในการบริการนักท่องเที่ยว - ขาดป้ายสื่อความหมายให้บริการแก่นักท่องเที่ยว - บุคลากรบางส่วนมีองค์ความรู้ด้านการตลาดและบริการน้อย - ระบบการจองของเกาะพิทักษ์ยังไม่เป็นระบบ - ขาดการประชาสัมพันธ์เชิงรุกแบบเป็นระบบที่	- ป้ายบอกทางมีจำนวนน้อย และไม่ชัดเจน - ต้นทุนด้านต่างๆมีมูลค่าสูง ได้แก่ วัตถุดิบในการทำอาหาร การคมนาคมขนส่งของชุมชน - ชุมชนขาดความพร้อมในด้านเงินทุน ก่อให้เกิดความเสียเปรียบในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก - ไม่มีรถโดยสารประจำทางบริการ

ชัดเจน	นักท่องเที่ยวที่ไม่มีรถส่วนตัว
ด้านองค์กร กฎระเบียบ การมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่	
จุดแข็ง	โอกาส
- ความเข้มแข็งของชุมชนในพื้นที่ - ชาวบ้านทุกคนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว - มีบุคลากรที่มีความขยันขันแข็งในการทำงาน - ชุมชนมีภาพลักษณ์ที่ดีในสายตาของนักท่องเที่ยว - ชุมชนมีการบริหารจัดการเงินจากการท่องเที่ยวในลักษณะของสหกรณ์(มีการถือหุ้นและปันผล) - มีความสามัคคีภายในชุมชนทำให้เกิดการบริหารจัดการท่องเที่ยวค่อนข้างง่าย - การเป็นชุมชนขนาดเล็กทำให้การจัดการการท่องเที่ยวและการแก้ปัญหาทำได้โดยง่าย - มีกลไกการจัดการการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพ - มีการกระจายผลประโยชน์อย่างเท่าเทียมกัน - ชุมชนได้รับรางวัลมาตรฐานการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์จากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด	- ขอความร่วมมือมหาวิทยาลัยในพื้นที่เข้าไปมีส่วนร่วมในเรื่องการบริหารจัดการ - มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นแนวทางการพัฒนาร่วมกับนักท่องเที่ยว - ชุมชนเป็นสมาชิกในสมาคมการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร ที่ให้ความสำคัญด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจพอเพียงและการท่องเที่ยวโดยชุมชน
จุดอ่อน	อุปสรรค
- ชาวบ้านยังขาดทักษะในการบริการหรือการในข้อมูลนักท่องเที่ยว - มีปัญหาด้านการติดต่อประสานงานกับนักท่องเที่ยว เช่นการยืนยันการจองที่พัก ระบบการมัดจำล่วงหน้า - ปัญหาการบริการที่ไม่เท่าเทียมกันของแต่ละบ้านพักโฮมสเตย์	- ขาดการสนับสนุนด้านงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง

แนวทางการจัดทำกลยุทธ์ทางการท่องเที่ยวชุมชนเกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร

1. กลยุทธ์ด้านการบริการนักท่องเที่ยว

- ควรมีการพัฒนาระบบสื่อความหมายหรือการประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลการท่องเที่ยวผ่านสื่อที่ใช้คนและไม่ใช้คนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเฉพาะเรื่องกิจกรรมวังทะเลแหวกที่กลายเป็นประเพณีเป็นที่นักท่องเที่ยวรู้จักอย่างแพร่หลาย รวมถึงการจัดโปรแกรมท่องเที่ยวที่เน้นกิจกรรมหลักในพื้นที่ ได้แก่ กิจกรรมดำน้ำชมปะการัง กิจกรรมตกหมึก และเดินศึกษาธรรมชาติ
- ควรมีการจัดตั้งศูนย์บริการนักท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาชาวบ้านในท้องถิ่นฝึกทักษะการให้ข้อมูลและสื่อความหมายแก่นักท่องเที่ยว ทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้คนในชุมชนมีกิจกรรมและรายได้เสริมนอกจากอาชีพหลัก รวมไปถึงเยาวชนยังสามารถใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
- ควรจัดทำโครงการฝึกอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่นและการเป็นเจ้าบ้านที่ดี โดยขอความร่วมมือจากภาครัฐ และผู้เชี่ยวชาญด้านการสื่อความหมายมาให้ความรู้แก่ชาวบ้าน
- ควรปรับปรุงบริเวณชายหาดให้มีแสงสว่างที่เพียงพอ และมีม้านั่งไว้บริการนักท่องเที่ยว เนื่องจากปัจจุบันบริเวณทางเดินชายหาดในช่วงเวลากลางคืน มีแสงสว่างน้อย ควรมีการติดตั้งระบบไฟฟ้าเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มแสงสว่างบริเวณทางเดินชายหาดที่เพียงพอ และเพื่อป้องกันอันตรายที่จะเกิดกับนักท่องเที่ยว
- จัดให้บริเวณร้านขายของที่ระลึกเป็นฐานการเรียนรู้ของนักท่องเที่ยว พร้อมกับสร้างพื้นที่ให้นักท่องเที่ยวได้นั่งพักผ่อน
 - ควรมีการกักเก็บน้ำจัดไว้บริการนักท่องเที่ยวในช่วงที่ขาดแคลนน้ำ (เมษายน- มิถุนายน)
 - ควรดูแลห้องสุขา ห้องน้ำ รักษาให้สะอาดอยู่ตลอดเวลา เมื่อมีนักท่องเที่ยวจำนวนมาก ทำให้การบริการด้านห้องน้ำ ห้องสุขานั้นไม่เพียงพอกับความต้องการของนักท่องเที่ยว

2. กลยุทธ์ด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว จากการศึกษาพบว่าช่องทางการจัดจำหน่ายที่นักท่องเที่ยวทราบผ่านช่องทางการบอกปากต่อปากและทางอินเทอร์เน็ต เกาะพิทักษ์จึงควรมีการส่งเสริมกลยุทธ์ด้านการตลาด ทางช่องทางอื่นๆและส่งเสริมการตลาดทั้งภายในและภายนอกประเทศเพื่อเพิ่มนักท่องเที่ยวคุณภาพ และรายได้จากการท่องเที่ยวสอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวจังหวัดชุมพรในยุทธศาสตร์ที่ 5 พัฒนาตลาดและเชื่อมโยงเครือข่ายการท่องเที่ยวและการประชาสัมพันธ์

- การประชาสัมพันธ์ผ่านทาง ป้ายโฆษณา วนิด และการจัดนิทรรศการ โดยนำภาพทัศนียภาพ ภาพความเป็นเอกลักษณ์ของเกาะพิทักษ์มาโฆษณาผ่านอินเทอร์เน็ตและออกร้านจัด

นิทรรศการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการตลาดการท่องเที่ยวเพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์อีกช่องทางหนึ่งให้บุคคลทั่วไปได้รับทราบ

- จัดตลาดแบบทางตรง (Direct Marketing) ไปสู่กลุ่มลูกค้าเป้าหมายลูกค้าที่เคยมาเยือนมากกว่า 1 ครั้งเป็นหลัก โดยควรที่จะมีการทำการตลาดที่รักษากลุ่มนักท่องเที่ยวที่เคยมาแล้ว เช่น ส่งจดหมาย หรืออีเมลแจ้งเตือนเมื่อมีกิจกรรมหรือเทศกาลประจำปีของเกาะพิทักษ์ เพื่อเป็นการรักษานักท่องเที่ยวกลุ่มเดิมไว้

- ควรจัดทำแผ่นพับ คู่มือการท่องเที่ยว ไลน์ล เพื่อนำไปส่งเสริมการขายร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการตลาดการท่องเที่ยวโดยตรง(การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย)

- ควรจัดทำแฟ้มเอกสารท่องเที่ยว สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวที่ต้องการความสะดวกในการท่องเที่ยว

- การจัดการระบบคิวที่โปร่งใสและเป็นธรรมในชุมชน เพื่อแก้ปัญหาของโสมสเคย์ที่รับนักท่องเที่ยวโดยตรงแล้วไม่แจ้งทางระบบคิวทราบ เมื่อนักท่องเที่ยวมาจึงทำให้เกิดกลุ่มนักท่องเที่ยวซ้อนกันในบ้านพัก

3. กลยุทธ์ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม จากการศึกษาพบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความคิดเห็นสิ่งที่ต้องการแก้ไขคือด้านขยะ

- พัฒนากิจกรรมฐานการเรียนรู้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นรูปธรรมชัดเจน สำหรับรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่นิยมเดินทางมาศึกษาดูงานอย่างต่อเนื่อง

- สื่อความหมายให้นักท่องเที่ยวมีจิตสำนึกในการหวงแหนธรรมชาติ โดยการรณรงค์ให้นักท่องเที่ยวนำขยะไปทิ้งที่ฝัง โดยอาจจะมิของระลึกให้กับนักท่องเที่ยว

- ส่งเสริมให้มีการจัดทำโครงการชุมชนน่าอยู่ โดยมีการตรวจหน้าบ้านของชาวบ้านทุกวัน และให้รางวัลบ้านสะอาด น่าอยู่ทุกเดือน

- ควรมีการจัดทำโครงการปลูกป่าชายเลนเพื่อป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งและสร้างความร่วมมือให้ชุมชนและการคัดกรองขยะ

- สอดแทรกแนวคิดด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติระหว่างการประกอบกิจกรรมนันทนาการหลักในพื้นที่ เช่น การโยนอิเอ็มบอลบำบัดน้ำทะเล การใช้น้ำยาเอนกประสงค์แทนการใช้สารเคมี ปลูกต้นไม้ในเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติ เป็นต้น

4.3 สรุปผลการพัฒนาระบบสื่อความหมายสำหรับการท่องเที่ยวที่เกาะพิทักษ์

จังหวัดชุมพร ระยะที่ 1

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นและความต้องการรูปแบบสื่อความหมายของนักท่องเที่ยวที่มาเยือนเกาะพิทักษ์และกำหนดรูปแบบสื่อความหมายสำหรับการท่องเที่ยวที่เกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร มีขั้นตอนการศึกษาวิจัย ดังนี้

1. การสัมภาษณ์แบบเจาะจง คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informants) ในชุมชน โดยผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตามลักษณะการถอดบทเรียนเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ถูกสัมภาษณ์มีโอกาสอธิบายขยายความหรือซักถามคำถามเพิ่มเติม
2. วิเคราะห์ผู้ใช้ประโยชน์หรือนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาเยือนชุมชนเกาะพิทักษ์ เกี่ยวกับความคิดเห็นและความต้องการเนื้อหาและรูปแบบสื่อความหมายการท่องเที่ยว โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) ใช้แบบสอบถามทั้งสิ้น 400 ตัวอย่าง วิเคราะห์ประมวลผลผ่านโปรแกรมสำเร็จรูป
3. เสนอภาพรวมของระบบการสื่อความหมาย ได้แก่ กำหนดภาพรวมเบื้องต้น และกรอบการวางแผนระบบสื่อความหมาย กำหนดเค้าโครงเรื่อง (Theme) เค้าโครงเรื่องย่อย (Sub-theme) รูปแบบของโปรแกรมสื่อความหมายเพื่อการท่องเที่ยวที่เหมาะสม รวมถึงการจัดทำสื่อวางภาพประกอบในรูปแบบเพื่อสามารถนำไปใช้ประโยชน์จริง

จากผลการศึกษาการพัฒนาระบบสื่อความหมายสำหรับการท่องเที่ยวที่เกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพรแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ผลการถอดบทเรียนชุมชนเกาะพิทักษ์ ผลการวิเคราะห์นักท่องเที่ยวหรือผู้ใช้ประโยชน์ และการออกแบบโปรแกรมสื่อความหมาย โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ผลการถอดบทเรียนชุมชนเกาะพิทักษ์

จากการสัมภาษณ์ชุมชนเกาะพิทักษ์ พบว่าเกาะพิทักษ์ยังไม่มีระบบสื่อความหมายที่ชัดเจน มีเพียงการสื่อความหมายโดยใช้คนที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญแตกต่างกัน ส่งผลให้นักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่มได้รับความรู้ ความเพลิดเพลินเกี่ยวกับเรื่องราวสื่อความหมายในพื้นที่ไม่เท่าเทียมกัน ที่ผ่านมามีพบว่าผู้ถ่ายทอดเรื่องราวสื่อความหมายจะเป็นกลุ่มต่อไปนี้

- นายอำพล ธานีครุฑ ผู้ใหญ่บ้านเกาะพิทักษ์ เป็นบุคคลสำคัญที่ทำหน้าที่หลักในการนำเสนอเรื่องราวความเป็นมาของเกาะพิทักษ์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันแก่ผู้มาเยือน โดยเฉพาะกลุ่มศึกษาดูงาน กลุ่มนักศึกษา และกลุ่มนักวิจัย

- เจ้าของบ้านโฮมสเตย์ เป็นผู้แนะนำโปรแกรมท่องเที่ยวเบื้องต้นแก่นักท่องเที่ยว แต่ไม่สามารถอธิบายรายละเอียดในการประกอบกิจกรรมท่องเที่ยวแต่ละประเภทได้อย่างชัดเจน

- นักท่องเที่ยวที่เดินชมวิถีชีวิตผู้คนในชุมชนและสอบถามข้อมูลจากชาวบ้านที่กำลังทำ
ภารกิจที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพประมงด้วยตนเอง

2. ผลการวิเคราะห์นักท่องเที่ยวหรือผู้ใช้ประโยชน์

สำหรับข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว จำนวน 400 คน พบว่าส่วนใหญ่เดินทางมาเยือนเป็น
กลุ่มครอบครัว และกลุ่มเพื่อน มีวัตถุประสงค์เพื่อพักผ่อน และหลีกเลี่ยงจากสภาพแวดล้อมที่แออัด
ในสังคมเมือง เน้นประกอบกิจกรรมบริเวณบ้านพัก (Homestay) เป็นหลัก รองลงมาคือกิจกรรม
ศึกษาวิถีชีวิตชุมชน ศึกษาธรรมชาติรอบเกาะ เล่นน้ำ และดำน้ำชมปะการัง นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่
ให้ความสำคัญของเนื้อหาสื่อความหมายที่เน้นให้ประสบการณ์ที่เพลิดเพลิน สนุกสนาน กระฉับ
และเข้าใจง่ายพร้อมมีภาพประกอบ สำหรับเนื้อหาสื่อความหมายพบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่
ต้องการรับรู้ประวัติความเป็นมาของชุมชน วิถีชีวิต ประเพณีและวัฒนธรรม เครื่องมือประมง
พื้นบ้าน ทรัพยากรใต้ทะเล พรรณพืชและสัตว์ป่าในเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติรอบเกาะ
รายละเอียดปรากฏดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงจำนวนและร้อยละของระดับความต้องการเนื้อหาสำหรับสื่อความหมายเพื่อการ
ท่องเที่ยว

รายการ	ระดับความต้องการเรื่องราวสื่อความหมาย				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ต้องการ
1. เรื่องราววิถีชีวิต และเครื่องมือประมง พื้นบ้าน	205 (51.6)	131 (33.0)	48 (12.1)	10 (2.5)	3 (0.8)
2. เรื่องราวทรัพยากรใต้น้ำ(ปะการัง ปู ปลา หอย ฯลฯ)	206 (52.0)	146 (36.9)	34 (8.6)	7 (1.8)	3 (0.8)
3. เรื่องราวพรรณพืช สัตว์ป่า ในเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติรอบเกาะ	176 (44.1)	164 (41.1)	49 (12.3)	7 (1.8)	3 (0.8)
4. เรื่องราวขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมชุมชนเกาะพิทักษ์	159 (40.3)	162 (41.0)	60 (15.2)	11 (2.8)	3 (0.8)
5. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของเกาะ	253 (63.4)	98 (24.6)	41 (10.3)	6 (1.5)	1 (0.3)
6. ประวัติความเป็นมาของชุมชนเกาะพิทักษ์	178 (44.8)	158 (39.8)	52 (13.1)	5 (1.3)	4 (1.0)

3. การออกแบบและจัดทำโปรแกรมสื่อความหมาย

เมื่อปีงบประมาณ 2553 ทีมวิจัยได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย เรื่องการศึกษาเพื่อพัฒนาระบบสื่อความหมายสำหรับการท่องเที่ยวที่เกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร จากเครือข่ายการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชนฐานราก สกอ.ภาคใต้ตอนบน ซึ่งงานวิจัยเรื่องดังกล่าวได้ทำการศึกษาสำรวจ และวิเคราะห์ความเหมาะสมของสภาพพื้นที่ สำหรับกำหนดรูปแบบ และเนื้อหาสื่อความหมาย ให้สามารถรองรับการใช้ประโยชน์ของนักท่องเที่ยว ภายใต้หลักการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ผู้วิจัยได้กำหนดเค้าโครงเรื่อง (Theme) สื่อถึงการเชื่อมโยงเรื่องราวคุณค่าธรรมชาติ ที่ผูกพันกับวิถีชีวิตผู้คน ท้องทะเล และผืนแผ่นดิน โดยผ่านรูปแบบคู่มือแนะนำเที่ยวที่เสมือนหนึ่งชาวบ้านในท้องถิ่นเป็นผู้บอกเล่า

3.1 กรอบแนวความคิดในการออกแบบสื่อความหมาย

องค์ประกอบในการจัดวางเน้นการใช้รูปภาพที่สามารถสื่อถึงรายละเอียดในเนื้อหา แทรกด้วยภาพวาดสีน้ำเกี่ยวกับทิวทัศน์ และสร้างตัวละครผ่านเรื่องราวการบอกเล่าของชาวบ้านท้องถิ่น ใช้โทนสีที่เพิ่มความโดดเด่นของเนื้อหาส่วนต่างๆ และสร้างอารมณ์ร่วมในการจินตนาการเรื่องราวเสมือนจริงแต่ละจุด/ สถานีสื่อความหมาย โดยมีรายละเอียดแต่ละขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1: กำหนดหัวข้อเรื่อง (Topic) สื่อความหมายคือ “การท่องเที่ยวเกาะพิทักษ์”

ขั้นตอนที่ 2: กำหนดเค้าโครงเรื่องการสื่อความหมายธรรมชาติรวมของเกาะพิทักษ์ คือคุณค่าธรรมชาติที่ผูกพันกับ “วิถีชีวิตผู้คน ท้องทะเล และผืนแผ่นดิน”

ขั้นตอนที่ 3 และ 4 แสดงผลในรูปแบบของการกำหนดรายละเอียดของการสื่อความหมาย ซึ่งกำหนดพื้นที่สำหรับสื่อความหมายออกเป็น 3 โซน (zone) ประกอบด้วย 15 จุด/ สถานีสื่อความหมาย ดังนี้

โซนที่ 1: บริเวณชุมชนที่มีเรื่องราววิถีชีวิตของผู้คน

A 1: เรื่องราวโดยรวมของเกาะพิทักษ์ เค้าโครงเรื่องย่อย (Sub-theme): วิถีคน...คนเกาะพิทักษ์

แนวความคิดหลัก (Main Idea): ชุมชนเกาะพิทักษ์เป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางในเรื่องของความเข้มแข็งของชุมชนที่มีการต่อสู้เพื่อป้องกันและรักษาทรัพยากรทางทะเลรอบเกาะ โดยการ “ลด ละ เลิก” การใช้เครื่องมือทางการประมงแบบทำลายล้าง และการจัดให้มีการท่องเที่ยวที่มีการบริหารจัดการโดยชุมชนเอง

A 2: เรื่องราวการตั้งถิ่นฐานของผู้คน เค้าโครงเรื่องย่อย (Sub-theme): “มหาโจรในอดีต...วีรบุรุษแห่งต้นตระกูล ”

แนวความคิดหลัก (Main Idea) : นำเสนอสมมติฐานการตั้งถิ่นฐานของเกาะพิทักษ์ ที่เล่าเรื่องราวของบรรพบุรุษที่หนีภัยความจากผืนแผ่นดิน แล่นเรือมุ่งหน้าสู่ท้องทะเล เกิดได้ขึ้นเสียงเชิญชวนให้เข้ามาตั้งถิ่นฐาน ณ เกาะแห่งหนึ่งจนกลายเป็นต้นตระกูลของเกาะพิทักษ์

A 3: ลักษณะการก่อสร้างบ้านเรือน เค้าโครงเรื่องย่อย(Sub-theme): เรียงรายเป็นทิวแถว...ตลอดแนวเวียงทะเล

แนวความคิดหลัก (Main Idea) : คนเกาะพิทักษ์ใช้สัญชาตญาณ และการเรียนรู้จากธรรมชาตินำพาหมู่บ้านตนเองให้รอดพ้นจากลมมรสุม และภัยพิบัติต่างๆ ได้อย่างน่าทึ่ง โดยการสร้างบ้านเรือนบริเวณเวียงทะเลฝั่งตะวันตก ที่มีอ่าวกำบังคลื่นลมพายุในฤดูกาลที่ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุม การสร้างได้สูงเสียดฟ้าเพื่อการเก็บอุปกรณ์การประมงและเรือหางยาว และปูพื้นด้วยฝากระดานให้ความแข็งแรง มั่นคง มีความโปร่งของชานบ้านยื่นออกไปในทะเล

A 4: วิถีคนชนบทที่พึ่งพิงทรัพยากรธรรมชาติเพื่อเป็นแหล่งอาหาร และดำรงชีวิตอย่างเอื้ออาทร เค้าโครงเรื่องย่อย(Sub-theme): วิถีคนชนบท ... เกื้อกูล ผูกพัน แบ่งปัน โยงใย

แนวความคิดหลัก (Main Idea) : ชุมชนเกาะพิทักษ์กับการดำรงวิถีชีวิตชนบทที่แสดงให้เห็นความผูกพันที่เริ่มต้นจากสถาบันครอบครัวที่พ่อ-แม่ มีเวลาอบรมเลี้ยงดูลูกและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ดำรงไว้ซึ่งวิถีความเกื้อกูล ผูกพันกันระหว่างญาติมิตร แบ่งปันกันระหว่างเพื่อนบ้าน และโยงใยวิถีคนกับวิถีของธรรมชาติ

A 5: ประเพณี วัฒนธรรม เค้าโครงเรื่องย่อย(Sub-theme): พิธีสวดหา/กิจกรรมวิ่งแหวกทะเล /ประเพณีขึ้นโชนชิงธง

แนวความคิดหลัก (Main Idea) : พิธีกรรมสวดหาเป็นประเพณีที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพประมง ก่อกำเนิดรูปแบบของประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อในการผลิตและหาอาหารที่เคารพต่อธรรมชาติ ขณะที่ประเพณีขึ้นโชนชิงธง วิ่งทะเลแหวก เป็นประเพณีที่มุ่งเน้นให้เกิดความสนุกและเพลิดเพลินในช่วงเวลาที่ว่างจากการประกอบอาชีพจนกลายเป็นประเพณีประจำปีที่อยู่จักแพร่หลายในปัจจุบัน

A 6: เครื่องมือประมงพื้นบ้าน เค้าโครงเรื่องย่อย(Sub-theme): กับดักความรัก : วิถีแห่งลอบปลาหมึก

แนวความคิดหลัก (Main Idea) : ชาวประมงเรียนรู้และสังเกตเห็นธรรมชาติของปลาหมึก จึงคิดวิธีจับหมึกโดยการสร้างลอบหมึกเลียนแบบธรรมชาติ ในลักษณะการนำโครงไม้มาขัดเป็นเหมือนดาข่าย หรือชิงค์ด้วยขวน แหวกปากทางเข้าไว้ 1 ทาง อีกทั้งคลุมด้านบนของลอบด้วยใบเป้ง แล้วใช้พวงไขหมึกเป็นเหยื่อล่อ

A 7: นกทะเล : สัญลักษณ์แห่งความอุดมสมบูรณ์ เค้าโครงเรื่องย่อย (Sub-theme)1: ซ่อนแผนโจรสลัด...แย่งชิงสมบัติแห่งท้องทะเล

แนวความคิดหลัก (Main Idea) : ผีนท้องทะเลที่โกลาหลลูกहुลูกตา ชาวประมงมักจะมองหาฝูงนกนางนวลที่บินวนเวียนเหนือผิวน้ำ เพราะนั่นคือสัญลักษณ์บ่งบอกความสมบูรณ์ของฝูงปลาบริเวณนั้น บ่อยครั้งที่เห็นนกนางนวลนับร้อยบินตามเรือประมงที่กำลังลากอวนล้อมหรืออาศัยฝูงปลาโลมาที่รวมตัวกันไล่ฝูงปลาจนลอยตัวขึ้นมาใกล้ผิวน้ำ เพื่อจับปลากินอีกต่อหนึ่ง

A 8: ระบบนิเวศโขดหิน เค้าโครงเรื่องย่อย (Sub-theme): โขดหิน...ความมากมายของนิเวศสิ่งมีชีวิตหน้าดิน

แนวความคิดหลัก (Main Idea) : หาดหินเป็นลักษณะชายหาดที่พบสิ่งมีชีวิตหน้าดินอาศัยอยู่มากมาย ต้องมีการปรับตัวในสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา รวมถึงปัจจัยทางชีวภาพ เช่น การเจริญเติบโตของตัวอ่อนในรุ่นต่อไป การแก่งแย่งแข่งขันเพื่อดำรงชีวิต และการเป็นผู้ถูกล่า เป็นต้น

โซนที่ 2: เส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติ

B 1: ภาพรวมเส้นทางศึกษาธรรมชาติรอบเกาะ เค้าโครงเรื่องย่อย (Sub-theme): เรื่องเล่าความผูกพันของนายดิน นายหิน นายไม้ และตาน้ำ

แนวความคิดหลัก (Main Idea) : จุดเริ่มต้นของการเดินป่าจะเข้าไปทางสวนมะพร้าวของชาวบ้าน ผ่านพืชสมุนไพรประจำถิ่น ผักป่าอายุยืน และบ่อน้ำจืด จากนั้นเข้าสู่เส้นทางผืนป่าที่เป็นธรรมชาติร่มรื่นด้วยไม้ยืน และเห็นวิวทิวทัศน์ของเว็จทะเล หมู่เกาะน้อยใหญ่ ได้แก่ เกาะคราม เกาะกลางเสือ เกาะมัดหวาย และเกาะหลัง 5

B 2: สวนมะพร้าว/ สวนยางพารา เค้าโครงเรื่องย่อย (Sub-theme): ทิวสน ดงมะพร้าว...สวรรค์สร้างให้คู่กับท้องทะเล และผืนทราย

แนวความคิดหลัก (Main Idea) : เกาะพิทักษ์ในอดีตมีเพียงสวนมะพร้าวที่เรียงรายสูงโปร่งเป็นทิวแถว มองเห็นได้ชัดเจนจากผืนแผ่นดิน ปัจจุบันแม้จะเกิดการเปลี่ยนแปลงพื้นที่บางส่วนกลายเป็นสวนยาง แต่ยังคงได้สัมผัสกับความชุ่มชื้น และเขียวครึ้มของสภาพป่าบนเนินเขา ได้ยินเสียงนกนานาชนิดในยามเช้าที่อาศัยเรียกสวนเป็นแหล่งพักพิง และหาอาหาร

B 3: จุดชมวิว : จุดชมพระอาทิตย์ขึ้น เค้าโครงเรื่องย่อย(Sub-theme): แสงสีทอง...เหลี่ยมมุมที่แตกต่างกัน

แนวความคิดหลัก (Main Idea) : หน้าริมหาดหินฝั่งตะวันออกยามเช้า ถือเป็นจุดชมพระอาทิตย์ขึ้นที่สวยงามที่สุด และเป็นบริเวณเดียวที่นักท่องเที่ยวสามารถเล่นน้ำได้ ซึ่งจะต้องเดินเข้าไปในเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติของเกาะพิทักษ์

โซนที่ 3: กิจกรรมเชื่อมโยงเกาะคราม ประกอบด้วย

C1: กิจกรรมตกหมึก เค้าโครงเรื่องย่อย (Sub-theme): โยทะกา ผู้ล่าปลาหมึก

แนวความคิดหลัก (Main Idea) : กิจกรรมตกหมึกเป็นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวที่สนใจประกอบในยามพลบค่ำ โดยใช้อุปกรณ์ที่ชาวบ้านดัดแปลงขึ้นมา เรียกว่า “โยทะกา” หรือ “โย

C2: กิจกรรมดำน้ำ ชมปะการัง เค้าโครงเรื่องย่อย(Sub-theme): ไขปริศนา...ห้องครัวแห่งท้องทะเล

แนวความคิดหลัก (Main Idea) : ปะการังเปรียบเสมือน “ห้องครัวแห่งท้องทะเล” ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรใต้ทะเล นำมาซึ่งการประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน วิถีชีวิตของชาวเกาะพิทักษ์ ที่กลายมาเป็นแหล่งอาหารให้กับมนุษย์ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต

C3: การทำจุลินทรีย์บอล...มูมเล็กๆที่ชาวบ้านช่วยกันอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรน้ำ เค้าโครงเรื่องย่อย(Sub-theme): EM-BALL...มูมเล็กๆ ที่ร่วมด้วยช่วยกันอนุรักษ์น้ำ

แนวความคิดหลัก (Main Idea) : การนำจุลินทรีย์บอลไปปั้นเป็นรูปทรงกลม จะทำให้จุลินทรีย์มีบ้านที่มีอาหารในตัวเอง และเมื่อทิ้งบอลจุลินทรีย์ลงไปในแหล่งน้ำเสีย บอลจุลินทรีย์ก็จะตกลงไปยังพื้นน้ำและอยู่กับที่ ทำให้จุลินทรีย์มีเวลาในการปรับสภาพให้เข้ากับสภาวะแวดล้อม เป็นผลให้สามารถบำบัดน้ำเสียได้ดียิ่งขึ้น

C 4: ภาวะโลกร้อนกับการเปลี่ยนแปลงของสิ่งมีชีวิตใต้ท้องทะเล เค้าโครงเรื่องย่อย(Sub-theme): ภาวะโลกร้อน...วิกฤติที่โยโย่สรรพชีวิตสู่ห้วงความมืดมิด

แนวความคิดหลัก (Main Idea) : เมื่ออุณหภูมิน้ำทะเลทั่วโลกสูงขึ้น ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของกระแสน้ำในมหาสมุทร และกระแสน้ำได้มหาสมุทร เป็นวิกฤติที่โยโย่ถึงสรรพชีวิตใต้ท้องทะเล โดยเฉพาะแนวปะการังเกิดปรากฏการณ์ฟอกขาว ส่งผลกระทบต่อเนื่องไปถึงสิ่งมีชีวิตอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยและหากินของสัตว์น้ำลดลง

นอกจากนี้ยังมีรายละเอียดที่เป็นข้อมูลทั่วไปและสาระความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและปรากฏการณ์ต่างๆที่เพิ่มพูนความรู้ และความเพลิดเพลินให้แก่นักท่องเที่ยว ดังนี้

ข้อมูลทั่วไปจังหวัดชุมพร ได้แก่ แนะนำ...จังหวัดชุมพร การท่องเที่ยวโดยชุมชนคืออะไร และการเดินทาง : เตรียมตัวไปเที่ยวเกาะพิทักษ์

สาระความรู้ที่น่าสนใจ ได้แก่ ความน่าสนใจของเวียงทะเล ข้อควรปฏิบัติของนักท่องเที่ยว ไบรสนา...“พรายน้ำ” ภูมิปัญญาการคาดการณ์สภาพภูมิอากาศของชาวประมง มหัศจรรย์สิ่งมีชีวิตใต้ทะเลที่พวกเราเรียกว่า “หมึก” กิจกรรมดำน้ำ ของฝากของที่ระลึกเกาะพิทักษ์ ข้อควรปฏิบัติของนักท่องเที่ยวในการประกอบกิจกรรมนันทนาการ และรายการนำเที่ยวเกาะพิทักษ์

ภาพที่ 6 แสดงตัวอย่างเนื้อหาด้านวิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำประมงพื้นบ้านภายในคู่มือ และแผ่นพับ

งานวิจัยชิ้นนี้ มีการถ่ายทอดเทคโนโลยีโดยผ่านการจัดเวทีคืนข้อมูลสู่ชุมชน พิมพ์เผยแพร่เป็นคู่มือท่องเที่ยวเกาะพิทักษ์ สนับสนุนโดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดชุมพร เผยแพร่ในรูปคู่มือท่องเที่ยวเกาะพิทักษ์ จำนวน 3,000 เล่ม หนังสืออิเล็กทรอนิกส์(E-book) ผ่านเว็บไซต์มหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร และจัดทำเป็นแผ่นพับฉบับภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

4.4 โครงการจัดทำสื่อวีดิทัศน์สื่อความหมายสำหรับการท่องเที่ยวของเกาะพิทักษ์

อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร

การจัดทำสื่อวีดิทัศน์เกาะพิทักษ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมที่น่าสนใจบนเกาะพิทักษ์โดยชุมชนมีส่วนร่วมในการแนะนำกิจกรรมและวิธีประกอบกิจกรรมที่ถูกต้อง เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวทราบและสื่อความหมายให้นักท่องเที่ยวเกิดความสนใจกิจกรรมนันทนาการรูปแบบต่างๆของเกาะพิทักษ์ อีกทั้งยังเป็นการสนับสนุนให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวเกาะพิทักษ์เพิ่มมากยิ่งขึ้น ผู้จัดทำโครงการได้ค้นข้อมูลผู้ชุมชนในรูปแบบของวีดิทัศน์นำเสนอกิจกรรมท่องเที่ยวให้แก่ทุกครัวเรือนที่มีการดำเนินการท่องเที่ยวโดยชุมชนของเกาะพิทักษ์และเผยแพร่ผ่านอินเทอร์เน็ต เพื่อใช้ประโยชน์ประโยชน์สูงสุด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อนำเสนอกิจกรรมการท่องเที่ยวบนเกาะพิทักษ์ในรูปแบบสื่อวีดิทัศน์
2. เพื่อประชาสัมพันธ์และให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยวในเบื้องต้นแก่นักท่องเที่ยว

เป้าหมายโครงการ

ต้องการผลิตสื่อวีดิทัศน์แนะนำแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมที่น่าสนใจบนเกาะพิทักษ์ เพื่อสนับสนุนและประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวรู้จักและมาเที่ยวเกาะพิทักษ์มากยิ่งขึ้น

ผลผลิต

1. สื่อวีดิทัศน์ จำนวน 1 ชุด
 - เสนอวิธีปฏิบัติกิจกรรมท่องเที่ยวที่ถูกต้องภายในจุดท่องเที่ยวต่างๆบนเกาะพิทักษ์
 - เสนอวิถีชีวิต วัฒนธรรมของคนในชุมชนเกาะพิทักษ์ที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้าไป

มีส่วนร่วมด้านการท่องเที่ยวได้

ผลลัพธ์

1. นักท่องเที่ยวได้รับความรู้ ความเพลิดเพลินจากวีดิทัศน์ที่นำเสนอเรื่องราวการสื่อความหมายด้านการท่องเที่ยว ตลอดจนสามารถประกอบกิจกรรมนันทนาการถูกวิธีและมีความพึงพอใจต่อการมาเยือนเกาะพิทักษ์

2. แหล่งท่องเที่ยวเกาะพิทักษ์เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวและมีจำนวนนักท่องเที่ยวมา

เขียนเพิ่มมากขึ้น

3. มีการประชาสัมพันธ์แบบบอกต่อมากขึ้น

เค้าโครงเรื่องหลัก มีรายละเอียดดังนี้

1.1 แนวเรื่อง : สารคดีท่องเที่ยวโดยชุมชน

1.2 ฉาก : เกาะพิทักษ์

1.3 เนื้อเรื่องย่อ : นำชมพื้นที่ทั่วไปของแหล่งท่องเที่ยวและการประกอบกิจกรรม

นันทนาการบนเกาะพิทักษ์รวมถึงนำเสนอวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรมของชาวบ้านบนเกาะพิทักษ์
อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร

1.4 Theme (เค้าโครงเรื่อง) ต้องนำเสนอทรัพยากรท่องเที่ยวที่เอื้อต่อการประกอบ
กิจกรรมที่น่าสนใจของเกาะพิทักษ์

1.5 ตัวละคร ประกอบด้วย

- นางสาวอุมาภรณ์ มีครุฑ (ผู้ดำเนินรายการ) บทบาทหน้าที่ เป็นผู้ดำเนินรายการ
- นายอำพล ธานีครุฑ (ผู้ใหญ่บ้านเกาะพิทักษ์) บทบาทหน้าที่ เป็นผู้นำเสนอภาพรวมการ
ก่อเกิดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของเกาะพิทักษ์
- นายสมคิด เย็นบางสะพาน (ให้ข้อมูลการครอบหมึก) บทบาทหน้าที่เป็นผู้ให้คำแนะนำ
สาธิตวิธีการครอบหมึก
- นายนรินทร์ ทิพย์แสง (ทำลอบดักหมึก) บทบาทหน้าที่ เป็นผู้บรรยายอธิบายขั้นตอนการ
ทำลอบดักหมึกด้วยภูมิปัญญาชาวบ้าน
- นางพร ธานีครุฑ (วัตถุดิบการทำอาหาร) บทบาทหน้าที่ เป็นผู้ให้ข้อมูลอาหารหลักที่ใช้
รองรับนักท่องเที่ยว
- นายวิจิตร พันธุ์พีช (ให้ข้อมูล จุลินทรีย์บอล (EM ball)) บทบาทหน้าที่ เป็นผู้สาธิตการ
ปั้น EM ball เพื่อฟื้นฟูคุณภาพน้ำทะเล

สตอรี่บอร์ดสื่อความหมายการท่องเที่ยวของเกาะพิทักษ์

นำเสนอผ่านสื่อวีดิทัศน์ กำหนดความยาวของเนื้อเรื่อง 6 นาที และจำนวน 11 ฉาก
ประกอบด้วยเรื่องราวการท่องเที่ยวของเกาะพิทักษ์ ดังนี้

- ฉากที่ 1 เรื่องราวความเป็นมาของเกาะพิทักษ์
- ฉากที่ 2 พุดคุยกับผู้นำชุมชน (พิธีกรและผู้นำชุมชนยืนอยู่บริเวณชานบ้านเพื่อ
สัมภาษณ์)

- ฉากที่ 3 ประเพณีวิ่งแหวกทะเล (จุดเข้าเส้นชัยบริเวณเกาะพิทักษ์)
- ฉากที่ 4 เส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติรอบเกาะพิทักษ์
- ฉากที่ 5 กิจกรรมดำน้ำชมปะการัง
- ฉากที่ 6 นำเสนออาหารเที่ยงรองรับนักท่องเที่ยว (ทำภารกิจส่วนตัวและรับประทานอาหารเที่ยง)
- ฉากที่ 7 ประกอบกิจกรรมชมวิถีชีวิตของชาวบ้าน ได้แก่ การทำจุลินทรีย์บอด การทำลอบดักหมึก
- ฉากที่ 8 ประกอบกิจกรรมพายเรือคายัค
- ฉากที่ 9 ประกอบกิจกรรมนั่งชมบรรยากาศพระอาทิตย์ตกและรับประทานอาหารเย็น
- ฉากที่ 10 กางมุ้งนอน (บริเวณชานบ้านพักโฮมสเตย์)
- ฉากที่ 11 ประกอบกิจกรรมนั่งเรือประกอบกิจกรรมตกหมึกยามค่ำคืน

รายละเอียดของเนื้อหาแต่ละฉาก มีดังนี้

ฉากที่ 1: เปิดตัวพิธีกรเพื่อดำเนินเรื่องราวเกาะพิทักษ์ (พิธีกรยืนอยู่บริเวณสะพานไม้ท่าเรือข้ามฝั่งไปเกาะพิทักษ์)

วัตถุประสงค์ : เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับทราบข้อมูลทั่วไปของเกาะพิทักษ์

คำพูดพิธีกร : สวัสดีค่ะ! วันนี้ผมจะพาทุกท่านมาทำความรู้จักกับเกาะพิทักษ์ ซึ่งตั้งอยู่ที่อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร เมื่อก่อนชาวบ้านเขาเรียกเกาะนี้ว่า“เกาะผีทัก” แต่ปัจจุบันเพี้ยนมาเป็น “เกาะพิทักษ์” เนื่องจากมีปู่เคยได้หลบหนีการจับกุมมา และได้ยินเสียงคนร้องเรียก ท่านก็เลยดีใจคิดว่ามีคนอยู่จึงล่องเรือเข้าไป ปรากฏว่าไม่พบใคร เลยคิดว่าเป็นผีทักเรียกให้เข้าไปจึงเป็นที่มาของชื่อ “เกาะผีทัก” และตรงที่ไหมกำลังยืนอยู่จุดนี้ คือบริเวณของชายฝั่งเพื่อจะข้ามไปยังเกาะพิทักษ์ โดยจะมีเรือของทางโฮมสเตย์ที่ได้ติดต่อไว้มารับค่ะ

ฉากที่ 2 : พุดคุยกับผู้นำชุมชน (พิธีกรและผู้นำชุมชนยืนอยู่บริเวณชานบ้านเพื่อสัมภาษณ์)

วัตถุประสงค์ : เพื่อให้ผู้นำชุมชนได้นำเสนอประวัติและกิจกรรมของเกาะพิทักษ์

คำพูดพิธีกร : เรามาทำความรู้จักกับผู้นำชุมชนกันค่ะ

ผู้นำชุมชน : ผม “ผู้ใหญ่หรั่ง” เป็นคนดูแลหลักและจัดตั้งให้มีกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน และปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของชาวบ้านให้มีรายได้เสริมทุกครัวเรือน โดยการร่วมมือกับชาวบ้านจัดทำโฮมสเตย์บนเกาะพิทักษ์

คำพูดพิธีกร : ถ้านักท่องเที่ยวเดินทางมาเกาะพิทักษ์มีกิจกรรมใดที่น่าสนใจบ้างคะ

ผู้นำชุมชน : กิจกรรมท่องเที่ยวของเกาะพิทักษ์มี 2 รูปแบบคือ กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ การเดินชมธรรมชาติรอบเกาะ ดำน้ำชมปะการัง ตกหมึก ศึกษาวิถีชีวิตของชาวบ้าน และกิจกรรมการเรียนรู้ภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 7ฐานเรียนรู้

ฉากที่ 3 : ประเพณีวิ่งแหวกทะเล

วัตถุประสงค์ : เพื่อนำเสนอกิจกรรมที่เป็นประเพณีประจำปีของเกาะพิทักษ์

คำพูดพิธีกร : นี่คือนิทรรศการอีกหนึ่งกิจกรรมที่น่าสนใจของเกาะพิทักษ์ ซึ่งหนึ่งปีจะมีครั้งเดียว ครั้งนี้ถือเป็นครั้งที่ 9 มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติให้ความสนใจ กับกิจกรรมครั้งนี้มีประมาณ 3,000 คน เราไปสัมภาษณ์ความรู้สึกของผู้เข้าร่วมกิจกรรมกันนะคะ รู้สึกอย่างไรที่ได้เข้าร่วมกับกิจกรรมครั้งนี้

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม : รู้สึกดีใจและได้ออกกำลังกายจากการทำกิจกรรม และอยากจะมาเข้าร่วมกิจกรรมในปีหน้าอีก

ฉากที่ 4 : เดินศึกษาธรรมชาติรอบเกาะพิทักษ์

วัตถุประสงค์ : เพื่อนำเสนอทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ของเกาะพิทักษ์

คำพูดพิธีกร : เ้าใหม่ก็ได้มาสัมผัสกับธรรมชาติบนเกาะพิทักษ์ สดชื่นมากๆเลยคะ ปัจจุบันแม้จะเกิดการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่บางส่วน แต่ท่านยังคงได้สัมผัสกับความชุ่มชื้นของต้นไม้หลากหลายชนิดพันธุ์ ระยะทางของเส้นทางศึกษาธรรมชาติประมาณ 4.3 กิโลเมตรคะ (ภาพพิธีกรเดินรอบๆเกาะพิทักษ์)

ฉากที่ 5 : กิจกรรมดำน้ำชมปะการัง

วัตถุประสงค์ : เพื่อนำเสนอกิจกรรมและทรัพยากรธรรมชาติที่อยู่ใต้ทะเลของเกาะพิทักษ์

คำพูดพิธีกร : กิจกรรมทางน้ำทุกกิจกรรม ต้องใส่เสื้อชูชีพเพื่อความปลอดภัยนะคะ ควรเลือกชูชีพให้พอดีกับตัวและลือคอตัวลือคอทั้งหมด และปรับสายให้พอดีกับตัวเอง การใส่อุปกรณ์ดำ

น้ำ เลือกอุปกรณ์ให้มีความเหมาะสมกับรูปทรงของใบหน้าและกับริเวณของสเนล (snorkel) เพื่อทดสอบการหายใจเข้า-ออก เพื่อความปลอดภัยในขณะที่ใช้งานนะละ การชมโลกใต้ท้องทะเลเรา จึงควรป้องกันผลกระทบ ห้ามยื่น หรือเหยียบปะการังเพราะอาจทำให้ปะการังแตกหักได้นะละ

ฉากที่ 6 : ทำภารกิจส่วนตัวและรับประทานอาหารเที่ยง

วัตถุประสงค์ : เพื่อเสนอวัตถุดิบด้านอาหารที่ขึ้นชื่อของเกาะพิทักษ์

- ภาพพิธีกรนั่งพูดคุยเกี่ยวกับอาหารและแหล่งที่มาของวัตถุดิบ

คำพูดพิธีกร : อาหารที่อยู่ตรงหน้าของใหม่ ก็จะเป็นอาหารทะเลสดๆที่ชาวประมงได้มากันตอนเช้า เช่น ปู ปลาหมึก และปลาอื่นๆอีกมากมาย เรานำมาทำเป็นอาหารอะไรได้บ้างคะป้าพร

ป้าพร : เราจะนำมาทำอาหารพื้นบ้าน ได้แก่ ปูนี้พร้อมน้ำจิ้มรสเด็ด หมึกคัมม้น้ำดำ แกงเหลืองหรือแกงส้มปลากระพงใส่หัวมะพร้าว และปลากระพงทอดราดซอว์ขาวคะ

ฉากที่ 7: ชมวิถีชีวิตของชาวบ้าน ทำลอบดักหมึก ปั่น EM Ball

วัตถุประสงค์ : เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีชีวิตของชาวบ้าน

คำพูดพิธีกร : การปั่น EM Ball เป็นกิจกรรมท่องเที่ยวที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อม เป็นกิจกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่มีในการท่องเที่ยว ตอนนี้เราก็ได้อยู่กับคุณลุงจิตร ซึ่งเป็นผู้มีความรู้เกี่ยวกับวิธีการทำอึเอ็มบอล เราไปดูวิธีการทำกันเลยนะละ

ลุงจิตร : มีขั้นตอน ดังนี้ 1)นำดินจอมปลวกหรือว่าดินเหนียว โคลโลไมค์ รำละเอียด รำหยาบ นำหมักจุลินทรีย์ที่หมักได้ 7 วัน นำส่วนผสมทุกอย่างมาคลุกเคล้ากันแต่ต้องใส่น้ำหมักให้พอดีกับส่วนผสมอย่างมากไปเพราะจะเหลว 2) นำมาปั่นให้เป็นลูกกลมๆ ให้มีขนาดเท่าลูกเปตอง 3) นำไปตากแดดทิ้งไว้ประมาณ 1 สัปดาห์ และ 4) หลังจากนั้นนำไปโยนในทะเลเพื่อฟื้นฟูและรักษาสภาพของน้ำทะเล

คำพูดพิธีกร : กิจกรรมที่น่าสนใจต่อไปเป็นการทำลอบดักหมึกคะ เราไปถามลุงน้ำกันเลยดีกว่า ลุงน้ำคะ การทำลอบดักหมึกทำอย่างไรคะ

ลุงน้ำ : การทำลอบดักหมึกมี 4 ขั้นตอนด้วยกัน โดยขั้นตอนแรกเราจะใช้ไม้ไผ่ มาดัดเป็นโค้งให้เป็นครึ่งวงกลมหลังจากนั้นนำไม้ที่ได้มาจัดเป็นรูปทรงให้เป็นลอบ นำอวนมาห่อหุ้มไม้ที่ดัด

ไว้ เป็นทรง เหลือทางเข้าสำหรับหมึกไว้เรียกว่า “งา” ใช้ใบเป้งมา bung เพื่อให้หมึกเข้ามาอาศัย เพราะหมึกคิดว่าเป็นบ้าน ใช้ไข่หมึกผูกไว้ข้างในเพื่อเป็นเหยื่อล่อและนำไปปล่อย

คำพูดพิธีกร : ค่ะนี่ก็เป็นวิถีชีวิตที่น่าเรียนรู้ของชาวเกาะพิทักษ์นะคะ

ฉากที่ 8 : พายเรือคายัค

วัตถุประสงค์ : เพื่อนำเสนอกิจกรรมและการใช้อุปกรณ์ (ภาพพิธีกรอยู่ในเรือคายัค พร้อมอธิบายขั้นตอนการใช้อุปกรณ์อย่างถูกต้อง)

คำพูดพิธีกร : จับไม้พายให้มีระยะห่างของมือทั้งสองข้างอย่างหลวมๆ ส่วนในการพายให้จรดใบพายลงน้ำตรงด้านข้างของลำเรือ ให้ใบพายทำมุม 90 องศา แล้วลากใบพายเข้าหาตัวในแนวขนานกัน สามารถใช้ใบพายคัดท้ายเพื่อควบคุมทิศทาง

ฉากที่ 9 : นั่งชมบรรยากาศพระอาทิตย์ตกและทานอาหารว่าง (บริเวณชานบ้านที่ยื่นออกทางทะเล)

วัตถุประสงค์ : เพื่อนำเสนอทัศนียภาพยามเย็นของเกาะพิทักษ์ (ภาพพิธีกรนั่งชมพระอาทิตย์ลับขอบฟ้าและสัมผัสอากาศที่เย็นสบาย)

ฉากที่ 10 : กางมุ้งนอน (บริเวณลานบ้าน)

วัตถุประสงค์ : เพื่อนำเสนอวิถีชีวิตการอยู่อาศัยของคนในชุมชน (ภาพพิธีกรปูที่นอนและกางมุ้งพร้อมนอน)

คำพูดพิธีกร : นี่คือการพักแบบโฮมสเตย์นะคะ ทางโฮมสเตย์ ก็จะมีที่นอน หมอน มุ้งครอบนอนบริเวณชานบ้านเพื่อรับลมและอากาศที่บริสุทธิ์

ฉากที่ 11 : นั่งเรือตกหมึก

วัตถุประสงค์ : เพื่อนำเสนอกิจกรรมตกหมึกและวิธีการตกหมึก

คำพูดพิธีกร : อุปกรณ์การตกหมึกเราใช้ “โยทะกา” โยคือเบ็ดที่มีสีสันสวยงามเพื่อล่อหมึก ดัดเบ็ดวิธีการเราจะหย่อนโยลงไปและกระตุกมือสักสองถึงสามครั้ง ชนิดของหมึกที่พบ เห็นในท้องทะเลเช่นหมึกยักษ์ หมึกกล้วย หมึกหอมและหมึกกระดองส่วนฤดูกาลตกหมึกอยู่ในช่วงเดือนมกราคมถึงตุลาคมตอนนี้พี่เค้ากำลังทำการ ครอบหมึก นะคะเราไปติดตามวิธีการครอบหมึกกันดีกว่า

ที่สมคิด : การครอบหมึกจะใช้แสงไฟส่อง และเปิดไฟให้หลอดดวงเดียวเปิดไว้ ประมาณ 2 ชั่วโมง และก็ทำการเหวี่ยงแห้งไป การหล่อหมึกก็เหมือนกับการเหวี่ยงแหขนาดใหญ่

การมีส่วนร่วมของชุมชนกับทีมงานกลุ่มวิจัย

- ชาวบ้านในชุมชนเกาะพิทักษ์ให้ข้อมูลความรู้ความเป็นมาเกี่ยวกับเกาะพิทักษ์
- การให้ความร่วมมือมาช่วยแสดง สาธิตวิธีการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ เช่น การปั้นอิเอ็มบอล การทำลอบดักหมึก วิธีการดกหมึก วิธีการครอบหมึก
- ช่วยเหลือ แนะนำ พาไปถ่ายทำสถานที่ต่างๆ
- ให้ยืมและช่วยสนับสนุนอุปกรณ์ต่างๆที่ใช้ประกอบในกิจกรรม

ภาพที่ 7 แสดงจากการถ่ายทำวิดีโอสำหรับการท่องเที่ยวของเกาะพิทักษ์

4.5 โครงการฝึกอบรมการเป็นเจ้าบ้านที่ดี

หลักการและเหตุผล

นักท่องเที่ยวที่มาเยือนแหล่งท่องเที่ยวหนึ่งๆซ้ำมากกว่าหนึ่งครั้ง พบว่าส่วนใหญ่มีความประทับใจในบรรยากาศไม่ตรีของคนในพื้นที่ในฐานะเจ้าบ้าน การที่นักท่องเที่ยวได้รับบริการที่มีคุณภาพ มีความรู้สึกประทับใจสถานที่ท่องเที่ยว ผู้คน อาหารและวัฒนธรรมท้องถิ่น จะทำให้การท่องเที่ยวไทยพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวที่มีคุณภาพและยั่งยืน ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาการท่องเที่ยว การเป็นเจ้าบ้านที่ดีหมายถึงการพัฒนาทัศนคติ บุคลิกภาพ อารมณ์ขัน และคุณภาพการบริการ โดยเจ้าบ้านที่ดีสำหรับนักท่องเที่ยวจำเป็นต้องมีคุณสมบัติที่สำคัญ ได้แก่ การเอาใจเขามาใส่ใจเราและการต้อนรับอย่างมีอัธยาศัย มีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลของการบริการแต่ละประเภท รวมถึงมีความรอบรู้เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว มีทักษะในการสื่อสารและให้ข้อมูลการท่องเที่ยวอย่างชัดเจน ด้วยทั้งคำพูดและท่าทีในขณะที่สื่อสาร ตลอดจนสามารถเข้าใจ ความต้องการของนักท่องเที่ยวผู้มาเยือน ได้อย่างเหมาะสมและให้คำแนะนำได้ตรงใจกับสิ่งที่ลูกค้าต้องการ

ทีมวิจัยจึงได้จัดให้มีโครงการฝึกอบรมการเป็นเจ้าบ้านที่ดี เพื่อพัฒนาศักยภาพชุมชนด้านการต้อนรับ การสื่อความหมาย การดูแลนักท่องเที่ยวผู้มาเยือนให้มีความสุข และรู้สึกปลอดภัยด้วยไมตรีจิต โดยมีเป้าหมายในการพัฒนารัฟยากรบุคคลผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวข้องกับการบริการนักท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม ได้แก่ กลุ่มเจ้าของบ้านพักโฮมสเตย์ ร้านขายของชำ กลุ่มร้านขายของที่ระลึก กลุ่มเรือบริการนักท่องเที่ยว และแม่บ้านวิสาหกิจของชุมชนเกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

1. เพื่อฝึกทักษะการเป็นเจ้าบ้านที่ดี ด้านภาษาพูดและภาษากาย การถาม และตอบคำถาม การใช้น้ำเสียง การใช้สายตา และการตอบคำถามต่างๆ โดยให้ผู้เข้าฝึกอบรมร่วมปฏิบัติทุกท่าน และ ฝึกปฏิบัติการสื่อสารอย่างมีอาชีพ
2. เพื่อพัฒนามุขลิกภาพ การไหว้ ทักทาย การแนะนำตัว การยืน การเดิน การต้อนรับ และเสนอข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวหรือบริการที่ปฏิบัติอยู่ในชุมชนที่จะสร้างความประทับใจให้แก่ผู้มาเยือน
3. เพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการให้บริการในกลุ่มผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว

4. เพื่อพัฒนาทักษะด้านการสื่อความหมายสำหรับการท่องเที่ยวภายในเกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร
5. เพื่อส่งเสริมชุมชนที่มีการดำเนินการด้านการท่องเที่ยวให้เป็นเครือข่ายเจ้าบ้านที่ดีในการประสานงานกับภาครัฐ

เป้าหมายโครงการ

พัฒนาทรัพยากรบุคคลผู้ประกอบการอาชีพเกี่ยวข้องกับการบริการนักท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม ให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว

ผลผลิต

1. ผู้เข้าอบรมมีความรู้ ความเข้าใจเรื่องภาษาพูด และภาษากาย และนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวของชาวบ้านได้อย่างโดดเด่น และสร้างความประทับใจ
2. ผู้เข้าอบรมมีแรงบันดาลใจ มีกำลังใจ และมีเป้าหมายในการพัฒนาบุคลิกภาพที่ประสบความสำเร็จ
3. เกิดคู่มือการฝึกอบรมการเป็นเจ้าบ้านที่ดีสำหรับเครือข่ายการท่องเที่ยว โดยชุมชนจังหวัดชุมพร

ผลลัพธ์

ผู้เข้าอบรมมีคุณสมบัติการเป็นเจ้าบ้านที่ดี และมีบุคลิกภาพให้ชุมชนมีความเชื่อมั่น สามารถสร้างอัตลักษณ์ซึ่งส่งผลกระทบที่ดีให้กับตนเอง และชุมชนเกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร

กิจกรรมการฝึกอบรม

1. การสร้างความประทับใจแรกพบ เช่น การทักทาย การไหว้ การเข้าพบ การต้อนรับและการบอกเล่า รวมถึงภาษากายที่ดีในการบริการ มารยาท การยืน การเดินและการนั่ง เป็นต้น
2. ฝึกทักษะการสื่อความหมายการท่องเที่ยวเกาะพิทักษ์ ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับพื้นที่และแหล่งท่องเที่ยว “วิถีชีวิตผู้คน ท้องทะเล และผืนแผ่นดิน” ข้อมูลเกี่ยวกับที่พัก โปรแกรมท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก และบริการที่น่าประทับใจ
3. การพัฒนาบุคลิกภาพในการพูด และเทคนิคการตอบคำถามให้กับนักท่องเที่ยวในสถานการณ์ที่มีความเข้าใจไม่ตรงกัน หรือมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น เพื่อสร้างความเข้าใจและการยอมรับอย่างมีอาชีพ

4. บุคลิกภาพและการพูดในที่ชุมชน ที่เหมาะสมในการพูดต่อหน้าคนหมู่มาก เช่น การแต่งกาย การยืน การเดิน การใช้ไมค์ เทคนิคการนำเสนอในรูปแบบต่างๆ ตำแหน่งของมือที่ดี

รูปแบบการฝึกอบรม

การฝึกอบรมมีความหลากหลายเพื่อให้เกิดความเข้าใจได้โดยง่าย เพื่อดึงดูดใจ โดยมีความลึกซึ้งเพื่อให้ผู้เข้าอบรมเข้าใจ ยอมรับ และนำไปปฏิบัติตาม อีกทั้งตรงตามเป้าหมายกำหนดไว้

1. การบรรยายแบบผู้อบรมมีส่วนร่วม Participative Technique
2. ฝึกปฏิบัติที่ละขั้นตอนและแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับท่านอื่นๆ (Work Shop)
3. แสดงการสาธิตจำลองให้เกิดการพัฒนา (Adult Learning Approach Role Playing)
4. ฝึกปฏิบัติพัฒนาร่างกายและจิตใจ เพื่อเสริมบุคลิกภาพภายนอก และภายใน
5. สื่อมัลติมีเดีย

ระยะเวลาการฝึกอบรม

เพื่อให้ครอบคลุม ถึงเนื้อหา สาระของเนื้อหาทางวิชาการ และ การปฏิบัติการ (Workshop)
ระยะเวลาในการอบรม 3 วัน

การติดตามประเมินผล

ใช้แบบสอบถามความพึงพอใจในการฝึกอบรมและการทดสอบความรู้ผ่านการประกวด
ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

เนื้อหาการฝึกอบรม

- ความหมายและเนื้อหาเบื้องต้นเกี่ยวกับการเป็นเจ้าบ้านที่ดีซึ่งหมายถึงบุคคลผู้เป็นเจ้าของบ้านเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนเกาะพิทักษ์

การเป็นเจ้าบ้านที่ดี หมายถึง กลุ่มบุคคลในชุมชนที่มีความเป็นมิตร มีความเชื่อมั่นรอบรู้เรื่องราวในท้องถิ่น ให้การต้อนรับดูแลผู้มาเยือนหรือนักท่องเที่ยวให้มีความสุขและรู้สึกปลอดภัย เพราะเมื่อผู้มาเยือนได้รับความมีอัธยาศัยไมตรี และเจ้าบ้านให้การต้อนรับอย่างอบอุ่น ย่อมทำให้ผู้มาเยือนเกิดความประทับใจไม่รู้ลืม

- ปัจจัยสำคัญของการเป็นเจ้าบ้านที่ดี ประกอบด้วย บุคลิกภาพ ความรู้ ทักษะ ทัศนคติ และการบริการ

บุคลิกภาพ (Personallity) เจ้าบ้าน ไม่จำเป็นต้องมีหน้าตาสวยงาม แต่ต้องดูแลหน้าตาเสื้อผ้าให้สะอาด มีกิริยาสุภาพ มีความเชื่อมั่นในตัวเองและน่าเชื่อถือ โดยเฉพาะการยืน การนั่ง การแสดง กิริยาอาการรายละเอียดดังนี้

การยืน โดยทั่วไปเจ้าของบ้านควรอยู่ในลักษณะสุภาพ สบาย ขาชิด ตั้งตัวตรง ไม่หันหน้าหรือแกว่งแขนไปมา มือทั้งสองแนบข้างลำตัว หรือจะประสานมือทั้งสองอย่างหลวมๆ หงายมือทั้งสองสอดนิ้วเข้าระหว่างช่องนิ้วของแต่ละมือก็ได้

การนั่ง ในกรณีนั่งเก้าอี้ให้นั่งตัวตรง หลังพิงพนักเก้าอี้ เท้าวางชิดกัน เข่าแนบชิดกัน มือทั้งสองวางบนหน้าขาถ้าเป็นเก้าอี้ท้าวแขน เมื่อนั่งตามลำพัง จะเอาแขนพาดบนท้าวแขนก็ได้ ไม่ควรนั่งเอาปลายเท้าหรือขาไขว้กันอย่างนั่งไขว่ห้างควรนั่งเต็มเก้าอี้ อย่างนั่งโดยโยกเก้าอี้ให้ยกหน้าหรือเอนหลัง การนั่งลงสอกลงในกรณีนั่งเก้าอี้ให้น้อมตัวลงยกหน้าเล็กน้อย วางแขนทั้งสองลงบนหน้าขา มือประสานกัน และหากนั่งพับเพียบ ให้นั่งในลักษณะสุภาพ ยึดตัว ไม่ต้องเก็บปลายเท้า มือประสานกันไม่ท้าวแขน

การแสดงกิริยาอาการ ไม่ว่าจะ โดยอาการใช้มือ แขน ศรีษะ การแสดงออกทางสีหน้าและแววตา และการเคลื่อนไหวลำตัว จะช่วยเน้นคำพูดหรือเสริมคำพูดให้เป็นที่เข้าใจแจ่มชัดขึ้น ควรจะแสดงออกในทันทีทันใดก่อนเปล่งคำพูด กล่าวสรุปได้ว่าส่วนต่างๆของร่างกายที่แสดงกิริยาอาการ มีผลต่อการสื่อความหมายที่สำคัญถือเป็นปัจจัยช่วยสื่อความหมายให้สัมฤทธิ์ผล

ความรู้ (Knowledge) เจ้าบ้านควรมีความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น และเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมในพื้นที่ตนเอง โดยเฉพาะโปรแกรมท่องเที่ยวที่สร้างทางเลือกในการตัดสินใจแก่นักท่องเที่ยว

ทักษะ (Skills) เจ้าบ้านควรมีความชำนาญหรือประสบการณ์ในอาชีพ หรือการให้บริการซึ่งจะช่วยให้มีความเชื่อมั่นสูงขึ้น เช่น การทักทาย การสนทนา เป็นต้น

การต้อนรับ ในการสร้างความประทับใจครั้งแรก ซึ่งจะเกิดได้รวดเร็วถึง 3 – 4 วินาทีแรกที่นักท่องเที่ยว/ลูกค้าพบเจอและพูดคุยกับเรา ซึ่งความประทับใจนั้นอาจมีทั้งในทางบวกและทางลบ และหากเกิดขึ้นแล้วก็เป็นภาระที่จะลบความคิดและความรู้สึกนั้นๆ ออกไป และหากลูกค้ารู้สึกในทางลบตั้งแต่แรกเห็นก็ต้องใช้เวลาค่อนข้างนานและความพยายามค่อนข้างมากในการเปลี่ยนใจให้ลูกค้ารู้สึกดีขึ้น ดังนั้น การสร้างความประทับใจในครั้งแรกจึงเป็นสิ่งที่สำคัญมากในการให้บริการ และยิ่งจะเลยไปถึงความพึงพอใจโดยรวมในระหว่างการเข้าพัก และทำให้การบริหารความคาดหวังของลูกค้ายิ่งขึ้นอีกด้วย ซึ่งจะขึ้นอยู่กับปัจจัยหลัก ดังนี้

- ความเต็มใจของสมาชิกในครอบครัวต่อการรับผู้มาเยือน
 - การต้อนรับนักท่องเที่ยวดูญาติมิตรจะทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความรู้สึกอบอุ่น
 - ควรมีการจัดพื้นที่ต้อนรับในลักษณะจุดศูนย์กลางของชุมชน เพื่อดำเนินการต้อนรับ
- แจ้งข้อมูลเกี่ยวกับระเบียบและข้อปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยวในการเข้าพัก หรือการให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยว
- การต้อนรับอาจให้การต้อนรับนักท่องเที่ยวด้วยวัฒนธรรมประจำถิ่นก็จะเป็นการสร้างความประทับใจได้เมื่อเริ่มเข้าสู่ชุมชน

การทักทาย นอกจากการไหว้กันและกันแล้วการพูดจา และการปฏิบัติตัวอย่างสุภาพก็ถือเป็นการทักทายอีกอย่างหนึ่ง เช่น ถ้าหากคุณเป็นนักท่องเที่ยวมาพักที่โฮมสเตย์ ควรปฏิบัติตัวอย่างสุภาพเช่นเดียวกับคุณไปเยี่ยมเยือนบ้านเพื่อน ควรทำด้วยความมีธรรมาศัยเหมือนกับเป็นเจ้าของบ้าน นั่นก็คือ ต้องแต่งตัวอย่างเหมาะสม ตรงเวลา และสุภาพ

การแนะนำ การแนะนำตัวและลักษณะทั่วไปของสถานที่ถือเป็นสิ่งสำคัญของการเป็นเจ้าบ้านที่ดี เป็นการอธิบายให้นักท่องเที่ยวหรือผู้ถูกแนะนำเป็นที่รู้จักกันได้ง่ายขึ้น เช่น “สวัสดี” ในตอนพบปะและอำลา การแนะนำตัวเอง แนะนำสมาชิกในบ้านพักหรือบุคคลอื่นที่จะต้องคอยดูแลนักท่องเที่ยว แนะนำจุดสำคัญภายในบ้านพัก (จุดวางน้ำดื่ม วางสัมภาระ ห้องน้ำ-สุขา ห้องนอน เครื่องนอน เป็นต้น) กฎระเบียบ และรูปแบบกิจกรรมท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นต้น

การแนะนำด้านอาหาร เนื่องจากนักท่องเที่ยวต้องพักกับเจ้าของบ้าน อาหารมีฝีมือหนึ่งจึงมีความจำเป็นสำหรับนักท่องเที่ยว การนำเสนอรายการอาหารท้องถิ่นจึงเป็นเสน่ห์และจะทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจ เช่นกรณีเกาะพิทักษ์เน้นอาหารทะเลสดๆที่ชาวประมงได้มาใน

ตอนเช้า นำมาทำเป็นอาหารอาหารพื้นบ้าน ได้แก่ ปูนึ่งพร้อมน้ำจิ้มรสเด็ด หมักดองน้ำดอง แกงเห็ด
หรือแกงส้มปลากระพงใส่หัวมะพร้าว และปลากระพงทอดราดซอข้าว

- ความรู้เกี่ยวกับพื้นที่และวัฒนธรรมในชุมชน เช่น กิจกรรมวิ่งแหวกทะเล กิจกรรมสวด
หาด เป็นต้น

- สมาชิกทุกคนในครอบครัว จำเป็นต้องมีความรู้และสามารถให้บริการข้อมูลต่างๆแก่นักท่องเที่ยว/ผู้มาเยือนได้(กิจกรรม เวลาออกเรือ/รถ วิธีการเดินทาง ระยะเวลา)

- หากมีแผนที่ คู่มือท่องเที่ยว โบรชัวร์ หรือแผ่นพับ เตรียมไว้จะช่วยให้เกิดความเข้าใจดียิ่งขึ้น

- ควรมีประสบการณ์จริงด้วยตนเองในการไปในสถานที่ๆ จะแนะนำนักท่องเที่ยว จะดีมาก

การสนทนา การพูดกับนักท่องเที่ยวหรือการสนทนากันในสังคมมีความสำคัญมาก การสนทนาย่อมมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน มีการพูดจาระหว่างบุคคลซึ่งอาจมากกว่าสองคน ดังนั้น มารยาทในการสนทนาพึงปฏิบัติ ดังนี้

- ควรใช้คำพูดที่สุภาพอ่อนน้อม
- เมื่อทำพลาดพลั้งสิ่งใด แก่บุคคลผู้ใด ควรออกวาจาขอโทษเสมอ
- ไม่สนทนาแต่เรื่องตนเองอย่างเดียว จนคนอื่นไม่มีช่องจะสนทนาเรื่องอื่นได้
- ไม่กล่าววาจาติเตียนของที่เขาหยิบยกให้ว่าไม่ดีหรือไม่พอ
- ใช้คำทักทายผู้ฟังให้ถูกต้อง เหมาะสมตามสถานภาพผู้ฟัง เช่น สวัสดี / เรียน , กราบเรียน / ขอประทานกราบเรียน
- ใช้คำพูดที่แสดงถึงความรักไมตรีอยู่เสมอ เช่น ขอโทษ ขอบใจ ขอบคุณ
- ไม่พูดยกตนข่มท่าน คุยโอ้อวดว่าตนเหนือกว่าผู้อื่น
- ไม่ชิงพูด แย่งพูดก่อนคนอื่น หรือผูกขาดการพูดเพียงคนเดียว
- ไม่พูดยืดเยื้อ นอกประเด็น พูดวกวนซ้ำซากน่าเบื่อ
- ไม่พูดเสียงห้วนๆ สั้นๆ ตามอารมณ์
- ไม่พูดหยาบคาย ใช้คำไม่เหมาะสม ไม่ได้เถียง คัดค้านอย่างไม่มีเหตุผล

ทัศนคติ (Attitude) เข้าบ้านต้องมีทัศนคติที่ดีในการเป็นเจ้าบ้าน มองโลกในแง่ดี ตระหนักถึงความสำคัญของการเป็นเจ้าบ้านที่ดี

การอำลา เมื่อลูกค้าเตรียมตัวเดินทางกลับเจ้าของบ้านควรมีการเตรียมการ ดังนี้

- ควรแจ้งให้ลูกค้าตรวจสอบสัมภาระให้เรียบร้อยก่อนเดินทางกลับ
- สอบถามเส้นทาง ระยะทางและเวลาในการเดินทางกลับไปยังจุดหมายปลายทางของ

ลูกค้า

- ส่งลูกค้าลงเรือหรือขึ้นรถพร้อมคำอวยพร โดยควรมีคำอวยพรให้สอดคล้องกับบริบทวัฒนธรรมหรืออัตลักษณ์ของชุมชน เช่น กรณีในจังหวัดชุมพร ควรใช้คำว่า “ขอพรกรรมหลวงชุมพรคุ้มครองให้เดินทางกลับโดยสวัสดิภาพ” นะคะ/นะครับ

- เจ้าบ้าน/ผู้เป็นของโฮมสเตย์ ควรโทรศัพท์สอบถามลูกค้าว่าเดินทางกลับถึงจุดหมายปลายทางหรือยัง/หรือเดินทางถึงจุดหมายปลายทางด้วยความสะดวกเรียบร้อยหรือไม่ พร้อมใช้คำพูดขอบคุณและพร้อมต้อนรับเสมอหากนักท่องเที่ยวจะมาเยือนอีก

การบริการด้านการท่องเที่ยว

การบริการ หมายถึง กระบวนการปฏิบัติเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้อื่น ซึ่งผู้ที่จะให้บริการควรมีคุณสมบัติที่สามารถจะอำนวยความสะดวกให้กับผู้รับบริการได้อย่างมีความรับผิดชอบ มีความสุขในการให้บริการ และสร้างความพึงพอใจให้กับผู้รับบริการมากที่สุด ซึ่งผู้ให้บริการนักท่องเที่ยวไม่จำเป็นต้องทำงานเกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยวโดยตรง เช่น กลุ่มชาวบ้านที่ทำประมงพื้นบ้าน กลุ่มชาวบ้านที่ทำสินค้าของที่ระลึก ขายของชำ หรือกลุ่มเรือโดยสาร ก็สามารถเป็นผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยวที่ดี และสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวได้เช่นกัน ต่างกันเพียงบทบาทที่มีต่อนักท่องเที่ยวที่แตกต่างกันไปตามความรับผิดชอบที่ทำอยู่เท่านั้น

ดังนั้น การให้บริการจึงถือเป็นหัวใจสำคัญของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เพราะการให้บริการด้านการท่องเที่ยวที่ดี มีความใส่ใจเหมือนมีญาติมาเยี่ยมเยือน จะสร้างความประทับใจและความพึงพอใจ ทำให้นักท่องเที่ยวกลับมาท่องเที่ยวหรือใช้บริการครั้งต่อไปได้อีก

- ข้อควรปฏิบัติในการให้บริการมีเทคนิคง่ายๆ ดังนี้
- สร้างความพึงพอใจให้ผู้รับบริการมากที่สุด
- กระตือรือร้นที่จะให้บริการด้วยความเต็มใจ ใบหน้ายิ้มแย้มและคอยสังเกตว่าผู้มา

ให้บริการต้องการความช่วยเหลือเรื่องใด

- พร้อมในการให้บริการตลอดเวลา เพื่อที่จะให้บริการได้อย่างรวดเร็ว ถูกต้อง ครบถ้วน
- เต็มใจที่จะทำ ให้ จนทำให้ผู้รับรู้สึกยินดีที่ได้รับบริการนั้น
- ให้ความสนใจผู้มาใช้บริการเท่าเทียมกัน ไม่เลือกปฏิบัติ ทำให้เกิดความประทับใจ
- มีข้อมูลที่ควรรู้ เพื่อตอบคำถามที่นักท่องเที่ยวมักสนใจถามในแหล่งท่องเที่ยว และแนะนำให้นักท่องเที่ยวปฏิบัติตนอย่างถูกต้องในแหล่งท่องเที่ยวที่ไป บาง ทั้งธรรมชาติและวัฒนธรรม

- ความสะอาดของบ้านเรือน ที่พัก และอาหาร
- มีไม้ศรีจิต มีใบหน้าที่ยิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอ
- ควบคุมอารมณ์และมีความอดกลั้น ไม่แสดงอารมณ์ไม่พึงพอใจ แม้ผู้รับบริการจะมีกริยาอย่างไร

- จริใจ ซื่อสัตย์ ไม่คดโกง

การสื่อความหมายสำหรับการท่องเที่ยวเกาะพิทักษ์

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ให้ความสำคัญของเนื้อหาสื่อความหมายที่เน้นให้ประสบการณ์เพลิดเพลิน สนุกสนาน กระชับ และเข้าใจง่ายพร้อมมีภาพประกอบ สำหรับเนื้อหาสื่อความหมายพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ต้องการรับรู้ประวัติความเป็นมาของชุมชน วิถีชีวิต ประเพณีและวัฒนธรรม เครื่องมือประมงพื้นบ้าน ทรัพยากรใต้ทะเล พรรณพืช และสัตว์ป่าในเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติรอบเกาะ สำหรับสื่อความหมายที่เหมาะสมในพื้นที่ควรเน้นเนื้อหาคุณค่าความผูกพันของ “วิถีชีวิตผู้คน ท้องทะเล และผืนแผ่นดิน” มีการสื่อความหมายเสมือนหนึ่งผ่านการบอกเล่าจากชาวบ้านในชุมชน และกำหนดพื้นที่สำหรับสื่อความหมาย ออกเป็น 3 โซน (zone) ประกอบด้วย 15 จุด/สถานีสื่อความหมาย ดังนี้ โซนที่ 1 : บริเวณชุมชนที่มีการอยู่อาศัยของผู้คน ได้แก่ เรือรกราวโดยรวมของเกาะพิทักษ์ เรือรกราวการตั้งถิ่นฐานของผู้คน การก่อสร้างบ้านเรือน วิถีชีวิตคนชนบทที่มีการพึ่งพิงทรัพยากร ธรรมชาติ ประเพณีวัฒนธรรม เครื่องมือประมงพื้นบ้าน ระบบนิเวศบนโขดหิน นกทะเล : สัญลักษณ์แห่งความคาดหวัง และความอุดมสมบูรณ์ โซนที่ 2 : เส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติ ได้แก่ เรือรกราวภาพรวมเส้นทางเดินรอบเกาะ สวนยาง/สวนมะพร้าว จุดชมวิว : จุดชมพระอาทิตย์ขึ้น โซนที่ 3 : กิจกรรมเชื่อมโยงเกาะคราม ได้แก่ กิจกรรมตกหมึก กิจกรรมดำน้ำชมปะการัง EM-BALL...มูมเล็ก ๆ ที่ร่วมด้วยช่วยกันอนุรักษ์น้ำ ภาวะโลกร้อนกับการเปลี่ยนแปลงสิ่งมีชีวิตใต้ท้องทะเล

การดูแลความปลอดภัยการท่องเที่ยวขึ้นในท้องถิ่น

ความปลอดภัยเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวขึ้นในท้องถิ่น หากเจ้าบ้านให้การต้อนรับนักท่องเที่ยวอย่างดีทุกด้าน แต่ล้มเหลวด้านความปลอดภัย ปล่อยให้มิจฉาชีพหรือคนร้ายแฝงตัวและสร้างปัญหาในแหล่งท่องเที่ยว ผลที่เกิดขึ้นคือ นักท่องเที่ยวเกิดความไม่ไว้วางใจและบอกต่อกันไปจนเกิดภาพลักษณ์ที่ไม่ดีในแหล่งท่องเที่ยวขึ้น ดังนั้นการช่วยเหลือสอดส่องสิ่งที่คุณแปลกปลอมและอาจเป็นอันตรายจึงเป็นบทบาทหน้าที่สำคัญอย่างหนึ่งของ “เจ้าของบ้านที่ดี” ดังนั้น ข้อควรปฏิบัติเมื่อพบเห็นคนหรือสิ่งทีอาจเป็นอันตราย

- ชุมชนมีการจัดตั้งคณะกรรมการหมู่บ้านดูแลความเรียบร้อยด้านการท่องเที่ยว และรับฟังผลกระทบหรือปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อนำมาร่วมกันแก้ไขร่วมกันในชุมชนต่อไป
- แจ้งข่าวสารให้เจ้าหน้าที่ ผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้านหรืออาสาสมัครดูแลความเรียบร้อยในหมู่บ้านทราบเกี่ยวกับเหตุที่เกิด รายละเอียดโดยย่อ
- แจ้งเหตุที่เกิดขึ้น สอบถามชื่อ หรือจดจำลักษณะ และเครื่องแต่งกายของบุคคลที่อยู่ในสถานที่เกิดเหตุเพื่อแจ้งให้กับเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบภายหลัง
- ติดตามตรวจสอบสภาพดินฟ้า อากาศ และสภาพแวดล้อม เช่น มรสุม ฝนตก พายุร้อน คลื่นแรง หรือแดดออกเพื่อแจ้งสถานการณ์ ประอบการตัดสินใจแก่นักท่องเที่ยวก่อนมาเยือน

การปฐมพยาบาลเบื้องต้นและอุบัติเหตุต่างๆ ถือเป็นการรักษาพยาบาลผู้ป่วยโดยด่วนก่อนนำส่งโรงพยาบาล หลักการทั่วไปคือ

- ควรมีรายการที่เกี่ยวกับตัวผู้ป่วยและการพยาบาลที่ให้ไปแล้ว
- ควรจดปัญหาสาเหตุ สถานที่เกิดเหตุ เวลา อาการ และบาดแผลไว้
- อย่าทำการรักษาผู้ป่วยด้วยตนเอง

การกำหนดกฎระเบียบและข้อปฏิบัติสำหรับการประกอบกิจกรรมของนักท่องเที่ยว

อย่างไรก็ตาม เกษะพิทักษ์เป็นชุมชนที่เน้นกิจกรรมท่องเที่ยวทางทะเล ดังนั้นควรมีการมีการให้ข้อมูลก่อนประกอบกิจกรรมท่องเที่ยวอย่างละเอียด โดยเฉพาะกิจกรรมดำน้ำ ชมปะการัง ดังนี้

พฤติกรรมที่ควรหลีกเลี่ยง

- เปิดให้นักท่องเที่ยวสามารถร้องเพลงคาราโอเกะได้ไม่เกินสามท่อน
- ไม่ส่งเสียงดังรบกวนผู้อื่นยามวิกาล
- การกระโดดจากเรือ เร่งรับลงน้ำในบริเวณที่ไม่คุ้นเคย อาจทำปะการังแตกหักได้
- เพราะสัตว์น้ำบางชนิดเปราะบางจนอาจตายได้ หากคุณจับขึ้นมาเล่น
- หอยเม่นจะไม่ลอยตัวมาได้ดำพิชใส่ท่าน...หากท่านไม่จับ หรือใช้เท้าเหยียบบนพื้น

ทะเลที่มีแนวปะการัง

- อาหารที่คุณให้ จะมีผลต่อพฤติกรรมสัตว์ และอาจทำให้มันเจ็บป่วยได้
- เมื่อได้ยินเสียงเครื่องยนต์ ควรสังเกตดูว่าเรือวิ่งมาทางที่เราดำน้ำอยู่หรือไม่
- โปรดอย่าเข้าใกล้หัวเรือ และท้ายเรือที่มีใบพัด....นักดำน้ำหลายคนเสียชีวิต เพราะใบพัด

เรือมาแล้ว

- อย่าเก็บปะการัง ถัดปังกา หรือหอยมือเสือไปเป็นของที่ระลึกส่วนตัว
- การทิ้งสมอเรือในแนวปะการัง เสมือนว่าคุณได้ทำลายสิ่งมีชีวิตใต้น้ำอย่างประเมินค่า

ไม่ได้

พฤติกรรมที่พึงกระทำ.....

- การดำผิวน้ำควรมีชูชีพ หน้ากากดำน้ำ และท่อหายใจ รวมทั้งเพื่อนดำน้ำร่วมอย่างน้อย 1

คน ไว้คอยช่วยเหลือกัน

- เก็บขยะไว้ในเรือ จนกว่าจะขึ้นฝั่ง แล้วทิ้งในที่ๆจัดไว้
- เรียนรู้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับพืชและสัตว์มีพิษใต้ท้องทะเล รวมทั้งวิธีการป้องกันและ

ปฐมพยาบาลเบื้องต้น

- อยู่บนเรือหรือน้ำควรที่จะมีชูชีพติดตัวเสมอ เพื่อป้องกันเหตุร้ายที่อาจเกิดขึ้นได้อยู่

ตลอดเวลา

- หากรู้ว่าไม่สบายหรือร่างกายอ่อนเพลีย โดยเฉพาะหลังการดื่มสุราและทานยาที่ทำให้ง่วง ไม่ควรลงดำน้ำอย่างเด็ดขาด

- การลงดำน้ำเป็นกลุ่ม ควรฟังคำแนะนำก่อนการดำน้ำให้เข้าใจจากผู้ควบคุมการดำน้ำให้เข้าใจ รวมทั้งเชื่อฟังต่อผู้ควบคุมขณะดำน้ำ

- ปะการังแม้ว่าจะดูแข็งแรงเหมือนหินปูน แต่แท้จริงมีโครงสร้างแบบเนื้อพรุน มีความเปราะบางและแตกหักได้ง่ายเมื่อถูกกระทบ

หมายเหตุ:

- 1-2 ฝึกทักษะการเป็นเจ้าบ้านที่ดี ด้านภาษาพูดและภาษากาย
- 3-4 ฝึกทักษะด้านการบริการ
- 5-6 ทักษะการสื่อความหมายการท่องเที่ยวเกาะพิทักษ์
- 7-8 รางวัลการประกวดโครงการฝึกอบรมการเป็นเจ้าบ้านที่ดี

ภาพที่ 8 แสดงกิจกรรมการฝึกอบรมการเป็นเจ้าบ้านที่ดี

4.6 การติดตามและประเมินผลโครงการจัดทำสื่อวีดิทัศน์สำหรับการท่องเที่ยวและโครงการฝึกอบรมการเป็นเจ้าบ้านที่ดี ชุมชนเกาะพิทักษ์

4.6.1.การประเมินผลโครงการจัดทำสื่อวีดิทัศน์เพื่อสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวของเกาะพิทักษ์

จากการจัดทำโครงการจัดทำสื่อวีดิทัศน์เพื่อสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวของเกาะพิทักษ์ อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร ทีมวิจัยได้ทำการประเมินผลโครงการด้านความพึงพอใจต่อการรับชมสื่อวีดิทัศน์ สรุปผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้รับชมสื่อวีดิทัศน์พบว่าส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบประเมินเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 53.3 และเป็นเพศชายร้อยละ 46.7 โดยส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 20-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 80.0 รองลงมาคืออายุต่ำกว่า 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 20.0 ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคใต้ คิดเป็นร้อยละ 80.0 รองลงมาคือมีภูมิลำเนาอยู่ในภาคกลาง คิดเป็นร้อยละ 20.0 ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของนักท่องเที่ยว

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ (n=30)		
ชาย	14	46.7
หญิง	16	53.3
อายุ (n=30)		
ต่ำกว่า 20 ปี	6	20.00
21-40 ปี	24	80.00
41-60	-	-
60 ปีขึ้นไป	-	-
ภูมิลำเนา(n=30)		
ภาคเหนือ	-	-
ภาคกลาง	6	20.00
ภาคตะวันออก	-	-
ภาคตะวันตก	-	-
ภาคใต้	24	80.00

ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้รับชมสื่อวีดิทัศน์

จากการศึกษาความพึงพอใจของผู้รับชมสื่อวีดิทัศน์พบว่า ผู้ประเมินส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในระดับมากต่อกิจกรรมที่นำเสนอมีความน่าสนใจ ผู้ดำเนินรายการมีความรู้และมีความน่าเชื่อถือ(ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.13) ภาพชัดเจนมีความน่าสนใจ(ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10) นำเสนอข้อมูลที่เป็นประโยชน์ให้กับผู้ชมและใช้ภาษาที่ถูกต้อง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.97) เสียงบรรยายและเสียงประกอบมีความเหมาะสม(ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.90) การนำเสนอเนื้อหาในสื่อวีดิทัศน์มีความหลากหลาย ความยาวสื่อวีดิทัศน์มีความเหมาะสม(ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.86) และผู้ดำเนินรายการมีน้ำเสียงน่าฟัง พุจฉดเจนและเข้าใจง่าย(ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.83) รายละเอียดดังตารางที่7 ตารางที่7 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้รับชมสื่อวีดิทัศน์

(n=30)

ความพึงพอใจ	ระดับความคิดเห็น					X	SD
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
1. การนำเสนอเนื้อหาในสื่อวีดิทัศน์มีความหลากหลาย	1 (3.3)	24 (80.0)	4 (13.3)	1 (3.3)	-	3.83	.53
2 ความยาวสื่อวีดิทัศน์มีความเหมาะสม	7 (23.3)	13 (43.3)	9 (30.0)	1 (3.3)	-	3.86	.82
3. ผู้ดำเนินรายการมีน้ำเสียงน่าฟัง พุจฉดเจน และเข้าใจง่าย	5 (16.7)	20 (66.7)	5 (16.7)	-	-	4.00	.59
4. ผู้ดำเนินรายการมีความรู้และมีความน่าเชื่อถือ	9 (30.0)	16 (53.3)	5 (16.7)	-	-	4.13	.68
5. เสียงบรรยายและเสียงประกอบมีความเหมาะสม	6 (20.0)	15 (50.0)	9 (30.0)	-	-	3.90	.71
6. ภาพชัดเจนมีความน่าสนใจ	9 (30.0)	15 (50.0)	6 (20.0)	-	-	4.10	.71
7. นำเสนอข้อมูลที่เป็นประโยชน์ให้กับผู้ชม	7 (50.0)	15 (23.3)	8 (26.7)	-	-	3.97	.71

ความพึงพอใจ	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	SD
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
8. ใช้ภาษาที่ถูกต้อง	8 (26.7)	14 (46.7)	8 (26.7)	-	-	3.97	.71
9. กิจกรรมที่นำเสนอมีความน่าสนใจ	9 (30.0)	16 (53.3)	5 (16.7)	-	-	4.13	.68

4.6.2 ผลการประเมินโครงการฝึกอบรมการเป็นเจ้าบ้านที่ดี ชุมชนเกาะพิทักษ์

โครงการฝึกอบรมการเป็นเจ้าบ้านที่ดี ชุมชนเกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร ซึ่งมีการจัดอบรมระหว่างเดือนธันวาคม 2556 – เดือนกุมภาพันธ์ 2557 ณ ชุมชนเกาะพิทักษ์ ประเมินผลโดยใช้วิธีการสุ่มทดสอบความรู้ ความเข้าใจ และความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการฝึกอบรมต่างๆ โดยใช้วิธีการให้ชาวบ้านจับคู่ปฏิบัติ รวมถึงจัดทำคู่มือเอกสารประกอบการฝึกอบรมควบคู่ไปด้วย ประกอบด้วยหัวข้อหลัก ดังนี้

1. การสร้างความประทับใจแรกพบ เช่น การทักทาย การไหว้ การเข้าพบ และต้อนรับ
2. ฝึกทักษะการสื่อความหมายการท่องเที่ยวเกาะพิทักษ์ ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับพื้นที่และแหล่งท่องเที่ยว “วิถีชีวิตผู้คน ท้องทะเล และผืนแผ่นดิน” ข้อมูลเกี่ยวกับที่พัก โปรแกรมท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก และบริการที่น่าประทับใจ
3. การพัฒนาบุคลิกภาพในการพูด และเทคนิคการตอบคำถามให้กับนักท่องเที่ยวในสถานการณ์ที่มีความเข้าใจไม่ตรงกัน หรือมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น
4. บุคลิกภาพและการพูดในที่ชุมชน ที่เหมาะสมในการพูดต่อหน้าคนหมู่มาก เช่น การแต่งกาย การยืน การเดิน การใช้ไมค์ เทคนิคการนำเสนอในรูปแบบต่างๆ ตำแหน่งของมือที่ดี

สำหรับกระบวนการฝึกอบรม วิทยากรเริ่มต้นด้วยการทักทายพื้นฐาน โดยเน้นกระบวนการฝึกอบรมชาวบ้านในลักษณะฝึกปฏิบัติรายคู่และลักษณะเป็นกลุ่มใหญ่ พร้อมทั้งการแสดงบทบาทสมมุติ ก่อนที่วิทยากรจะนำเข้าสู่เนื้อหาเรื่องการแนะนำตัวเองและการแนะนำให้ผู้คลั่งรักกัน โดยยกตัวอย่างบทสนทนาประกอบ และให้ชาวบ้านจับคู่และฝึกสนทนา ต่อจากนั้นวิทยากรทำการสุ่มชาวบ้าน เพื่อทดสอบความเข้าใจเนื้อหาในหัวข้อต่างๆ ซึ่งเน้นการสนทนาอย่างง่ายทั้งสถานที่โปรแกรมการท่องเที่ยว รวมไปถึงการแนะนำอาหารจานหลักของชุมชนเกาะพิทักษ์ การดูแลอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว ตลอดจนการส่งนักท่องเที่ยวกลับภูมิลำเนา

หลังจากการฝึกอบรม ทีมวิจัยได้ทำการติดตามประเมินผล โดยใช้วิธีการทดสอบความรู้ และสอบถามความคิดเห็นและความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างต่อการเข้าร่วมโครงการ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในการเข้าร่วมฝึกอบรมระดับดี โดยเห็นว่าวิทยากรสามารถสื่อสาร อธิบายเนื้อหาให้ผู้เข้าร่วมฝึกอบรมเข้าใจง่าย สามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพ และเผยแพร่ให้คำปรึกษาแก่ผู้อื่นได้ กอปรกับเนื้อหาในการฝึกอบรมตรงตามความต้องการของผู้เข้าร่วมฝึกอบรม เอกสารและสื่อประกอบการฝึกอบรมง่ายต่อการใช้งานและสามารถนำไปปฏิบัติเองได้ ผู้เข้าร่วมฝึกอบรมสามารถพัฒนาทักษะการบริการและสื่อความหมายขั้นพื้นฐานได้ บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ จากผลการประเมินเพิ่มเติม ผู้เข้าร่วมฝึกอบรมต้องการให้มีการจัดโครงการแบบนี้ต่อไปในอนาคต

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมโครงการฝึกอบรมการเป็นเจ้าบ้านที่ดี ชุมชนเกาะพิทักษ์ ตำบลบางน้ำจืด อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร มีอายุมากกว่า 40 ปี ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว (โสมสณฑ์) คิดเป็นร้อยละ 66.67 และมีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 10,001 – 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 33.33 รองลงมามีรายได้กระจายอยู่ในช่วง 5,001 – 10,000 บาท และกระจายอยู่ในช่วง 20,001 – 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 26.67 และ 20.00 ตามลำดับ นอกจากนี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาในระดับมัธยมตอนปลาย รองลงมาคือระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 40.00 และ 33.33 ตามลำดับ

ตารางที่ 8 ตารางแสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไป

n= 15		
ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
อายุ		
ต่ำกว่า 20 ปี	-	-
21-30 ปี	2	13.33
31-40 ปี	3	20.00
41-50 ปี	6	40.00
มากกว่า 50 ปี	4	26.67
อาชีพ		
เกษตรกร	2	13.33
ธุรกิจส่วนตัว	10	66.67

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
รับราชการ	2	13.33
นักเรียน/นักศึกษา	-	-
อื่นๆ	1	6.67
รายได้		
ต่ำกว่า 5,000 บาท	1	6.67
5,001-10,000 บาท	4	26.67
10,001-20,000 บาท	5	33.33
20,001-30,000 บาท	3	20.00
มากกว่า 30,001 บาท	2	13.33
การศึกษา		
ประถมศึกษา	5	33.33
มัธยมศึกษาตอนต้น	1	6.67
ม.ปลาย / ปวช.	6	40.00
ปวส.	1	6.67
ปริญญาตรี	2	13.33
สูงกว่า ปริญญาตรี	-	-

ตอนที่ 2 การดำเนินงานโครงการฝึกอบรม

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมโครงการประเมินการดำเนินงานโครงการฝึกอบรมเห็นว่าวิทยากรสามารถอธิบายเนื้อหาได้ชัดเจนมากที่สุด รองลงมาสามารถสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ที่ดี (Mean = 4.27, Sd = 0.70) ใช้อุปกรณ์และเอกสารประกอบการสอนได้ดี (Mean = 4.13, Sd = 0.83) และใช้ภาษาที่เหมาะสมและเข้าใจง่าย (Mean = 3.73, Sd = 0.59)

ด้านเอกสารและสื่อประกอบการฝึกอบรม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าเอกสารการฝึกอบรมมีข้อมูลและเนื้อหาสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงมากที่สุด (Mean = 4.60, Sd = 0.63) รองลงมาคือ มีข้อมูลและเนื้อหาตรงกับความต้องการ (Mean = 4.40, Sd = 0.63) เอกสารและสื่อง่ายต่อการใช้งานและสามารถนำไปฝึกปฏิบัติได้ (Mean = 4.33, Sd = 0.62) และเนื้อหาเข้าใจได้ง่าย (Mean = 4.13, Sd = 0.92)

ด้านเอกสารและสื่อประกอบการฝึกอบรม กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นว่ามีการประสานงาน การเตรียมการ และอุปกรณ์ประกอบการอบรมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (Mean = 4.40, Sd = 0.63) รองลงมาคือ ความเหมาะสมของสถานที่ (Mean = 4.33, Sd = 0.62) และความเหมาะสม ของวัน และ เวลาที่จัดอบรม (Mean = 4.00, Sd = 0.76)

ด้านความรู้ความเข้าใจ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหา ก่อนเข้าร่วม อบรมในระดับน้อย (Mean = 1.93, Sd = 0.59) ในขณะที่ภายหลังการอบรมสามารถนำความรู้ไปใช้ ในการประกอบอาชีพได้ ในระดับมาก (Mean = 4.47, Sd = 0.52) รองลงมาคือมีความรู้ความเข้าใจ ของเนื้อหาในระดับปานกลาง (Mean = 3.93, Sd = 0.70) และสามารถให้คำปรึกษาแก่ผู้อื่นได้ (Mean = 3.80, Sd = 0.68)

ตารางที่ 9 แสดงจำนวนและร้อยละของความคิดเห็นเกี่ยวกับ โครงการฝึกอบรมตามปัจจัยด้านต่างๆ

ปัจจัยที่ผลในการตัดสินใจเลือกใช้บริการ	ระดับความสำคัญของแต่ละปัจจัย					n= 15	
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	$\bar{X}$	SD
ด้านวิทยากร							
สามารถอธิบายเนื้อหาได้ชัดเจน	9 (52.9)	4 (23.5)	2 (11.8)	-	-	4.47	0.39
ใช้ภาษาที่เหมาะสมและเข้าใจง่าย	-	12 (70.6)	2 (11.8)	1 (5.9)	-	3.73	0.70
สามารถสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ที่ดี	6 (35.3)	7 (41.2)	2 (11.8)	-	-	4.27	0.83
ใช้อุปกรณ์และเอกสารประกอบการสอนได้ดี	5 (29.4)	8 (47.1)	1 (5.9)	-	-	4.13	0.59
ด้านเอกสารและสื่อประกอบ							
ข้อมูลและเนื้อหาตรงกับความต้องการ	7 (41.27)	7 (41.27)	1 (5.9)	-	-	4.4	0
ข้อมูลและเนื้อหาสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง	10 (58.8)	4 (23.5)	1 (5.9)	-	-	4.6	0
เนื้อหาสามารถเข้าใจได้ง่าย	6 (35.3)	6 (35.3)	2 (11.8)	1 (5.9)	-	4.1	3
เอกสารและสื่อ ง่ายต่อการใช้งาน และสามารถนำไปฝึกปฏิบัติได้	6 (35.3)	8 (47.1)	1 (5.9)	-	-	4.3	3

ปัจจัยที่ผลในการตัดสินใจเลือกใช้บริการ	ระดับความสำคัญของแต่ละปัจจัย จำนวน/ (ร้อยละ)					X̄	SD
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
ด้านกระบวนการฝึกอบรม							
การประสานงาน และ การเตรียมการ	7 (41.2)	7 (41.2)	1 (5.9)	-	-	4.4	0
ความเหมาะสมของสถานที่	6 (35.3)	8 (47.1)	1 (5.9)	-	-	4.3	3
ความเหมาะสมของ วัน และ เวลา ที่จัดอบรม	4 (23.5)	7 (41.2)	4 (23.5)	-	-	4.0	0
ความเหมาะสมของอุปกรณ์ประกอบการอบรม	7 (41.2)	7 (41.2)	1 (5.9)	-	-	4.4	0
ด้านความรู้ความเข้าใจ							
ความรู้ความเข้าใจของเนื้อหา ก่อนเข้าร่วมอบรม	-	-	2 (11.8)	10 (58.8)	3 (17.6)	1.9	3
ความรู้ความเข้าใจของเนื้อหา หลังเข้าร่วมอบรม	3 (17.6)	8 (47.1)	4 (23.5)	-	-	3.9	3
สามารถนำความรู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพได้	7 (41.3)	8 (47.1)	-	-	-	4.4	7
สามารถให้คำปรึกษาแก่ผู้อื่นได้	7 (41.3)	8 (47.1)	-	-	-	3.8	0

จากการศึกษาสรุปได้ว่ากลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วม โครงการฝึกอบรมการเป็นเจ้าบ้านที่ดี ชุมชนเกาะพิทักษ์ ตำบลบางน้ำจืด อำเภอลำสนธิ จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยภาพรวม พบว่ากลุ่มตัวอย่างพึงพอใจต่อเอกสารและสื่อประกอบการฝึกอบรมมากที่สุด (Mean = 4.37, Sd = 0.51) รองลงมาคือด้านกระบวนการฝึกอบรม (Mean = 4.28, Sd = 0.59) วิทยากร (Mean = 4.15, Sd = 0.39) และด้านความรู้ความเข้าใจ (Mean = 4.07, Sd = 0.47)

ตารางที่ 10 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานต่อความพึงพอใจโครงการฝึกอบรมในภาพรวม

รายการประเมิน	Mean	SD.
ด้านวิทยากร	4.15	0.39
ด้านเอกสารและสื่อประกอบการฝึกอบรม	4.37	0.51
ด้านกระบวนการฝึกอบรม	4.28	0.59
ด้านความรู้ความเข้าใจ	4.07	0.47

ตอนที่ 3 ด้านความต้องการและความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมโครงการ

ด้านความต้องการและความพึงพอใจ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความต้องการให้จัดโครงการฝึกอบรม (Mean = 4.27, Sd = 0.70) และมีความพึงพอใจในภาพรวมต่อการเข้าร่วมฝึกอบรมในระดับมาก (Mean = 4.47, Sd = 0.52)

ตารางที่ 11 แสดงจำนวนและร้อยละของความต้องการและความพึงพอใจ

n= 15

ปัจจัยด้านความต้องการและพึงพอใจ	จำนวน	ร้อยละ
ต้องการให้มีการจัดฝึกอบรมอีก		
ไม่ต้องการ	-	-
ต้องการน้อย	-	-
ต้องการปานกลาง	5	33.3
ต้องการมาก	8	53.3
ต้องการมากที่สุด	2	13.3
$\bar{X} = 3.80$, $SD = 0.676$		
พึงพอใจในภาพรวมต่อโครงการฝึกอบรม		
ไม่พึงพอใจ	-	-
พึงพอใจน้อย	-	-
พึงพอใจปานกลาง	2	13.3
พึงพอใจมาก	7	46.7
พึงพอใจมากที่สุด	6	40.0
$\bar{X} = 4.26$, $SD = 0.703$		

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจและรวบรวมข้อมูลด้านการท่องเที่ยวเพื่อสร้างกระบวนการถ่ายทอดสื่อความหมายสู่ชุมชนท้องถิ่น โดยผ่านการฝึกอบรมผู้ชาวบ้านและ เยาวชน ถือเป็นการยกระดับองค์ความรู้ด้านสื่อความหมายสำหรับการท่องเที่ยวในเชิงพื้นที่ซึ่งต่อยอดจากงานวิจัยเรื่องการศึกษาพัฒนาระบบสื่อความหมายการท่องเที่ยวเกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร ที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณเมื่อปีพ.ศ. 2553 มีการจัดทำคู่มือการท่องเที่ยวที่นำไปใช้ประโยชน์จริงสำหรับการศึกษาค้นคว้า ถือเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการร่วมกับชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาศักยภาพของชาวบ้าน/เยาวชนในชุมชน ผ่านการเชื่อมโยงระหว่างกระบวนการกับผลสัมฤทธิ์ กล่าวคือเป็นการนำคู่มือและแผ่นพับสื่อความหมายสำหรับการท่องเที่ยวในระยะแรกมาสร้างกระบวนการถ่ายทอดโดยผ่านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สร้างความเข้าใจร่วม ตลอดจนเกิดกลไกการทำงานในเชิงพื้นที่ให้ชาวบ้านสามารถเป็นภาคีผู้ท้องถิ่น มีความรู้ ความเข้าใจ และความกล้าในการนำเสนอเรื่องราวความงดงามของพื้นที่สู่สายตานักท่องเที่ยว ตลอดจนการสร้างพฤติกรรมประกอบกิจกรรมนันทนาการของนักท่องเที่ยวที่ไม่ทำให้ทรัพยากรในพื้นที่เกิดความเสื่อมโทรมจนไม่สามารถฟื้นคืนได้ ผู้วิจัยแบ่งขอบเขตการดำเนินงานออกเป็น 2 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 ทำการศึกษา สำรวจ และทบทวนเนื้อหาสื่อความหมายการท่องเที่ยวเกาะพิทักษ์ ประกอบด้วย

- ผลการสำรวจทรัพยากรท่องเที่ยว ได้แก่ ทรัพยากรได้ทะเล สัตว์น้ำดินและชนิดพันธุ์ไม้รอบเกาะพิทักษ์

- ผลการวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรค

- สรุปผลการจัดทำเรื่องราวสื่อความหมายเพื่อการท่องเที่ยวเกาะพิทักษ์ ระยะที่ 1

ระยะที่ 2 สร้างกระบวนการถ่ายทอดการสื่อความหมายสำหรับการท่องเที่ยวเกาะพิทักษ์

- จัดทำโครงการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพด้านการบริการและสื่อความหมาย

- โครงการผลิตสื่อวีดิทัศน์การท่องเที่ยวเกาะพิทักษ์

- จัดทำคู่มือ “ทำอย่างไรเมื่อต้องสื่อความหมายการท่องเที่ยวภายในชุมชน” สรุปรายละเอียดได้ ดังนี้

4.1 ผลการสำรวจทรัพยากรท่องเที่ยวภายในชุมชนเกาะพิทักษ์

ทีมวิจัยได้ทำการสำรวจทรัพยากรท่องเที่ยว เพื่อนำข้อมูลมาปรับใช้สื่อความหมายเพื่อการท่องเที่ยว เช่น กิจกรรมค่าน้ำดูปะการังนำเสนอทรัพยากรใต้ทะเลและสัตว์หน้าดินที่สามารถพบเห็นง่ายในพื้นที่ ตรงกับความคาดหวังของนักท่องเที่ยวในการประกอบกิจกรรม รายละเอียดปรากฏดังหัวข้อ 4.1.1 และ 4.1.2 กิจกรรมเดินศึกษาธรรมชาติรอบเกาะ นำเสนอชนิดพันธุ์ไม้รอบเกาะพิทักษ์ เช่น สมุนไพร่ ไม้เลื้อย ไม้พุ่ม และไม้ยืนต้น ที่จะสร้างความรู้ ความเพลิดเพลินให้แก่นักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี และกิจกรรมตกหมึก ที่มีการบอกเล่าเรื่องราวภูมิปัญญาชาวบ้านในการตกหมึก หรือการทำลอบหมึกเพื่อการประมงพื้นบ้าน เป็นต้น

ผลการสำรวจทรัพยากรที่โดดเด่นบริเวณเกาะคราม พบว่ามีความหลากหลายของทรัพยากรใต้ทะเลที่เอื้อต่อการสร้างประสบการณ์ที่มีคุณภาพแก่นักท่องเที่ยว โดยเฉพาะบริเวณดังกล่าวถือเป็นแหล่งอนุรักษ์หอยมือเสือของชุมชน ขณะเดียวกันยังมีโอกาสพบเห็นปะการังหัวสมอง ปะการังผักกาด และปะการังโขด ทากเปลือยขาวจุดดำ ปลิงทะเล หอยมือเสือ หนอนดอกไม้หางนกยูง เป็นต้น

ผลการสำรวจทรัพยากรชายฝั่งบริเวณชายหาดเกาะพิทักษ์ จากการสำรวจพบว่าชนิดพันธุ์พืชและสัตว์ที่มีโอกาสในการพบเห็นมากที่สุด คือ เปรียงหิน ปูใบหิน หอยนางรมหรือหอยเจาะ เปรียงจิบ เปรียงหิน สาหร่ายเห็ดหนูหรือสาหร่ายพัด และ หอยถั่วเขียว ซึ่งตัวบ่งชี้ชนิดพันธุ์พืชและสัตว์ที่พบขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม การขึ้นลงของน้ำ คลื่นลม และสภาพพื้นดินที่ทำให้สัตว์และพืชมีการแพร่กระจายมากหรือน้อย จากผลการศึกษานำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการสื่อความหมายเพื่อให้นักท่องเที่ยวที่มาเยือนเกาะพิทักษ์ได้สัมผัสถึงความหลากหลายทรัพยากรที่มีอยู่และเกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับชาวบ้านเชื่อมโยงพื้นที่กับทรัพยากรที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ และมีการใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างมีคุณค่า

ผลการสำรวจพรรณไม้ในเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติเกาะพิทักษ์ ระยะทางทั้งหมดประมาณ 4.3 กิโลเมตร และแบ่งเป็นวงรอบเล็กระยะทาง 1.9 กิโลเมตร จุดเริ่มต้นจะเดินเข้าทางสวนมะพร้าวของชาวบ้าน ผ่านพืชสมุนไพร่ประจำถิ่น ผักป่าอายุยืน และบ่อน้ำจืดสาธารณะของชุมชน จากนั้นเข้าสู่เส้นทางผืนป่าที่เป็นแหล่งอาศัยของสัตว์ขนาดเล็ก เช่น นก และลิงหางยาวที่พึงพิงธรรมชาติที่มีไม้เด่น เช่น ต้นเทพทาร์ ต้นโพธิ์ทะเล ปอทะเล ไทรเลียบ สารพิทะเล (ต้นทิ้ง) ต้นเถาว์ลย์เปรียง บอระเพ็ด และพวกตะไคร้ มอส พืชขนาดเล็กที่ทำประโยชน์ช่วยย่อยสลายก้อนหินให้กลายเป็นดินให้ต้นไม้เติบโตต่อไป ธรรมชาติของเนินเขาบริเวณนี้ เต็มไปด้วยก้อนหินใหญ่มีไม้เลื้อยและเถาว์ลย์ปกคลุม แล้วยังมีหอยอาศัยอยู่ ชาวบ้านเรียกมันว่า “หินหอยเจาะ” ถือเป็นเมนูเลิศรสอีกอย่างของชาวเกาะ และหากมองไปด้านหน้าจะเห็นวิวทิวทัศน์ของเวียงทะเล ซึ่งนอกจากจะเป็น

จุดชมพระอาทิตย์ขึ้น ยังสามารถมองเห็นหมู่เกาะน้อยใหญ่ ได้แก่ เกาะคราม เกาะกลางเสือ เกาะมัดหวาย เกาะหลัง 5 และหากอากาศดีๆ สามารถมองไกลไปถึงเกาะเต่าทีเดียว สำหรับข้อมูลการสำรวจพรรณไม้ครั้งนี้ จะเอื้อให้ชาวบ้านที่เป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นสามารถบอกเล่าเรื่องราวการพึ่งพิงคุณประโยชน์ของป่าไม้ในชุมชนแก่นักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

4.2 ผลการวิเคราะห์ จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส อุปสรรค (SWOT analysis ของเกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร ที่วิจัยได้แนวทางการจัดทำกลยุทธ์ทางการตลาดท่องเที่ยวเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ดังนี้

1. กลยุทธ์ด้านการบริการนักท่องเที่ยว

- จัดตั้งศูนย์บริการนักท่องเที่ยว เพื่อฝึกทักษะชาวบ้านในการให้ข้อมูลและสื่อความหมายแก่นักท่องเที่ยว
- จัดทำโครงการฝึกอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่นและการเป็นเจ้าบ้านที่ดี
- ปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน เช่น แสงสว่าง ม้านั่ง พื้นที่สาธารณะสำหรับพักผ่อนในชุมชน เป็นต้น
- จัดทำที่กักเก็บน้ำจืดไว้บริการนักท่องเที่ยวในช่วงที่ขาดแคลนน้ำ (เมษายน- มิถุนายน)
- ดูแลห้องสุขา-ห้องน้ำ บริเวณรอบชุมชนและเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติรอบเกาะให้สะอาดอยู่ตลอดเวลา

2. กลยุทธ์ด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว

- การประชาสัมพันธ์โปรแกรมท่องเที่ยวผ่านไวเนล นิทรรศการ เว็บไซต์ และบริษัทนำเที่ยว
- ทำตลาดแบบทางตรง (Direct Marketing) ที่เน้นรูปแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชนสู่กลุ่มลูกค้าเป้าหมายลูกค้าที่เคยมาเยือนมากกว่า 1 ครั้งเป็นหลัก
- พัฒนาฐานเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนให้เป็นรูปธรรมชัดเจนเพื่อรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่นิยมเดินทางมาศึกษาดูงานมากขึ้น
- ส่งเสริมการขายร่วมกับหน่วยงานที่ส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยวโดยตรง(การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย)
- จัดทำแฟ้มเอกสารท่องเที่ยวให้สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวที่ต้องการสัมผัสวิถีชีวิตชุมชน

- การจัดการระบบคิวที่โปร่งใสและเป็นธรรมในชุมชน เพื่อแก้ปัญหาของโฮมสเตย์ที่รับนักท่องเที่ยวโดยตรงแล้วไม่แจ้งทางระบบคิวทราบ

3. กลยุทธ์ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม จากการศึกษาพบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความคิดเห็นสิ่งที่ต้องการแก้ไขคือด้านขยะ

- สื่อความหมายให้นักท่องเที่ยวมีจิตสำนึกในการหวงแหนธรรมชาติ โดยการณรงค์เรื่องการจัดการขยะอย่างถูกวิธี

- ส่งเสริมให้มีการจัดทำโครงการชุมชนน่าอยู่

- ควรมีการจัดทำโครงการปลูกป่าชายเลนเพื่อป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งและสร้างความร่วมมือให้ชุมชนและการคัดกรองขยะ

4.3 สรุปผลการพัฒนาระบบสื่อความหมายสำหรับการท่องเที่ยวที่เกาะพิทักษ์ จังหวัด

ชุมพร ระยะที่ 1

สื่อความหมายที่เหมาะสมของเกาะพิทักษ์ควรเน้นเนื้อหาคุณค่าความผูกพันของ “วิถีชีวิตผู้คน ท้องทะเล และผืนแผ่นดิน” เสมือนหนึ่งผ่านการบอกเล่าจากชาวบ้านในชุมชน จากผลการศึกษากำหนดพื้นที่สำหรับสื่อความหมาย ออกเป็น 3 โซน (zone) ประกอบด้วย 15 จุด/สถานที่ สื่อความหมาย ดังนี้ โซนที่ 1 : บริเวณชุมชนที่มีการอยู่อาศัยของผู้คน ได้แก่ การนำเสนอเรื่องราวโดยรวมของเกาะพิทักษ์ เรื่องราวการตั้งถิ่นฐานของผู้คน ลักษณะการก่อสร้างบ้านเรือน วิถีชีวิตคนชนบทที่มีการพึ่งพิงทรัพยากร ธรรมชาติ ประเพณีวัฒนธรรม เครื่องมือประมงพื้นบ้าน และระบบนิเวศบนโขดหิน โซนที่ 2 : เส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติ ได้แก่ เรื่องราวภาพรวมเส้นทางเดินรอบเกาะ สวนยาง/สวนมะพร้าว และจุดชมวิว (จุดชมพระอาทิตย์ขึ้น) โซนที่ 3 : กิจกรรมเชื่อมโยงเกาะคราม ได้แก่ กิจกรรมตกหมึก กิจกรรมดำน้ำชมปะการัง กิจกรรมปั่น EM-BALL อนุรักษ์น้ำ และภาวะโลกร้อนกับการเปลี่ยนแปลงสิ่งมีชีวิตใต้ท้องทะเล นอกจากนี้ยังมีรายละเอียดที่เป็นข้อมูลทั่วไปและสาระความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ และปรากฏการณ์ต่างๆที่เพิ่มพูนความรู้ และความเพลิดเพลินให้แก่นักท่องเที่ยว ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปจังหวัดชุมพร การท่องเที่ยวโดยชุมชนคืออะไร การเตรียมตัวไปเที่ยวเกาะพิทักษ์ และสาระความรู้ที่น่าสนใจ ได้แก่ ความน่าสนใจของเวียงทะเล ข้อควรปฏิบัติของนักท่องเที่ยว ภูมิปัญญาการคาดการณ์สภาพภูมิอากาศของชาวประมง มหัศจรรย์สิ่งมีชีวิตใต้ทะเลที่พวกเราเรียกว่า “หมึก” “พรายน้ำ” กิจกรรมดำน้ำ ของที่ระลึกเกาะพิทักษ์ และโปรแกรมนำเที่ยวเกาะพิทักษ์ ซึ่งการพัฒนาระบบสื่อความหมายสำหรับการท่องเที่ยวเกาะพิทักษ์ระยะที่ 1 ได้มีการถ่ายทอดเทคโนโลยีผ่านการจัดเวทีคืบข้อมูลสู่ชุมชน พิมพ์เผยแพร่เป็นคู่มือท่องเที่ยวเกาะพิทักษ์ สนับสนุนโดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงาน

จังหวัดชุมพร เผยแพร่ในรูปคู่มือท่องเที่ยวเกาะพิทักษ์ จำนวน 3,000 เล่ม หนังสืออิเล็กทรอนิกส์(E-book) ผ่านเว็บไซต์มหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร และจัดทำแผ่นพับฉบับภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

หลังจากทำการศึกษา สำรวจ และทบทวนเนื้อหาสื่อความหมายการท่องเที่ยวเกาะพิทักษ์ ในระยะที่ 1(หัวข้อ 4.1-4.3) ทีมวิจัยได้สร้างกระบวนการถ่ายทอดการสื่อความหมายสำหรับการท่องเที่ยวเกาะพิทักษ์ โดยจัดโครงการฝึกอบรมการเป็นเจ้าบ้านที่ดี ซึ่งประกอบด้วยหัวข้อ การสื่อความหมายการท่องเที่ยวเกาะพิทักษ์ “วิถีชีวิตผู้คน ท้องทะเล และผืนแผ่นดิน” การเป็นเจ้าบ้านที่ดี (บุคลิกภาพ การสื่อความหมายและการบริการการท่องเที่ยว) "ทำอะไรให้เจ้าของโฮมสเตย์ สามารถถ่ายทอดเรื่องราวเบื้องต้นแก่นักท่องเที่ยวได้อย่างมืออาชีพ" ใช้การบรรยายแบบผู้อบรมมีส่วนร่วม Participative Technique การฝึกปฏิบัติทีละขั้นตอนและแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับท่านอื่นๆ (Work Shop) รวมทั้งแสดงการสาธิตจำลองให้เกิดการพัฒนา (Adult Learning Approach Role Playing) ขณะเดียวกันก็นำเนื้อหาสื่อความหมายบางส่วนมาจัดทำวีดิทัศน์เพื่อนำเสนอกิจกรรมท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร เพื่อเป็นการสื่อความหมายอีกรูปแบบหนึ่งที่จะแนะนำแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมที่น่าสนใจบนเกาะพิทักษ์โดยไม่ต้องใช้คน อำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยวรับรู้กิจกรรมนันทนาการในพื้นที่มากยิ่งขึ้น หลังจากดำเนินโครงการก็จะทำการติดตามประเมินผลตามหัวข้อการฝึกอบรม โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) วิเคราะห์แบบสอบถาม พบว่าการฝึกอบรมเป็นไปตามความต้องการของชุมชน และและผู้เข้าร่วมอบรมมีความพึงพอใจในภาพรวมต่อการเข้าร่วมฝึกอบรมในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการติดตามประเมินผลโครงการการเป็นเจ้าบ้านที่ดี (การบริการ บุคลิกภาพ การสื่อความหมาย) สำหรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะพิทักษ์อย่างต่อเนื่อง
2. ควรกำหนดหรือระบุบุคคลที่จะทำหน้าที่สื่อความหมายเกี่ยวกับฐานเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงและบุคคลที่ทำหน้าที่บอกเล่าเรื่องราวการท่องเที่ยวทั่วไปของชุมชน รวมถึงบุคคลที่จะสื่อความหมายในกิจกรรมท่องเที่ยวอื่นๆ เช่น กิจกรรมค่าน้ำดูปะการัง กิจกรรมตกหมึกให้ชัดเจน
3. ควรกำหนดจุด/สถานที่สื่อความหมายด้านทรัพยากรธรรมชาติให้มีความชัดเจน เช่น จุดที่จะนำเสนอเรื่องสัตว์ผิวดิน และทรัพยากรใต้น้ำที่มีโอกาสพบเห็นได้ง่าย รวมถึงพรรณไม้ที่โดดเด่นในเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติในพื้นที่
4. ชุมชนควรกำหนดรูปแบบการสื่อความหมายให้มีความเหมาะสมกับกลุ่มนักท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด เช่น แนะนำชุมชนต่อนักท่องเที่ยวที่มาเยือนเป็นกลุ่มขนาดใหญ่โดยผ่านสื่อวีดิทัศน์ร่วมกับมัคคุเทศก์ท้องถิ่น นำชมวิถีชีวิตและเรื่องราวทรัพยากรธรรมชาติต่อนักท่องเที่ยวกลุ่มย่อยโดยใช้มัคคุเทศก์ท้องถิ่นร่วมกับแผ่นพับหรือโบรชัวร์ เป็นต้น
5. ชุมชนอาจสร้างความร่วมมือกับบริษัทนำเที่ยวของจังหวัดชุมพรในการส่งเสริมการขายหรือขายร่วมกับหน่วยงานเพื่อขยายโอกาสทางการตลาดให้กว้างกว่าปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ขยายผลโครงการถ่ายทอดระบบสื่อความหมายสำหรับการท่องเที่ยวสู่ชุมชนอื่นในสมาคมการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร โดยการนำคู่มือมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่

เอกสารอ้างอิง

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2551. คู่มืออบรมมัคคุเทศก์ เล่มที่2 ภาคความรู้เฉพาะอาชีพ. บริษัทรีเอท มายด์ จำกัด.

กุลวรา สุวรรณพิมล. 2548. หลักการมัคคุเทศก์. สำนักพิมพ์แสงดาว. กรุงเทพฯ.

ดร.ชนิ เอมพันธุ์. 2553. คู่มือประกอบการฝึกอบรม “ยูวอาสาสมัครนำเที่ยว” เล่ม 1, 2. ภาควิชาอนุรักษ์วิทยา คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, กรุงเทพฯ.

ภาควิชาอนุรักษ์วิทยา คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2553. คู่มือประกอบการฝึกอบรม “ยูวอาสาสมัครนำเที่ยว” เล่ม 3. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, กรุงเทพฯ.

เบญจมาศ ณ ทองแก้ว. 2553. โครงการศึกษาเพื่อพัฒนาระบบสื่อความหมายสำหรับการท่องเที่ยวที่เกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร, มหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร. เสนอต่อเครือข่ายการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชนฐานรากสกอ.ภาคใต้ตอนบน สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.

2555. การศึกษาเพื่อสร้างระบบสื่อความหมายสำหรับการท่องเที่ยว ตำบลคันธูลี จังหวัดสุราษฎร์ธานี. มหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร. สนับสนุนโดยแผนงานสร้างเสริมนโยบายสาธารณะที่ดี (นสธ.)

สถาบันฝึกอบรมวิชาการ โรงแรมและการท่องเที่ยว, การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2545.

อาสาสมัครนำเที่ยว. เรียบเรียงโดยแมกซิมมัม โปรดักตีวีตี้ คอนซัลแตนท์และฝ่ายวิชาการของบริษัท ไทยยูเนี่ยนกราฟฟิกส์. กรุงเทพฯ.

สุรเชษฐ์ เชษฐมาศ และสารัฐ รัตนะ. 2542. การสื่อความหมายธรรมชาติ. เอกสารประกอบการสอนวิชาเทคนิคการสื่อความหมายสิ่งแวดล้อม. ภาควิชาอนุรักษ์วิทยา, คณะวนศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ. (เอกสารอัดสำเนา)

อุษาวดี พูลพิพัฒน์. 2544. การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน : กรณีศึกษาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนในประเทศไทย, ในเอกสารสัมมนาทางวิชาการครั้งที่ 1, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

Peart, B. and Woods, J.G. 1976. **A communication model as a framework for interpretive planning.** Interpretation Canada.

Sharpe, G.W. 1982. **Interpreting to environment.** Macmillan Publishing Company, New York.

Tilden, F. 1977. Interpreting Our Heritage. University of North Carolina Press, Chapel Hill, North Carolina.

Wood, J.G., Coneybear, H.F. and Woods, M.E. 2008. **A strategic plan to interpret and present the heritage of Mu ko Chang and Adjacent areas, Thailand (DASTA Area 1)** , Canada.

เจ้าบ้านบริการตรงใจ สร้างความประทับใจผู้มาเยือน

เรียบเรียงโดย อาจารย์ฉันทวรรณ เอ่งฉ้วน

1. ที่มาของหลักสูตร

หลักสูตรนี้เป็นหลักสูตรที่ถูกพัฒนาขึ้นสำหรับชุมชนที่จัดการการท่องเที่ยวและให้บริการที่พักโฮมสเตย์แก่นักท่องเที่ยวโดยสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่บุคลากรของชุมชน ถึงความเชื่อมโยงระหว่างพัฒนาสินค้าและบริการกับแนวโน้มพฤติกรรมความต้องการของตลาดเป้าหมาย อาทิ กลุ่มใดที่เป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และกลุ่มลูกค้าโฮมสเตย์ กลุ่มนี้แนวโน้มการท่องเที่ยว มีพฤติกรรมและความต้องการอย่างไร ทำให้ทราบถึงองค์ประกอบของการบริการที่ตรงใจและสร้างความประทับใจแก่กลุ่มเป้าหมาย แต่ยังคงรักษาไว้ถึงเอกลักษณ์ความเป็นท้องถิ่นของตน

2. วัตถุประสงค์

เมื่อจบการฝึกอบรมในครั้งนี้แล้ว ผู้เรียนจะสามารถ

- ระบุความคาดหวังของลูกค้ากลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศและโฮมสเตย์ได้ รวมทั้งคาดการณ์ความต้องการของผู้มาเยือนล่วงหน้าได้อย่างถูกต้อง
- ประยุกต์ทักษะในการให้บริการและสื่อสารกับลูกค้าทั้งภายในและภายนอก ได้อย่างน่าประทับใจ และยังคงรักษาเอกลักษณ์ภายในพื้นที่และวัฒนธรรมได้อย่างมั่นใจ

3. เนื้อหาหลักในหลักสูตร

- ใครคือกลุ่มลูกค้าท่องเที่ยวเชิงนิเวศและโฮมสเตย์
- แนวโน้มการท่องเที่ยว พฤติกรรมและความต้องการของลูกค้ากลุ่มนี้
- การบริการที่ตรงใจและสร้างความประทับใจแก่กลุ่มเป้าหมาย
- บริการอย่างไร ไม่ให้เสียความเป็นตัวตน

4. วิธีการฝึกอบรม

หลักสูตรนี้ใช้หลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ (Adult Learning Approach) และหลัก Experiential Learning ที่มุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง อีกทั้งยังสามารถนำความรู้และความเข้าใจจากการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในงานของตนได้จริง วิธีการฝึกอบรมประกอบด้วย

- การระดมสมอง (Brainstorming)
- ฝึกหัดปฏิบัติ (Skills Practice)
- การแสดงบทบาทสมมติ (Role Play)
- กิจกรรมกลุ่ม (Group Activities)

5. เนื้อหาหลักสูตร

5.1 ความหมายและแนวคิดที่สำคัญ

ในชุมชนที่ให้บริการท่องเที่ยวและที่พักแบบโฮมสเตย์นั้น เนื่องจากผู้มาเยือนต้องเข้าพักที่บ้านของเจ้าของบ้านภายในชุมชน ดังนั้น ผู้ให้บริการจึงถือได้ว่าเป็น “เจ้าบ้าน” ที่เราต้องดูแลลูกค้าเสมือน “ลูกค้า” ที่มาเยือนบ้านของเรานั่นเอง ดังนั้น เจ้าบ้านจึงจำเป็นต้องมีทัศนคติที่เต็มใจในการให้บริการ มีความรู้และวิธีการในการแนะนำเพื่อให้เกิดความชัดเจนและน่าสนใจ เมื่อมีลูกค้าเข้ามาเยือนในท้องถิ่นของเรา ในการจะทำให้บ้านพักแบบโฮมสเตย์ให้เป็นที่รู้จักและที่นิยมอย่างกว้างขวางได้นั้นการให้บริการและทัศนคติของเจ้าของบ้าน จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ขาดไม่ได้เลย เจ้าบ้านที่ดีจำเป็นต้องมีคุณสมบัติที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

- เอาใจเขามาใส่ใจเรา และต้อนรับอย่างมีอัธยาศัย
- มีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลของการบริการแต่ละประเภทภายในชุมชนอย่างดี รวมทั้งมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องราวความเป็นมาของชุมชน วัฒนธรรมชุมชนเป็นอย่างดีและสามารถถ่ายทอดเรื่องราวต่างๆ เหล่านั้นให้นักท่องเที่ยวหรือผู้ที่มาเยือนได้อย่างครบถ้วน
- มีทักษะในการสื่อสาร และให้ข้อมูลการท่องเที่ยวอย่างชัดเจน ด้วยทั้งคำพูด และท่าทีในขณะสื่อสาร
- สามารถเข้าใจความต้องการของลูกค้าผู้มาเยือนได้อย่างเหมาะสม และให้คำแนะนำได้ตรงกับสิ่งที่ลูกค้าต้องการ

บริการที่ดีช่วยคนในชุมชนในการบริหารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและบ้านพักแบบโฮมสเตย์ได้อย่างไร

มีสิ่งสำคัญที่คนในชุมชนจำเป็นต้องทราบผลกระทบและผลประโยชน์ที่เกิดจากการให้บริการที่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ประโยชน์โดยรวมที่จะได้รับนั้น จะมีผลกระทบต่อสามส่วนด้วยกัน คือ ต่อเจ้าของบ้านพัก/คนในชุมชน ต่อนักท่องเที่ยวผู้มาเยือน และชุมชนเอง ดังนี้

ต่อเจ้าบ้าน :

- มีรายได้เสริมที่เพิ่มเติมมากขึ้นจากอาชีพประจำที่ทำในท้องถิ่น
- มีความรู้ (Knowledge) ทั้งในด้านต่างๆ และภายในชุมชนกว้างขวางมากขึ้น
- มีความมั่นใจในตนเองเพิ่มขึ้น
- มีความภาคภูมิใจ (Pride) จากการให้บริการที่ตรงความต้องการ และได้รับคำชมเชยจากลูกค้า/นักท่องเที่ยว
- มีความสุขและมีความสุขในการให้บริการ
- ได้เพื่อน จากการที่ทำให้ลูกค้าประทับใจ หลายๆ ครั้งจากการช่วยเหลือด้วยความจริงใจและเต็มใจ จนความสัมพันธ์ได้พัฒนาจนกลายเป็นเพื่อนที่ดีในอนาคต

ต่อลูกค้าผู้มาเยือน :

- ได้รับบริการที่ดี ได้ทั้งความสะดวกสบายภายใต้บริบทของชุมชน
- ได้รับข้อมูลที่ชัดเจน ถูกต้อง ตรงตามความต้องการ
- ได้รับความสนุก การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ กับเจ้าบ้าน/ชุมชน และความประทับใจจากการมาพักผ่อนในครั้งนั้น

ต่อชุมชน :

- ชุมชนเข้มแข็ง เป็นปึกแผ่น
 - เป็นที่กล่าวขวัญถึงและมีภาพลักษณ์ที่ดี
 - มีการเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย (Network) ร่วมกับชุมชนอื่นในการทำงานร่วมกันและช่วยเหลือกันเพิ่มเติมและกว้างขวางมากขึ้น
 - คนในชุมชนมีงานทำและอยู่ในพื้นที่โดยไม่โยกย้ายถิ่นฐานออกจากชุมชนโดยไม่จำเป็น ทำให้ครอบครัวของคนในชุมชนมีความอบอุ่นยิ่งขึ้น
- ดังนั้น หากคนในชุมชนให้บริการที่ดีและน่าประทับใจ ก็จะเป็นผลให้ลูกค้าประทับใจและอยากกลับมาท่องเที่ยวภายในชุมชนอีก ก็จะมีผลให้ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยวสูงขึ้น ซึ่งจะส่งผลดีต่อชุมชนโดยรวม และสามารถพัฒนาชุมชนให้เจริญขึ้นได้ด้วยตนเองโดยไม่จำเป็นต้องพึ่งพางบประมาณของรัฐบาลแต่เพียงอย่างเดียว ในทางตรงกันข้ามหากคนในชุมชนไม่มีความรู้ทักษะ รวมทั้งทัศนคติที่ดีพอในการให้บริการที่ดีกับลูกค้า ก็ทำให้ลูกค้าไม่ประทับใจ มีแต่คำต่อว่าและไม่คิดจะกลับมาท่องเที่ยวและใช้บริการที่ชุมชนนี้อีก รวมทั้งอาจบอกต่อคนที่รู้จักทำให้เกิดความเสียหายต่อชุมชนมากมาย ท้ายที่สุดเมื่อชุมชนไม่มีรายได้จากส่วนนี้อีกต่อไป ก็จะไม่สามารถพัฒนาชุมชนได้เท่าที่ควร คนในชุมชนก็ให้บริการแบบไม่เต็มใจหรือขอไปที ก็ยังทำให้

เป็นวงจรซึ่งวนเวียนอยู่อย่างนี้ ดังนั้น วงจรแห่งการให้บริการนี้จึงเป็นบทเรียนหนึ่งที่สำคัญสำหรับทั้งหัวหน้าชุมชนและทั้งคนในชุมชนเองอีกด้วย

ความคาดหวังของนักท่องเที่ยวต่อการเข้าพักแบบโฮมสเตย์

- วิธีการดำเนินชีวิตที่เรียบง่ายแบบสังคมชนบท
- วัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ
- ความปลอดภัย
- ความสะอาด
- ที่พัก/ห้องพักร่วมอาหาร
- กิจกรรมทางการท่องเที่ยว

พฤติกรรม และความต้องการของลูกค้า/นักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่ม

ความต้องการของลูกค้าโดยรวมแล้วมีความคล้ายคลึงกัน อย่างไรก็ตามนักท่องเที่ยวในแต่ละกลุ่มก็มีพฤติกรรมและความต้องการเฉพาะกลุ่มอีกด้วยเช่นกัน ซึ่งเป็นความจำเป็นของคนในชุมชนที่ต้องล่วงรู้ความต้องการเพื่อให้ง่ายต่อการให้คำแนะนำ เพื่อการตอบสนองความต้องการในการให้ข้อมูลจะได้เป็นไปอย่างราบรื่น ความคาดหวังในการให้บริการโดยรวมดังนี้

- มีหน้าตาที่ยิ้มแย้ม แจ่มใส และแสดงความยินดีในการต้อนรับและให้ข้อมูล
- มีความรอบรู้ในแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชนของตนเอง
- หากไม่รู้ข้อมูลบางอย่าง ก็มีความกระตือรือร้นในการค้นหาข้อมูลให้แก่ลูกค้า
- บริการรวดเร็วและตรงเวลา
- ทำงานถูกต้องแม่นยำ
- สามารถสื่อสาร ด้วยคำพูดที่กระชับได้ใจความ มีน้ำเสียงและท่าทีที่พร้อมต้อนรับเสมอ
- สามารถสอบถามถึงความต้องการของลูกค้าด้วยความใส่ใจ
- เชื่อถือได้

ในการบริหารความต้องการของลูกค้าแต่ละกลุ่มนั้น จำเป็นต้องมีความเข้าใจความต้องการของลูกค้า ในแต่ละกลุ่มอย่างดีเสียก่อน และเราจึงจะสามารถบริหารความคาดหวังได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ลูกค้าแต่ละกลุ่มสามารถแบ่งได้ดังต่อไปนี้

พฤติกรรมและความต้องการเฉพาะกลุ่มของ นักท่องเที่ยวแต่ละประเภท ประเภทลูกค้า	พฤติกรรม และความต้องการ
☐ กลุ่มครอบครัว	☐ ต้องสังเกตหรือตรวจสอบข้อมูลว่า มีเด็ก หรือผู้สูงอายุรวมอยู่ด้วยหรือไม่ หากมีต้อง แนะนำข้อควรระวัง และข้อมูลต่างๆ ตามความ เหมาะสม ☐ แหล่งท่องเที่ยวที่ต้องการจะเน้นความ สะดวกสบาย ไม่ผาดโผน ☐ เน้นความคุ้มค่า - มีความสนใจหาก ท่องเที่ยวเป็นแพ็คเกจแล้วถูกกว่าแยกค่าใช้จ่าย ทีละคน ☐ สำหรับอาหาร หากมีเด็กมาด้วย อาจต้องมี เมนูที่มีอาหาร ไม่เผ็ดสำหรับเด็กเตรียมไว้ด้วย เป็นต้น
☐ กลุ่มนักเรียน/นักศึกษา ☐ เน้นราคาที่ไม่สูงนัก	☐ เน้นสถานที่ๆ สามารถพักหรือท่องเที่ยว หลายๆ คนพร้อมกันได้ เพื่อประหยัดค่าใช้จ่าย ☐ คำแนะนำการท่องเที่ยว จะต้องการ ประสบการณ์ที่ทำหาย สนุก เร้าใจ ☐ ในวัยนี้ กลุ่มนี้อาจต้องการสถานที่ที่ สามารถรวมตัวหรือรวมกลุ่มเพื่อสังสรรค์กัน ในช่วงว่าง จึงอาจแจ้งว่าส่วนใดของบ้านที่กลุ่ม นี้สามารถใช้ได้บ้าง และอาจต้องแจ้งช่วงเวลา ที่เหมาะสมกับการทำกิจกรรม(เช่น การร้อง เพลงคาราโอเกะไม่เกินสามทุ่ม เป็นต้น)
☐ กลุ่มนักข่าว	☐ ต้องการรายละเอียดของข้อมูลมาก พอสมควร ☐ ต้องการรูปภาพเพื่อลงสื่อ ☐ หากมีข้อมูลในรูปแบบเอกสารหรือ CD จะ เป็นประโยชน์มาก

พฤติกรรมและความต้องการเฉพาะกลุ่มของ นักท่องเที่ยวดังประเภท ประเภทลูกค้า	พฤติกรรม และความต้องการ
☐ กลุ่มนักวิจัย	☐ ต้องการรายละเอียดของข้อมูลเชิงลึก ค่อนข้างมาก ☐ ต้องการไปดูกรรมวิธีผลิตให้เห็นด้วยตา ☐ อาจต้องการรู้ที่มาที่ไปของข้อมูล ตามหลัก เหตุผล และหากมีตัวเลขประกอบด้วยยิ่งดี ☐ มีการสอบถามความคิดเห็นกับหลายๆ คน ดังนั้น หากเราสามารถแนะนำผู้เชี่ยวชาญการ อธิบายเฉพาะเรื่องต่างๆ ก็จะดีมาก ☐ หากมีข้อมูลในรูปแบบเอกสารหรือ CD จะ เป็นประโยชน์มาก
☐ กลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติ	☐ พูดอย่างตรงไปตรงมา ไม่อ้อมค้อมหากไม่ ทราบข้อมูล ☐ หากไม่มั่นใจ หรือไม่ทราบข้อมูล ไม่ควร ให้ข้อมูลแบบเดาสุ่ม ☐ คำว่า “Yes” หมายถึง การรับปาก หรือ สัญญาว่าจะทำให้ ไม่ได้หมายถึงแค่การรับคำ หรือตอบรับเท่านั้น ☐ ไม่รับปากทั้งๆ ที่รู้ว่าทำไม่ได้ ควรบอก เหตุผลว่าเพราะเหตุใด พร้อมเสนอทางเลือก ☐ เมื่อรู้และมั่นใจให้กล้าแนะนำ ☐ ข้อมูลที่ให้ควรชัดเจน และเจาะจง

ตัวอย่างการแปลงประโยคให้น่าฟังยิ่งขึ้นในงานบริการ

1. “ต้องการจะไปวันนี้เลยหรือคะ ไม่บอกตั้งแต่เมื่อวาน ไม่น่าจะทันนะคะ”

✓ “ถ้าคุณน้าศรีจะเข้าเรือวันนี้ เดียวขอเช็คให้ก่อนนะคะว่ามีเรือออกตอนช่วงบ่ายนี้ไหม ยังไง
จะรีบโทรบอกนะคะ ไม่เกิน 10 นาทีค่ะ”

2. “คงจะไม่ได้หรอกจ๊ะ ปกติที่นี่ก็มีให้เท่าที่เห็นอยู่นี้แหละหนู!”
 - ✓ “เรื่องนี้ชุมชนของเรายังไม่มีให้บริการเลย ยังไงจะไปถามให้แน่ใจว่ามีบริการนี้ที่ไหนบ้าง รอสักครู่ นะจ๊ะ”
3. “เอ! ที่คุณพูดไม่น่าจะเป็นไปได้นะ ระบบเราก็คืออยู่แล้ว”
 - ✓ “พี่ต้องขอโทษด้วยนะคะสำหรับความไม่สะดวกที่เกิดขึ้น แล้วจะรีบหาช่างมาซ่อมไฟที่ห้องให้ นะคะ ไม่น่าจะเกินอีกครั้งชั่วโมง ขอบคุณมากนะคะที่บอกให้พี่รู้”
4. “ไม่รับปากนะคะ แต่จะพยายาม”
 - ✓ “ผมจะรีบจัดการเรื่องนี้ให้เสร็จภายใน 5 โมงเย็นวันนี้ครับ”
 - ✓ “ผมจะรีบติดต่อเรื่องนี้ให้เสร็จภายในบ่ายนี้ครับ แต่เนื่องจากเรื่องนี้เราไม่ได้ดูแลเองโดยตรง ผมรบกวนขอเบอร์พี่ไว้ แล้วจะแจ้งเวลาที่เสร็จอีกครั้งนะครับ”
5. “อ้อ! หากคุณจิตเธอ ป่านนี้ถ้าจะไปกินข้าวกันหมดแล้ว”
 - ✓ “ขณะนี้คุณจิตได้ไม่อยู่ที่โต๊ะครับ ช่วยฝากซื้อและเบอร์โทรศัพท์ไว้ แล้วผมจะรีบแจ้งให้คุณจิตโทรกลับนะครับ ไม่ทราบว่าจะจากที่อะไรครับ”
6. “ขอโทษนะครับ แต่นั่นไม่ใช่เรื่องที่ผมดูแลอยู่ครับ”
 - ✓ “ต้องขอโทษด้วยนะครับสำหรับเรื่องที่เกิดขึ้น ผมจะรีบแจ้งผู้เกี่ยวข้องให้แก้ไขให้โดยเร่งด่วนเลยครับ หากมีอะไรให้ช่วยเหลือเพิ่มเติมติดต่อผมได้ครับ ผมชื่อ.....”
7. “อ้อ เหนอ!”
 - ✓ “ครับผม”
8. “แล้วมีปัญหาอะไรอีกไม่ทราบครับ”
 - ✓ “ไม่ทราบว่าคุณน้ามีอะไรให้ผมดูแลเพิ่มเติมหรือไม่ครับ”
9. “ฮัลโหลๆ จะพูดกับใครคะ ?”
 - ✓ “สวัสดีค่ะ ไม่ทราบต้องการจะพูดสายกับใครคะ?”
10. “พอดีข้อมูลที่พี่ต้องการ เราไม่มีเลขครับ”
 - ✓ “กรุณารอสักครู่ นะครับ ผมขอสอบถามเวลาที่เรือจะออกให้ก่อน น่าจะใช้เวลาไม่เกิน 3 นาทีครับ”
11. “Here is your food. That’s all we have.”
 - ✓ “Today we have a special menu for you. We have “Tom Yam Koong” or “Spicy Soup with Prawn” and “Thai Omelette”. They’re very delicious !
 - ✓ “วันนี้เรามีเมนูเด็ดครับ มีต้มยำกุ้ง แล้วก็ไข่เจียว อร่อยมากเลยครับ”

12. "Sorry, no WiFi internet!"

- ✓ "Khun John, I'm sorry that we don't have WiFi internet here. But there's an internet shop in soi 5. I can write a map for you, if you'd like."
- ✓ "คุณจอห์นคะ ฉันขอโทษด้วยนะ ที่นี่ไม่มีอินเทอร์เน็ตบริการหรอก แต่ว่ามีร้านอินเทอร์เน็ต ที่ซอย 5 นะคะ ถ้าจะไปเดี๋ยวฉันจะเขียนแผนที่ให้ค่ะ"

13. "I don't have that information, sir. Why don't you contact Khun J."

- ✓ "I'll get that information for you, sir. Please wait for a moment."
- ✓ "ผมจะไปหาข้อมูลมาให้ครับ รอแป๊บนึงนะ"

14. "Sorry, sir. "

- ✓ "I'm so sorry, Jenny."
- ✓ "ผมขอโทษด้วยครับ คุณเจนนี่"

15. "I totally understand your feeling, so many guests complain about their service. They don't seem to improve."

- ✓ "I totally understand how you feel. I'll let them know this problem to get it fixed right away."
- ✓ "ผมเข้าใจครับว่าคุณรู้สึกอย่างไร ผมจะรีบแจ้งเพื่อหาคนมาซ่อมให้ทันทีเลยครับ"

16. "Any problem again, Kim?"

- ✓ "Is there anything else I can do for you, Kim?"
- ✓ "มีอะไรให้ผมช่วยอีกไหมครับ คุณคิม"

17. "Hello, what do you want?"

- ✓ "Good afternoon, may I help you?"
- ✓ "สวัสดีค่ะ มีอะไรให้ช่วยไหมคะ?"

18. "Tomorrow, you can't go snorkling....not enough guests to take the boat out."

- ✓ "Hi...Jay. There's no other guests to share the boat renting fee tomorrow." แล้วต่อด้วยประโยคถัดไป
- ✓ "สวัสดีครับคุณเจ พรุ่งนี้ไม่มีลูกค้าคนอื่นที่จะแชร์ค่าเช่าเรือด้วยเลยครับ"
- ✓ "Would you rather wait for the next day and pay only 350 baht or tomorrow but to rent the whole boat on your own at 3,000 baht?" หรือ
- ✓ "คุณอยากจะรอวันถัดไป และจ่ายค่าเรือเพียงแค่ 350 บาท หรือต้องการจะไปวันพรุ่งนี้ แต่เช่าเรือทั้งลำคนเดียวที่ราคา 3,000 บาทครับ"

- ✓ “Anyway, let me check with other boat for you and I’ll get back to you by 2 p.m.”
- ✓ “ยัง ใจ เดี่ยวผมจะเช็กกับเรือเจ้าอื่นให้ด้วยนะครับ แล้วผมจะกลับมาบอกให้ทราบภายใน บ่ายสองโมงครับ”

อย่างไรก็ตามการแปลงประโยคดังกล่าวข้างต้น สามารถนำไปใช้ได้ในสถานการณ์ต่างๆ ทัวไปที่อาจเกิดขึ้นได้ แต่สำหรับกระบวนการที่ผู้เข้ารับการอบรม (ผู้เป็นเจ้าของโฮมสเตย์) จะต้อง ร่วมกันระดมความคิดเห็น เรียนรู้และฝึกปฏิบัติร่วมกันภายใต้กระบวนการเป็นเจ้าบ้านที่ดีดังนี้

- ก่อนนักท่องเที่ยวเดินทางมาถึงโฮมสเตย์

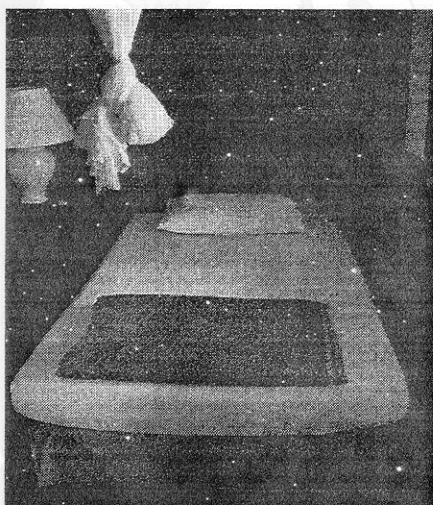
- การพูดโทรศัพท์กับนักท่องเที่ยว ตั้งแต่การรับสายโทรศัพท์ การให้ข้อมูลเกี่ยวกับการ เดินทางมาเที่ยว การเข้าพัก อัตราการเข้าพัก การรับมือกับการต่อรองราคาจากลูกค้า/นักท่องเที่ยว หรือในกรณีนักท่องเที่ยวสนใจมาเที่ยวแบบไม่ได้นัดหมายล่วงหน้า กรณีมาเที่ยวแต่ไม่พักค้างคืน ดังนั้นผู้เป็นเจ้าบ้านที่ดีต้องใช้น้ำเสียงที่เป็นมิตร โดยวิธีการที่จะทำให้ น้ำเสียงไพเราะน่าฟัง หรือ นักท่องเที่ยวฟังแล้วรู้สึกเป็นมิตร คือ ระหว่างพูดโทรศัพท์กับนักท่องเที่ยวควรยิ้มไปด้วย

- กรณีที่นักท่องเที่ยวตัดสินใจมาเที่ยว นัดหมายวันเวลาที่จะเดินทางมาถึง เมื่อถึงวันเวลาที่ นัดหมายกันไว้เจ้าบ้านควร โทรศัพท์สอบถามถึงการเดินทาง เส้นทางที่มาระหว่างทางพร้อมอวยพร ให้เดินทางมาโดยสวัสดิภาพและเจ้าบ้านรอต้อนรับด้วยความยินดี

- เมื่อนักท่องเที่ยวเดินทางมาถึงสถานที่นัดหมาย(กรณีที่นักท่องเที่ยวต้องต่อเรือเพื่อเดินทาง มายังโฮมสเตย์)

สิ่งสำคัญคือ สัญญาณโทรศัพท์หรือช่องทางในการติดต่อสื่อสารกับนักท่องเที่ยวควรมี มากกว่า 1 ช่องทางเนื่องจากนักท่องเที่ยวมักมีความกังวลใจเมื่อมาถึงและต้องต่อเรือเพื่อเดินทาง มายังโฮมสเตย์ ดังนั้นเจ้าบ้านที่ดีควรประสานเรือรับนักท่องเที่ยวและให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวอย่าง ชัดเจนว่าต้องเดินทางมากับเรือลำใด โดยอาจแจ้งชื่อคนขับเรือให้นักท่องเที่ยวทราบ

● เมื่อนักท่องเที่ยวเดินทางมาถึงโฮมสเตย์

ความประทับใจครั้งแรกเกิดจาก

- ✓ บุคลิกภาพและการพูดของเจ้าบ้าน
- ✓ การแต่งกาย
- ✓ การพูดจา
- ✓ รอยยิ้ม
- ✓ ทักษะ

✓ ประสบการณ์ส่วนตัวของลูกค้าเอง

เทคนิคการสร้างความประทับใจครั้งแรกด้วย

การทักทาย

- ✓ Smile (ยิ้มแย้ม)
- ✓ Make Eye Contact (สบตา)
- ✓ Use the Guest's name (เรียกชื่อลูกค้า)
- ✓ Greet the Guest (กล่าวทักทาย)

กฎ 10 และ 5 (10 & 5 Rules)

- ✓ 10 Feet, We Acknowledge – เราสบตาและยิ้มให้ลูกค้าที่ 10 ฟุต
- ✓ 5 Feet, We Greet – เราไหว้และกล่าวทักทายลูกค้าที่ 5 ฟุต

● บริการอย่างไร...ประทับใจไม่รู้ลืม

ในการสร้างความประทับใจครั้งแรก ซึ่งจะเกิดได้รวดเร็วถึง 3 – 4 วินาทีแรกที่นักท่องเที่ยว/ลูกค้าพบเจอและพูดคุยกับเรา ซึ่งความประทับใจนั้นอาจมีทั้งในทางบวกและทางลบ และหากเกิดขึ้นแล้วก็เป็นการยากที่จะลบความคิดและความรู้สึกนั้นๆ ออกไป และหากลูกค้ารู้สึกในทางลบตั้งแต่แรกเห็นก็ต้องใช้เวลาค่อนข้างนานและความพยายามค่อนข้างมากในการเปลี่ยนใจให้ลูกค้ารู้สึกดียิ่งขึ้น ดังนั้น การสร้างความประทับใจในครั้งแรกจึงเป็นสิ่งที่สำคัญมากในการให้บริการ และยิ่งจะเลยไปถึงความพึงพอใจโดยรวมในระหว่างการเข้าพัก และทำให้การบริหารความคาดหวังของลูกค้าง่ายยิ่งขึ้นอีกด้วย

● การต้อนรับ

- ความเต็มใจของสมาชิกในครอบครัวต่อการรับผู้มาเยือน
 - การต้อนรับนักท่องเที่ยวคุณภาพดีมีตรงทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความรู้สึกอบอุ่น
 - ควรมีการจัดพื้นที่ต้อนรับในลักษณะจุดศูนย์กลางของชุมชน เพื่อดำเนินการต้อนรับ
- แจ้งข้อมูลเกี่ยวกับระเบียบและข้อปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยวในการเข้าพัก หรือการให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยว
- การต้อนรับ อาจให้การต้อนรับนักท่องเที่ยวด้วยวัฒนธรรมประจำถิ่นก็จะเป็นการสร้าง
- ความประทับใจได้เมื่อเริ่มเข้าสู่ชุมชน

● สื่อสารกับลูกค้าด้วยความเข้าใจและใส่ใจ (Effective Communication)

ในการสื่อสาร โดยตรงหน้าต่อหน้า (face-to-face communication) ให้มีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องอาศัยทักษะทั้งหมด 3 ประการ คือ

- คำพูด Words ซึ่งหมายถึงเนื้อหาของข้อมูลที่ต้องจะสื่อสาร ทั้งนี้ต้องมีความชัดเจน ตรงประเด็น และสร้างความประทับใจ ทั้งนี้ต้องเลือกคำพูดและคำศัพท์ที่เหมาะสม คนในชุมชนควรระมัดระวังคำแสลง หรือคำเฉพาะที่ใช้ในภาษาท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งลูกค้า/นักท่องเที่ยวอาจไม่เข้าใจว่าหมายถึงอะไร ขณะเดียวกันก็ควรระวังเรื่องคำศัพท์ที่เป็นภาษาอังกฤษกับลูกค้า ในกรณีที่บางคนที่ไม่ถนัดพูดภาษาอังกฤษ

- น้ำเสียง Voice ซึ่งจะมีผลต่อการรับรู้ของผู้ที่เราสื่อสารด้วยถึง 38% ทั้งนี้ น้ำเสียงที่เปล่งออกไปจะทำให้ลูกค้าสามารถรับรู้ถึงความรู้สึกที่เรามีต่อลูกค้าได้ว่า เรายินดีและจริงใจต่อการให้บริการหรือไม่ ทั้งนี้ น้ำเสียงที่เหมาะสม อาจรวมไปถึงการออกเสียง สำเนียง ระดับเสียงเบา - ดัง ความเร็วในการพูด ระดับเสียงสูง - ต่ำ เป็นต้น

- ภาษากาย Body Language ซึ่งเป็นองค์ประกอบหลักของความประทับใจครั้งแรก และเป็นการแสดงถึงความรู้สึกของเราว่าเราเต็มใจในการให้บริการลูกค้าหรือไม่ จากผลของงานวิจัยในเรื่องการสื่อสารแล้ว ภาษากายกลับมีผลต่อการรับรู้ของผู้ที่เราจะสื่อสารด้วยมากที่สุดถึง 55% ทั้งนี้ ภาษากายหมายถึง การแสดงสีหน้า การสบตา กริยาท่าทาง ระยะห่าง การแต่งกาย การวางท่าทาง รวมทั้งการยืนและ การเดินอีกด้วย ทั้งหมดนี้มีผลต่อการรับรู้ถึงความเป็นมืออาชีพของคนในชุมชน

- การบริการที่ให้เพิ่มเติมกับ ลูกค้า และทำให้เกิดความสะดวกสบายหรือเพิ่มค่าให้กับบริการที่เราให้มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ลูกค้าอาจรู้สึกขัดใจหากไม่ได้บริการตามที่คาดหวัง แต่ถ้าได้ก็จะรู้สึกพึงพอใจ เช่น กรณีที่ลูกค้า ถามเกี่ยวกับข้อมูลนอกเหนือจากเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเรา แต่ลูกค้าขอรับรอง

ให้ช่วยหาข้อมูลให้ด้วย ถึงแม้ยังไม่มีข้อมูลแน่ชัดแต่ก็พยายามหาข้อมูลให้ด้วยความเต็มใจ หรือกรณีที่ถูกค้าขอเปลี่ยนแปลงเมนูเนื่องจากแพ้อาหารบางประเภทเราก็เต็มใจทำให้ เป็นต้น

- การให้บริการที่เกินกว่าความคาดหวังของลูกค้าและเป็นบริการที่เกินกว่าความคาดหวังของลูกค้า ลูกค้าจะรู้สึกประทับใจมากหากเราให้บริการให้ตรงใจในช่วงที่เขาต้องการ แต่ถึงแม้ว่าเราจะมีได้ให้บริการนั้นๆ ก็มิได้ทำให้ลูกค้าผิดหวังแต่อย่างใด ตัวอย่างเช่น จากการพูดคุยกัน เรารู้สึกว่าลูกค้าต้องการไปที่อื่นเพิ่มเติมนอกจากสถานที่ที่ใกล้ถ้ำเรา แต่ลูกค้ามิได้เอ่ยปากถามเรา แต่เราได้นำเสนอและให้คำแนะนำเพิ่มเติมไปด้วย ก็จะทำให้เกิดความประทับใจอย่างมาก หรือการนำเสนอการบริการเพิ่มเติมให้ทันที เมื่อเห็นว่ามีความต้องการโดยที่ลูกค้ามิได้เอ่ยปากขอให้เราช่วยเลย เช่น การนำเสนอการโทรสั่งจองสินค้าพื้นบ้านให้ หรือการจองเวลาเรือให้ เมื่อเราเคยได้ยินลูกค้าปรารภกับนักท่องเที่ยวคนอื่นก่อนหน้านี้ในเรื่องนั้นๆ เป็นต้น ทั้งนี้ทั้งนั้นเจ้าบ้านจะต้องรู้จักการสังเกตปฏิกิริยาของลูกค้าให้เข้าใจความต้องการของพวกเขา จึงจะสามารถบริหารความต้องการในระดับนี้ได้

การบริการด้านอาหาร

เนื่องจากนักท่องเที่ยวต้องพักกับเจ้าของบ้าน อาหารมื้อใดมื้อหนึ่งจึงมีความจำเป็นสำหรับนักท่องเที่ยว การนำเสนอรายการอาหารท้องถิ่นจึงเป็นเสน่ห์และจะทำให้ให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจความรู้เกี่ยวกับพื้นที่และวัฒนธรรมในชุมชน

- สมาชิกทุกคนในครอบครัว จำเป็นต้องมีความรู้และสามารถให้บริการข้อมูลต่างๆ แก่ นักท่องเที่ยว/ผู้มาเยือน ได้(กิจกรรม เวลาออกเรือ/รถ วิธีการเดินทาง ระยะเวลา)
- หากมีแผนที่ แผนที่ ทิศทาง โบราณวัตถุ หรือรูปภาพ เตรียมไว้จะช่วยให้เกิดความเข้าใจดียิ่งขึ้น
- ควรมีประสบการณ์จริงด้วยตนเองในการไปในสถานที่ๆ จะแนะนำนักท่องเที่ยว จะดีมาก

การกำหนดระเบียบและข้อปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยว

- วัฒนธรรม จารีต ประเพณี และความเชื่อของแต่ละชุมชนอาจแตกต่างกัน การกำหนดระเบียบและข้อปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยว อาทิ การแต่งกาย การนอน การกำหนดเวลาการเข้าออกบ้านพัก จึงเป็นสิ่งสำคัญเพื่อมิก่อให้เกิดปัญหาที่ขัดต่อวัฒนธรรม จารีต ประเพณีและความเชื่อของชุมชน

- นักท่องเที่ยวจะต้องยอมรับและปฏิบัติตาม ทั้งนี้ ควรมีการชี้แจงในขั้นตอนการจองหรือลงทะเบียนการเข้าพัก กรณีที่นักท่องเที่ยวไม่สามารถปฏิบัติตามได้ ชุมชนก็สามารถที่จะปฏิเสธการเข้าพักได้เช่นเดียวกัน

- เข้าใจความคาดหวังและตอบสนองความต้องการแบบเชิงรุก (Anticipate & Exceed a Guest's expectation)

● เมื่อลูกค้าเตรียมตัวเดินทางกลับ

- ควรแจ้งให้ลูกค้าตรวจสอบสัมภาระให้เรียบร้อยก่อนเดินทางกลับ
- สอบถามเส้นทาง ระยะทางและเวลาในการเดินทางกลับไปยังจุดหมายปลายทางของลูกค้า
- ส่งลูกค้าลงเรือหรือขึ้นรถพร้อมคำอวยพรโดยควรมีคำอวยพรให้สอดคล้องกับบริบทวัฒนธรรมหรืออัตลักษณ์ของชุมชน เช่น กรณีในจังหวัดชุมพร ควรใช้คำว่า “ขอพรกรมหลวงชุมพรครุฑครองให้เดินทางกลับโดยสวัสดิภาพ” นะคะ/นะครับ
- เจ้าบ้าน/ผู้เป็นของโฮมสเตย์ ควรโทรศัพท์สอบถามลูกค้าว่าเดินทางกลับถึงจุดหมายปลายทางหรือยัง/หรือเดินทางถึงจุดหมายปลายทางด้วยความสะดวกเรียบร้อยหรือไม่ พร้อมใช้คำพูดขอบคุณและพร้อมต้อนรับเสมอหากนักท่องเที่ยวจะมาเยือนอีก

.....

การสื่อความหมายสำหรับการท่องเที่ยว

เรียบเรียงโดย อาจารย์เบญจมาศ ณ ทองแก้ว

การสื่อความหมาย เป็นงานสื่อสารที่ต้องการอธิบายสิ่งต่างๆ ที่ต้องใช้ทั้งศิลปะและเทคนิค ดังนั้น การสื่อความหมายสำหรับมัคคุเทศก์ท้องถิ่น จึงหมายถึงการบอกเล่าเรื่องราวในแหล่งท่องเที่ยว และดึงดูดใจนักท่องเที่ยว โดยนำเสนอเนื้อหาที่สะท้อนความเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ผ่าน การบอกเล่าเรื่องราวจากผู้คนในชุมชนท้องถิ่น และสอดแทรกเกร็ดความรู้ต่างๆ ประเด็นปัญหา สิ่งแวดล้อม รวมถึงการให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับกฎ กติกาสำหรับการปฏิบัติตัวของนักท่องเที่ยว ทั้งนี้ เพื่อกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเกิดความตระหนัก และมีพฤติกรรมท่องเที่ยวที่ส่งผลกระทบต่อ สิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด

วัตถุประสงค์ของงานบริการสื่อความหมายคืออะไร?

1. เพื่อช่วยให้นักท่องเที่ยวได้เข้าใจ ตระหนัก และพึงพอใจเกี่ยวกับพื้นที่ ทรัพยากร วิถีชีวิต และ สิ่งอำนวยความสะดวกภายในชุมชน ซึ่งจะทำให้ผู้มาเยือนเพลิดเพลิน ได้รับ ประสพการณ์ที่ดีและมีคุณค่า
2. เพื่อช่วยสนับสนุนการอนุรักษ์ธรรมชาติ วัฒนธรรม และแหล่งประวัติศาสตร์โดยเป็น เครื่องมือส่งเสริมแนะนำผู้มาเยือนให้รู้จักทรัพยากรธรรมชาติอย่างถูกต้อง หลีกเลี่ยงการใช้พื้นที่ ไร่บาง และช่วยลดผลกระทบต่อระบบนิเวศชนิดต่างๆในพื้นที่ เป็นต้น
3. เพื่อเป็นเครื่องมือประชาสัมพันธ์และสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของท้องถิ่นและคนในชุมชน

สิ่งที่มีมัคคุเทศก์ท้องถิ่นควรรู้

ทักษะการบริการ

การบริการ หมายถึง การกระทำที่เปี่ยมไปด้วยความช่วยเหลือ หรือดำเนินการที่เป็น ประโยชน์ต่อผู้อื่น เป็นการปฏิบัติงานที่กระทำหรือติดต่อและเกี่ยวข้องกับผู้ใช้บริการเป็นการให้ บุคคลต่างๆ ได้ใช้ประโยชน์ในทางใดทางหนึ่ง โดยวิธีการที่หลากหลายแต่นำไปสู่เป้าหมายเดียวกัน

การบริการนำเที่ยว หมายถึง การกระทำที่ติดต่อเกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยวหรือนักทัศนอาทริที่ เกี่ยวข้องกับระบบท่องเที่ยว เพื่อให้ นักท่องเที่ยวได้รับประโยชน์ ได้รับการบริการ ช่วยเหลือเรื่อง ต่างๆตั้งแต่การวางแผนการท่องเที่ยวไปจนกระทั่งการบริการที่มีคุณภาพ ประสพการณ์ที่มีคุณค่า จากการเดินทางท่องเที่ยว และมีความพึงพอใจต่อการบริการ

ปัจจัยสำคัญที่จะทำให้งานบริการท่องเที่ยวประสบผลสำเร็จคือ “คน” หรือบุคลากรที่ทำหน้าที่ให้บริการแก่นักท่องเที่ยวนั่นเอง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับ “คน” จึงมีผลต่อความสำเร็จของงานบริการอย่างยิ่ง

“ทำอะไร เมื่อต้องสื่อความหมายสำหรับการท่องเที่ยว”

เมื่อต้องรับบทบาทเป็น “มัคคุเทศก์ท้องถิ่น” เราต้องมีการเตรียมตัวให้พร้อม เตรียมเนื้อหา ลำดับหัวข้อที่เป็นเรื่องราวสำคัญที่เกี่ยวข้องกับชุมชนทั้งทางธรรมชาติ วิถีชีวิต วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพราะจะช่วยให้เราสามารถถ่ายทอดเรื่องราวได้อย่างต่อเนื่องและน่าสนใจสู่กลุ่มผู้ฟัง และถูกต้องตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการมากที่สุด

หลักการและขั้นตอนการเตรียมเนื้อหาเพื่อสื่อความหมายทางการท่องเที่ยว

1. การเตรียมตัวนำเที่ยว : วางแผนดี มีชัยไปกว่าครึ่ง

- 1.1 รับข้อมูลและการมอบงานเกี่ยวกับกลุ่มนักท่องเที่ยวมาศึกษา ทำความเข้าใจ
- 1.2 ศึกษาข้อมูลนักท่องเที่ยวแต่ละราย เช่น สุขภาพ อาหาร และความต้องการเฉพาะต่างๆ ทำความรู้จักนักท่องเที่ยวก่อนล่วงหน้าจากข้อมูลที่ได้รับมา
- 1.3 เตรียมเอกสาร เช่น แผนที่ คู่มือ เพื่อแจกแก่นักท่องเที่ยว เตรียมและตรวจสอบเครื่องเสียง อุปกรณ์ปฐมพยาบาลเบื้องต้น และอุปกรณ์ที่จำเป็นในการประกอบกิจกรรม เช่น ถ้ำพาไปเที่ยวถ้าควรเตรียมไฟฉาย เป็นต้น
- 1.4 เตรียมทบทวนความรู้และข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวที่จะพานักท่องเที่ยวไปเยือน รวมถึงค้นหาข้อมูลให้ทันสมัย

2. การนำเที่ยว : ช่างสังเกตและมีอารมณ์ขัน ทำงานให้สนุก เป็นสุขกับการนำเที่ยว

- 2.1 การต้อนรับที่จุดนัดหมายใดๆ กล่าวต้องรับและแนะนำตัวเองกับนักท่องเที่ยว ตรวจสอบนับจำนวนนักท่องเที่ยว สิ่งของต่างๆ และนำนักท่องเที่ยวไปยังจุดเริ่มต้นของการนำเที่ยว
- 2.2 ขณะนำเที่ยว ก่อนจะถึงสถานที่ท่องเที่ยวทุกครั้งควรอธิบายให้นักท่องเที่ยวเข้าใจถึงวิธีการปฏิบัติตัวที่เหมาะสม ทั้งแหล่งวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ควรให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวล่วงหน้า ควรนัดหมายเวลากับนักท่องเที่ยวให้ตรงกัน และย้ำเรื่องการตรงต่อเวลา
- 2.3 นำนักท่องเที่ยวชมสถานที่ต่างๆอธิบายให้ข้อมูลความรู้ ตอบข้อซักถามต่างๆ อำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว และช่วยเหลือแก้ไขปัญหาให้ข้อมูล

2.4 นำนักท่องเที่ยวชมสถานที่ต่างๆอธิบายให้ข้อมูลความรู้ ตอบข้อซักถามต่างๆอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว และช่วยเหลือแก้ไขปัญหาให้ลุล่วง

2.5 ให้นักท่องเที่ยวประเมินผลการบริการนำเที่ยว

3. การปฏิบัติงานหลังการนำเที่ยว : บันทึกและทบทวน

3.1 จัดทำรายงานสรุปผล ประเมินตนเอง โดยการเขียนเป็นสมุดบันทึกการให้บริการนำเที่ยวในแต่ละวัน

3.2 ทบทวนผลการประเมินที่ได้รับจากนักท่องเที่ยวถึงข้อดี ข้อบกพร่องต่างๆ นำมาพิจารณาแก้ไขและปรับปรุงคุณภาพของการบริการการนำเที่ยวให้ดียิ่งขึ้น

ตัวอย่างการกำหนดรายละเอียดของการสื่อความหมาย (Story Development Form)

จากผลการสำรวจข้อมูลพื้นที่ และการประเมินศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของเกาะพิทักษ์สามารถนำมาพัฒนาเป็นข้อมูลสำคัญในการจัดทำส่วนสรุปเรื่องการสื่อความหมายในแต่ละจุด/สถานที่สื่อความหมาย โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1: การกำหนดหัวข้อเรื่อง (Topic) ในการสื่อความหมายที่ต้องการนำเสนอให้กับนักท่องเที่ยว คือ “การท่องเที่ยวเกาะพิทักษ์”

ขั้นตอนที่ 2: การกำหนดเค้าโครงเรื่องการสื่อความหมายธรรมชาติรวมของเกาะพิทักษ์ คือ คุณค่าธรรมชาติที่ผูกพันกับ “วิถีชีวิตผู้คน ท้องทะเล และผืนแผ่นดิน”

ขั้นตอนที่ 3 และ 4 จะแสดงผลในรูปแบบของการกำหนดรายละเอียดของการสื่อความหมายดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 : กำหนดหัวข้อเรื่อง (Topic) ในการสื่อความหมายที่ต้องการนำเสนอให้กับนักท่องเที่ยว

ขั้นตอนที่ 2 : การกำหนดเค้าโครงเรื่องสื่อความหมายรอง (Sub- Theme) ของเกาะพิทักษ์

ขั้นตอนที่ 3 : วัตถุประสงค์ของการสื่อความหมาย (Interpretive Program Objective)

ขั้นตอนที่ 4 : การกำหนดแนวคิดหลักการสื่อความหมาย (Main Idea)

ยกตัวอย่างกรณีการค้นหาจุด / สถานที่สื่อความหมายเพื่อถ่ายทอดเรื่องราวความเป็นชุมชนท้องถิ่น ควรจะมีประเด็นที่บ่งชี้ศักยภาพดังต่อไปนี้

- ความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของพื้นที่
- ความเชื่อมโยงของเรื่องราวที่สอดคล้องกับจุด/สถานที่ที่อยู่ใกล้เคียงในเส้นทาง
- ความเปราะบาง/ ข้อจำกัดของพื้นที่
- นัยสำคัญการสื่อความหมาย
- ความสะดวกและความปลอดภัยในการเข้าถึง

สามารถจำแนกกลุ่มพื้นที่สำหรับกำหนดจุด/ สถานีควรรักษาเสนอครอบคลุมเรื่องราว ดังนี้

กลุ่ม1 นำเสนอเรื่องราววิถีชีวิต ประเพณี และวัฒนธรรมของผู้คนบริเวณพื้นที่โดยรอบชุมชน อาทิเช่น เรื่องราวโดยรวมของเกาะพิทักษ์ เรื่องราวการตั้งถิ่นฐานของผู้คน ลักษณะการก่อสร้างบ้านเรือน วิถีคนชนบทที่พึ่งพิงทรัพยากรธรรมชาติเพื่อเป็นแหล่งอาหาร ประเพณี วัฒนธรรม เครื่องมือประมงพื้นบ้าน เป็นต้น

กลุ่ม2 บริเวณเส้นทางศึกษาธรรมชาติรอบเกาะ (ระยะทาง 1.9 กิโลเมตร) เป็นการนำเสนอเรื่องราวความเชื่อมโยงระหว่างผืนดิน ป่าไม้ แหล่งน้ำ และผู้คน ที่มีการพึ่งพิงทรัพยากรธรรมชาติในการดำรงไว้ซึ่งชาติพันธุ์มนุษย์ เช่น ภาพรวมเส้นทางศึกษาธรรมชาติรอบเกาะ สวนมะพร้าว/สวนยางพารา ระบบนิเวศชายหาด หาดชมวิว : หาดชมพระอาทิตย์ขึ้น เป็นต้น

กลุ่ม 3 กิจกรรมเชื่อมโยงบริเวณท้องทะเล และเกาะคราม เป็นการนำเสนอเรื่องราวของกิจกรรมนันทนาการซึ่งเป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับผลกระทบที่เกิดจากพฤติกรรมมนุษย์ และภาวะโลกร้อนที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสิ่งมีชีวิตใต้ท้องทะเล เช่น กิจกรรมตกหมึก กิจกรรมดำน้ำ ชมปะการัง การทำจุลินทรีย์บอล ...มุมเล็กๆที่ชาวบ้านช่วยกันอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรน้ำ เป็นต้น

ส่วนนี้จะประกอบรายละเอียดเนื้อหาของการสื่อความหมายสำหรับการท่องเที่ยว ที่เกี่ยวข้องกับการบอกเล่าเรื่องราวคุณค่าธรรมชาติที่ผูกพันกับ “วิถีชีวิตผู้คน ท้องทะเล และผืนแผ่นดิน” สอดแทรกข้อคิด และกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเกิดพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ วิถีชีวิตชุมชนท้องถิ่น และวัฒนธรรม สร้างความรู้ ความเพลิดเพลิน นำไปสู่ประสบการณ์ที่มีคุณค่าแก่นักท่องเที่ยวจนต้องกลับมาเยี่ยมชมเกาะพิทักษ์อีกหลายๆครั้ง

ตัวอย่างการเตรียมเนื้อหาเพื่อเล่าเรื่องสื่อความหมาย

ตัวอย่างหัวข้อกว้าง : ด้านวิถีชีวิต	ตัวอย่างย่อหน้าเค้าโครงเรื่อง
วิถีคนชนบทที่พึ่งพิงทรัพยากรธรรมชาติเพื่อเป็นแหล่งอาหาร และดำรงชีวิตอย่างเอื้ออาทร	เคยคิดกันเล่นๆ ไหมว่า “ทะเลกว้างใหญ่ไพศาล เราจะใช้ทรัพยากรอย่างไรถึงไม่มีวันหมด” ... แต่จริงๆ แล้วหากคิดเช่นนั้น โดยตั้งมั่นอยู่บนความพอเพียงเชิงวิถีคิดของบรรพบุรุษที่ดำรงวิถีชนบทมาหลายร้อยปี ทรัพยากรทางทะเลเหล่านั้นก็จะคงอยู่เคียงคู่กับเราตลอดไป...
ขั้นตอนต่อมาจะต้องระบุหัวข้อเรื่องให้เฉพาะเจาะจง (specific topic) โดยกำหนดแนวทางของเรื่องที่จะพูดและบอกระดับความลึกซึ้งของความรู้ที่ต้องการและความสามารถในการสื่อสาร	เช่นเดียวกับชุมชนเกาะพิทักษ์ที่ระหว่างคนกับคน และระหว่างคนกับทรัพยากร ยังมีความเกื้อกูล แบ่งปันและมี

ตัวอย่างหัวข้อระบุให้เฉพาะเจาะจง วิถีคนชนบท ... เกือบกุล ผูกพัน แบ่งปัน โง่ โย	ความสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ออก ซึ่งระหว่างคนกับคนมีความผูกพันกันอย่างญาติมิตร มีน้ำใจแบ่งปันอาหาร และให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีเวทีให้สมาชิกใน
ตัวอย่างแนวความคิดหลัก - ชุมชนเกาะพิทักษ์กับการดำรงวิถีชีวิตชนบท ที่แสดงให้เห็น ความผูกพันที่เริ่มต้นจากสถาบันครอบครัวที่ พ่อ-แม่ มีเวลาให้ลูก อบรมเลี้ยงดูและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน - การใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งเป็นสิ่งที่คนเกาะพิทักษ์ดำรงไว้ซึ่งวิถีความเกือบกุล ผูกพันกันระหว่างญาติมิตร แบ่งปันกันระหว่างเพื่อนบ้านและโยโย่วิถีคนกับวิถีของธรรมชาติ”	ครอบครัวได้พูดคุยแลกเปลี่ยน อบรมสั่งสอนและผูกพันกันอย่างแนบแน่นในวงกินข้าว ส่วนระหว่างคนกับทรัพยากรเป็นการใช้ประโยชน์เพียงเพื่อให้สามารถเลี้ยงตนและครอบครัวให้อยู่ได้ ด้วยการเคารพในวิถีธรรมชาติยกตัวอย่างเช่นที่บ้านทำแกงส้มปลากระบอก เราค่าน้ำพริกเองจากกะปิกุ้งเคย เกลือ หอม พริก ขมิ้นที่ปลูกเอง หลังบ้าน ข้างบ้านแบ่งปลากระบอกตัวใหญ่ๆ มาให้จากการวางอวนล้อม หรือหมักดองขี้ด้า หมักกล้วยขนาดเล็กสดๆ ที่ได้รับการแบ่งปันจากลุงที่ตกหมึกเมื่อคืนมาต้มทั้งตัว เป็นอาหารพื้นบ้านที่แสนคุ้นเคย หรือทำไข่เจียว หอยนางรม โดยแม่บ้านลงมาเจาะหอยนางรม (หอยเจาะ) ข้างบ้าน เพื่อทำอาหารเที่ยงให้ลูกคดห่อไปโรงเรียน

วิถีคนชนบท... เกือบกุล ผูกพัน แบ่งปัน โง่โย

เคยคิดกันเล่นๆ ไหมว่า “ทะเลดังกว้างใหญ่ในศาล เกาะพิทักษ์เกาะยาวไกลไกลไม่มีวันหมด” แต่จริงๆ แล้วนอกคิดเล่นๆ เองต้องจินตนาการเพียงเชิงวิธีคิดทางบุญที่ดำรงวิถีชนบทมาอย่างช้านาน ทักษะการหาปลาในน้ำและการลอบจับได้ของวิถีชาวประมงพื้นบ้านที่เกาะพิทักษ์ที่ระหว่างคนกับคน และระหว่างคนกับทรัพยากร จึงมีความเกี่ยวเนื่องกัน และมีความสัมพันธ์กันอย่างไม่ขาดสาย ทั้งระหว่างคนกับคนที่มีความผูกพันกันมาอย่างช้านาน มีน้ำใจแบ่งปันอาหาร และให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แม้แต่ในสมัยที่คนหาปลาได้ปลาสดๆ มาต้มทั้งตัว หรือหมักดองขี้ด้า หมักกล้วยขนาดเล็กสดๆ ที่ได้รับการแบ่งปันจากลุงที่ตกหมึกเมื่อคืนมาต้มทั้งตัว เป็นอาหารพื้นบ้านที่แสนคุ้นเคย หรือทำไข่เจียว หอยนางรม โดยแม่บ้านลงมาเจาะหอยนางรม (หอยเจาะ) ข้างบ้าน เพื่อทำอาหารเที่ยงให้ลูกคดห่อไปโรงเรียน

ถนอมอาหารจากทะเล

แม่บ้านนำพริกแกงจาก

กะปิกุ้งเคย เกลือ หอม พริก

ขมิ้นที่ปลูกเองในสวน ปรุงรสด้วย

ปลากระบอกที่จับได้สดๆ มาต้ม

ทั้งตัว ใส่น้ำใน เติบ

รากับเครื่องปรุงรสอื่นๆ

ไข่เจียวหอยนางรม

ข้างบ้านแบ่งปลากระบอกตัวใหญ่ๆ

มาให้จากการวางอวนล้อม

(หอยเจาะ) ข้างบ้าน เพื่อทำอาหารเที่ยงให้ลูกคดห่อไปโรงเรียน

ต้มยำปลา

ผู้ใหญ่ที่หาปลาในน้ำได้ปลาสดๆ มาต้มทั้งตัว ใส่พริกขี้หนูสวน และเครื่องปรุงรสอื่นๆ

หมักปลาร้า

หมักปลาร้าที่จับได้สดๆ มาต้มทั้งตัว ใส่พริกขี้หนูสวน และเครื่องปรุงรสอื่นๆ

ผักกระแต

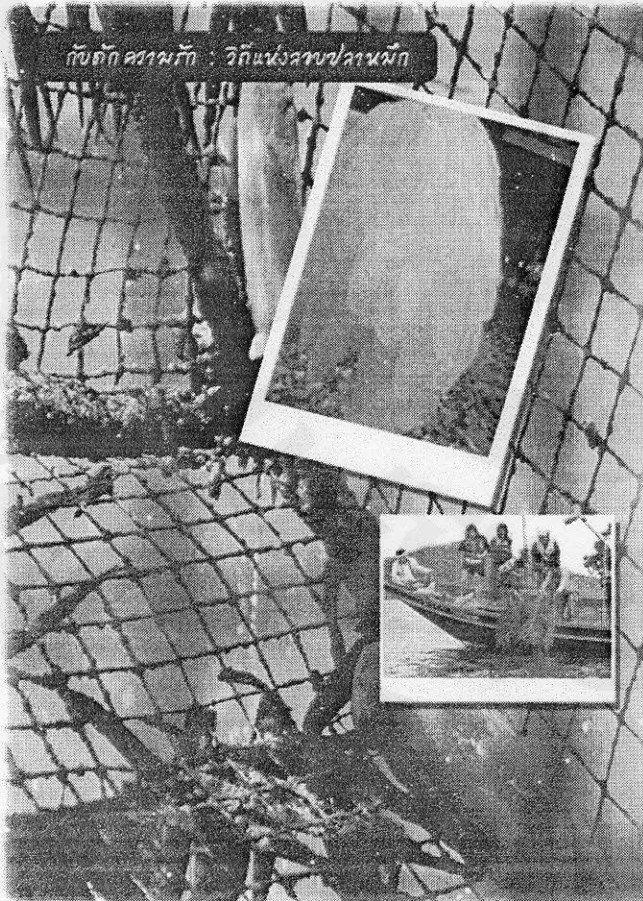
จากทะเลที่จับได้สดๆ มาต้มทั้งตัว ใส่พริกขี้หนูสวน และเครื่องปรุงรสอื่นๆ

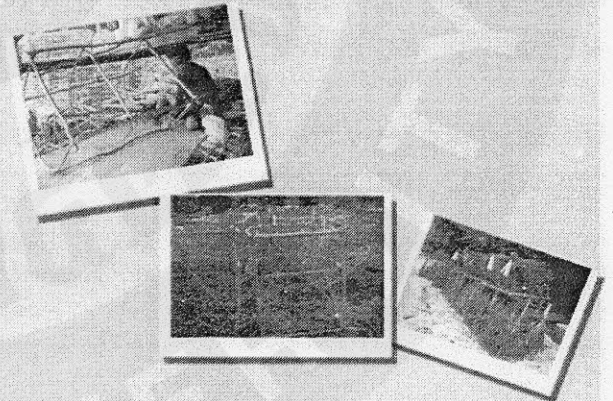
ปลาหมึก จึงคิดวิธีจับหมึกโดยการสร้างลอบหมึก
เลียนแบบธรรมชาติ ในลักษณะการนำโครงไม้มา
ขัดเป็นเหมือนดาข่าย หรือขึงด้วยอวน แหวกปาก
ทางเข้าไว้ 1 ทาง อีกทั้งคลุมด้านบนของลอบด้วยใบ
เป้ง แล้วใช้พวงไข่หมึกเป็นเหยื่อล่อ

ว่ายนํ้าอยู่ภายในลอบไข้อย่างชัดเจน

ชาวประมงเรียนรู้ และสังเกตธรรมชาติของเจ้า
หมึกหอม เพื่อนำมาสร้างลอบดักหมึกโดยนำโครง
ไม้มาขัดเป็นดาข่าย หรือขึงด้วยอวน แหวกปาก
ทางเข้าไว้ 1 ทาง อีกทั้งคลุมด้านบนของลอบด้วย
ใบเป้ง (ลักษณะเหมือนใบมะพร้าว) แล้วใช้พวงไข่
หมึกเป็นเหยื่อล่อให้หมึกตัวเมียหลงกลเข้ามา
วางไข่เพิ่ม และลอบหมึกตัวผู้เข้ามาคอยดูแลไข่
หลังจากวางลอบ 1-2 วัน ชาวประมงจึงกู้ลอบหมึก
ซึ่งต้องใช้เวลาเป็นวัน แล้วจึงทิ้งไว้เหมือนเดิม เพื่อ
รอเก็บหมึกในครั้งต่อไป

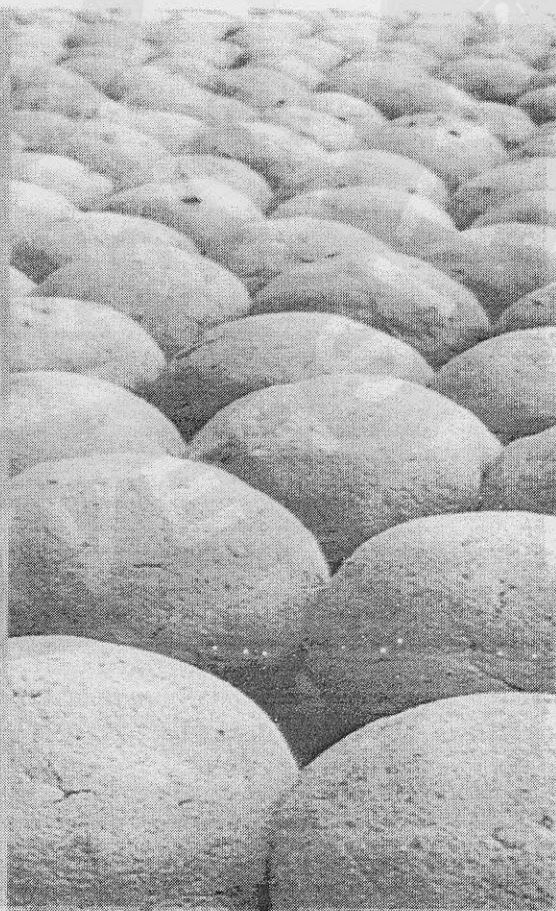
หมึกเป็นสัตว์จำพวกนกก มีลักษณะตัวเป็นถุง และมีส่วนหัวเป็นหลอดทำหน้าที่
คล้ายเขาคัน คอยจับเหยื่อและผสมพันธุ์ ตามตัวมีจุดสีขาวนวลบริเวณท่อนหัว
ขนาดใหญ่ได้สถานภาพแล้วแล้ว โดยเฉพาะฤดูการผสมพันธุ์จะมีสีส้มหรือแดงอมส้ม
ขยับเขยื้อนคล้ายไฟที่ติดตัวสัตว์สีเข้มกว่ารอบตัว หมึกตัวเมียเมื่อวางไข่ ๑-๑ เดือน
จะวางไข่ในบริเวณที่มืด ในน้ำ และตัวผู้คอยดูแลไข่และลูกปลาที่เพิ่งเกิดในหมึก
คล้ายกับมารดาที่คอยดูแลลูกในครรภ์ เมื่อใกล้เวลาที่จะวางไข่ หมึกตัวผู้จะนำไข่มาวางใน
ถุงไข่ข้างใต้เขาคันที่เรียกว่ากระเปาะไข่ และสังเกตการณ์ว่าตัวเมียจะนำไข่มาวาง เพื่อให้นำมา
สร้างลอบดักหมึกโดยนำโครงไม้มาขัดเป็นดาข่าย ขึงด้วยอวน แหวกปากทางเข้าไว้
1 ทาง อีกทั้งคลุมด้านบนของลอบด้วยใบเป้ง (ลักษณะเหมือนใบมะพร้าว) แล้วใช้พวง
ไข่หมึกเป็นเหยื่อล่อให้หมึกตัวเมียหลงกลเข้ามาวางไข่เพิ่ม และหมึกตัวผู้จะเข้ามา
คอยดูแลไข่ นานกว่าวางลอบ 1-2 วัน ชาวประมงจึงกู้ลอบหมึกตัวผู้มาเพื่อใช้วางลอบในวัน
ต่อไปจึงทิ้งไว้ในเหมือนเดิม เพื่อรอเก็บหมึกในครั้งต่อไป

ตัวอย่างหัวข้อกว้าง : ด้านการอนุรักษ์ การทำจุลินทรีย์บอลล	ตัวอย่างย่อหน้าเค้าโครงเรื่อง
ขั้นตอนต่อไปจะต้องระบุหัวข้อเรื่องให้เฉพาะเจาะจง (specific topic) โดยกำหนดแนวทางของเรื่องที่จะพูดและบอกระดับความลึกซึ้งของความรู้ที่ต้องการและความสามารถในการสื่อสาร	จุลินทรีย์กลุ่มหนึ่งมีประสิทธิภาพในการบำบัดน้ำเสียประเภทน้ำเต็มได้ จุลินทรีย์กลุ่มนี้เป็นหนึ่งในหลายกลุ่มที่มีอยู่ในน้ำหมักชีวภาพหรือ EM ทั่วไป เกษะพิทักษ์ถือเป็นชุมชนแรกๆ ที่มีการนำจุลินทรีย์บอลลที่ปั้นเป็นรูปทรงกลม เพื่อให้จุลินทรีย์สร้างบ้านที่มีอาหารในตัวเอง และนำไปปล่อยในแหล่งน้ำได้ถูก จุลินทรีย์บอลลก็จะตกลงไปยังพื้นน้ำ และอยู่กับที่ ทำให้มีเวลาในการปรับสภาพให้เข้ากับสภาวะแวดล้อม เป็นผลให้สามารถบำบัดน้ำเสีย และเพิ่มปริมาณปลาในบ่อใหญ่ให้เข้ามาเวียนว่ายบริเวณใต้ถุนบ้านได้ดียิ่ง หากท่านไม่เชื่อเรา...ลองมองลอดฝากระดานบ้านดูสิ...
ตัวอย่างหัวข้อระบุให้เฉพาะเจาะจง EM-BALL...มุลเล็กๆ ที่ร่วมด้วยช่วยกันอนุรักษ์น้ำ	
ตัวอย่างแนวความคิดหลัก จุลินทรีย์กลุ่มหนึ่งมีประสิทธิภาพในการบำบัดน้ำเสียประเภทน้ำเต็มได้ จุลินทรีย์กลุ่มนี้เป็นหนึ่งในหลายกลุ่มที่มีอยู่ในน้ำหมักชีวภาพหรือ EM ทั่วไป การนำจุลินทรีย์บอลลไปปั้นเป็นรูปทรงกลมทิ้งลงไปยังพื้นน้ำเพื่อปรับสภาพให้เข้ากับสภาวะแวดล้อม เป็นผลให้สามารถบำบัดน้ำเสียได้	

EM-BALL...มุลเล็กๆ ที่ร่วมด้วยช่วยกันอนุรักษ์น้ำ

จุลินทรีย์กลุ่มหนึ่งมีประสิทธิภาพในการบำบัดน้ำเสียประเภทน้ำเต็มได้ จุลินทรีย์กลุ่มนี้เป็นหนึ่งในหลายกลุ่มที่มีอยู่ในน้ำหมักชีวภาพหรือ EM ทั่วไป เกษะพิทักษ์ถือเป็นชุมชนแรกๆ ที่มีการนำจุลินทรีย์บอลลที่ปั้นเป็นรูปทรงกลมเพื่อให้จุลินทรีย์สร้างบ้านที่มีอาหารในตัวเอง และนำไปปล่อยในแหล่งน้ำได้ถูก จุลินทรีย์บอลลก็จะตกลงไปยังพื้นน้ำและอยู่กับที่ ทำให้มีเวลาในการปรับสภาพให้เข้ากับสภาวะแวดล้อม เป็นผลให้สามารถบำบัดน้ำเสีย และเพิ่มปริมาณปลาในบ่อใหญ่ให้เข้ามาเวียนว่ายบริเวณใต้ถุนบ้านได้ดียิ่ง หากท่านไม่เชื่อเรา...ลองมองลอดฝากระดานบ้านดูสิ...

อย่างไรก็ตาม ขั้นตอนสุดท้ายของการสร้างโครงเรื่อง คือ การเตรียมส่วนสรุปที่จะพูด โดยต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อตอกย้ำโครงเรื่อง และสามารถจบเรื่องได้อย่างราบรื่น เหมาะสมกับเรื่องที่น่าเสนอ

การกำหนดรายละเอียดเกร็ดการสร้างความรู้

เน้นเกร็ดการสร้างความรู้ ความเพลิดเพลิน และการตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรภายในเกาะพิทักษ์ เป็นเรื่องราวการสื่อสารเกี่ยวกับความร่วมมือในการอนุรักษ์ โดยผ่านข้อความเสมือนเป็นเสียงสะท้อนจากชาวเกาะ ได้แก่

- “คุณสามารถช่วยเราได้ ด้วยการพูดคุยอย่างสุภาพ และปล่อยให้เสียงธรรมชาติเปรียบเสมือนเพื่อนของคุณ”
- “คุณสามารถช่วยเราได้ ด้วยการปฏิบัติตามกฎระเบียบในการดำน้ำ ชมปะการัง โดยไม่สัมผัส และเหยียบย้ำปะการัง”
- “คุณสามารถช่วยเราได้ ด้วยการไม่ทิ้งขยะลงทะเล”
- “คุณสามารถช่วยเราได้ ด้วยการนำขยะกลับขึ้นฝั่ง”
- “คุณสามารถช่วยเราได้ ด้วยการเดินป่าในเส้นทางที่กำหนดไว้”
- “คุณสามารถช่วยเราได้ ด้วยการปฏิบัติตามคำแนะนำของไกด์ท้องถิ่น ผู้นำเที่ยวเสมอเพื่อนของคุณ”
- “คุณสามารถช่วยเราได้ ด้วยการดำน้ำไม่สัมผัส และเหยียบย้ำบนปะการัง”
- “คุณรู้หรือไม่ว่า ปะการังงอก 1-2 เซนติเมตรต่อปี”
- “คุณรู้หรือไม่ว่า ท้องทะเลอ่าวไทยส่วนนี้ เป็นบ้านหลังน้อยของหอยมือเสือมากกว่า 200 ตัว”
- “เชิญร่วมสำรวจหมู่บ้านชาวเกาะ... ความภาคภูมิใจในวัฒนธรรม และวิถีชีวิต”
- “ชีวิตปลาจะอยู่ได้ ขึ้นอยู่กับความสะอาดของแหล่งน้ำ”
- “ร่วมสำรวจโลกเกาะพิทักษ์ ... เสมือนหนึ่งบ้านของท่าน”
- “เรือหางยาว... วิถีแห่งท้องทะเล”

ตัวอย่างเกร็ดความรู้จากชาวบ้าน

ชนิกนก	สัญญาณธรรมชาติ
นกเงือก	ความสมบูรณ์ของผืนป่า
นกยางอพยพ	การมาถึงของฤดูกาลมรสุม
นกนางแอ่นบินสูง	การมาถึงของฤดูกาลมรสุม (ลมว่าว)
นกนางแอ่นฟ้าบินต่ำเลียบน้ำทะเล	ฝนจะตกภายใน 2-3 ชั่วโมง
ฝูงโลมา	ความอุดมสมบูรณ์ของฝูงปลาบริเวณนั้น

ทักษะในการสื่อสาร

แบบของการพูด

1. การพูดแบบชักชวนหรือจูงใจ เป็นการพูดเชิงชักชวน จูงใจ โน้มน้าว เคลี้ยกล่อมให้นักท่องเที่ยวหรือผู้ฟังเข้าใจ คล้อยตามหรือปฏิบัติตาม ต้องพูดอย่างเชื่อมั่น จริงใจ สอดใส่อารมณ์ เพื่อให้ทุกคำพูดมีพลัง สร้างความน่าเชื่อถือ

2. การพูดแบบบรรยายหรือบอกเล่า เป็นการพูดเพื่อชี้แจง บอกกล่าว เพียงเพื่อให้เกิดความเข้าใจในเรื่องที่เป็นประเด็นสำคัญของการพูดนั้น อาสาสมัครนำเที่ยวที่จะพูดแบบบรรยายจะต้องมีความรู้ในเรื่องที่เป็นประเด็นสำคัญของการพูดนั้น อาสาสมัครนำเที่ยวที่จะเรียบเรียงและจัดลำดับให้ง่ายต่อการบอกเล่า

3. การพูดแบบบันเทิงเป็นการพูดซึ่งมีทั้งสาระข้อมูลและความสนุกสนาน ฟังแล้วเพลิดเพลิน ไม่น่าเบื่อ อาสาสมัครนำเที่ยวที่จะพูดแบบนี้ต้องใช้อารมณ์ขันสอดแทรกไปกับการพูดหรืออาจใช้ท่าทางเพื่อเรียกรอยยิ้ม ซึ่งการพูดแบบนี้ นอกจากเป็นความสามารถเฉพาะบุคคลแล้ว อาจฝึกฝนเรียนรู้โดยการอ่านหรือการศึกษาต้นแบบที่สนใจก็ได้

สำหรับมัคคุเทศก์นำเที่ยวแล้ว การพูดในครั้งหนึ่งๆ อาจต้องผสมผสานหรือใช้ทั้งสามแบบคละเคล้ากันไปตามสถานการณ์ เวลาและโอกาส ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกลุ่มเป้าหมาย คือผู้ฟัง และจุดมุ่งหมายในการพูดนั้นๆ

วิธีการพูด

มัคคุเทศก์อาสาสมัครนำเที่ยวควรที่จะเรียนรู้วิธีการพูดเพื่อพัฒนาการพูดของตนเอง อันจะนำไปสู่แบบและวิธีการพูดที่เป็นตัวของตัวเองมากที่สุด

(1) การพูดแบบท่องจำ เป็นการพูดที่อาสาสมัครนำเที่ยวจะต้องมีการเตรียมค้นคว้าหาข้อมูลที่จะพูด เรียบเรียงจัดลำดับข้อมูล บันทึก และท่องข้อมูลข้อความเหล่านั้นจนขึ้นใจ เพื่อที่จะพูดได้อย่างคล่องแคล่วไม่หลงลืมหรือติดขัดขณะพูดในสถานการณ์จริง

(2) การพูดตามความเข้าใจ เป็นการพูดด้วยการศึกษาค้นคว้า เรียบเรียงแล้วบันทึก เช่นเดียวกัน และขณะที่พูดอาจถือกระดาษขนาดเล็กๆ และขณะที่พูดอาจถือกระดาษขนาดเล็กๆ ที่บันทึกหัวข้อหรือประเด็นพูดที่สำคัญ เพื่อชำเลื่องดูกันลืม การพูดแบบนี้เป็นการพูดที่เป็นธรรมชาติมากที่สุด มักคู่เทศก้อาสาจะไม่พะวงกับการพูดให้ตรงกับหัวข้อที่เตรียมมา แต่จำพูดตามที่เข้าใจจึงสามารถที่จะสื่อสาร มีปฏิสัมพันธ์กับผู้ฟังเป็นอย่างดี ความเป็นตัวของตัวเอง ความเป็นธรรมชาติ ความรู้ก็จะพรั่งพรูออกมา อ่านอากัปภิกิริยาที่มั่นใจอย่างกระตือรือร้นเบื้องหลังของการพูดแบบนี้คือการค้นคว้า การเตรียมตัว การจัดลำดับข้อมูลอย่างมุ่งมั่น ตั้งใจ

การเตรียมตัวพูด

ไม่ว่าจะเป็นนักพูดระดับใด การพูดในโอกาสใด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพูดของอาสาสมัครนำเที่ยว ซึ่งเป็นการพูดที่ผู้ฟังโดยสมัครใจใคร่รู้ด้วยแล้ว เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ จึงต้องมีการเตรียมตัวในประเด็นต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ผู้ฟัง คือนักท่องเที่ยว ทำให้ผู้พูดทราบภูมิหลังผู้ฟัง เพื่อที่จะได้เตรียมเนื้อหาอย่างเหมาะสมยิ่งขึ้น ปัจจัยที่ใช้ในการวิเคราะห์นักท่องเที่ยว ได้แก่ วัย เพศ การศึกษา จำนวนนักท่องเที่ยว และกลุ่มทางสังคมนักท่องเที่ยว
2. การเตรียมเนื้อเรื่อง โดยเขียนโครงร่างหัวข้อ และรวบรวมเนื้อหาที่จะพูดว่ามีรายละเอียดและสาระมากน้อยเพียงใด ใช้เวลานานเท่าใด ต้องค้นคว้า เรียบเรียง และทำความเข้าใจ เนื้อเรื่องเป็นอย่างไร จึงจะสามารถพูดได้อย่างมั่นใจ
3. การจัดระบบเรื่อง จัดลำดับและเรียบเรียงเนื้อหาที่จะพูด โดยจะเรียบเรียงการพูดอย่างไรให้ชัดเจน ง่ายต่อการเข้าใจ น่าสนใจ ไม่น่าเบื่อ จะมีการขึ้นต้นและสรุปท้ายการพูดอย่างไร จึงจะชวนฟัง และนักท่องเที่ยวสามารถจดจำได้นาน ต้องมีการเตรียมพูด เกริ่นนำก่อนเข้าเรื่อง ควรเริ่มต้นให้น่าสนใจ มีสาระหรือประเด็นที่เชิญชวนให้ผู้ฟังติดตาม อาจเล่าเกร็ดเล็กเกร็ดน้อยที่เป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ หรือที่สนุกสนาน อยู่ในความสนใจของคนทั่วไป เป็นต้น มีการเตรียมพูด เนื้อหาหลัก ต้องแม่นยำในเนื้อหา เรียงลำดับเนื้อเรื่องให้เข้าใจง่าย และมีการสรุปการพูดให้ผู้ฟังเกิดความประทับใจ
4. การซ้อมพูด ทำให้เกิดความมั่นใจ ตื่นเต้นน้อยลง และทราบจุดอ่อนของเราในขณะทีพูด การซ้อมการพูด การซ้อมการพูดควรมีผู้ช่วยวิจารณ์ทั้งเนื้อหา ท่าทาง วิธีการพูด เพื่อให้แนะนำในการปรับปรุงการพูด

เอกสารอ้างอิง

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2551. คู่มืออบรมมัคคุเทศก์ เล่มที่2 ภาคความรู้เฉพาะอาชีพ. บริษัทครีเอทีฟ มายด์ จำกัด.

กุลวรา สุวรรณพิมล. 2548. หลักการมัคคุเทศก์. สำนักพิมพ์แสงดาว. กรุงเทพฯ.

ดร.ชนิ เอมพันธุ์. 2553. คู่มือประกอบการฝึกอบรม “ยูวอาสาสมัครนำเที่ยว” เล่ม 1, 2. ภาควิชาอนุรักษ์วิทยา คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, กรุงเทพฯ.

เบญจมาศ ณ ทองแก้ว. 2553. โครงการศึกษาเพื่อพัฒนาระบบสื่อความหมายสำหรับการท่องเที่ยวที่เกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร, มหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร. เสนอดต่อเครือข่ายการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชนฐานรากสกอ.ภาคใต้ตอนบน สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.

สถาบันฝึกอบรมวิชาการ โรงแรมและการท่องเที่ยว, การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2545. อาสาสมัครนำเที่ยว. เรียบเรียงโดยแมกซิมมัม โปรดักติวิตี้ คอนซัลแตนท์และฝ่ายวิชาการของบริษัท ไทยยูเนี่ยนกราฟฟิกส์. กรุงเทพฯ.

สุรเชษฐ์ เชษฐมาศ และสารัฐ รัตนะ. 2542. การสื่อความหมายธรรมชาติ. เอกสารประกอบการสอนวิชาเทคนิคการสื่อความหมายสิ่งแวดล้อม. ภาควิชาอนุรักษ์วิทยา, คณะวนศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ. (เอกสารอัดสำเนา)

Wood, J.G., Coneybear, H.F. and Woods, M.E. 2008. A strategic plan to interpret and present the heritage of Mu ko Chang and Adjacent areas, Thailand (DASTA Area 1) , Canada.

ภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยว

เรียบเรียงโดย อาจารย์จุฑามาส เพ็งโคนา

การพัฒนาศักยภาพด้านภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารเบื้องต้น ชุมชนเกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร ประกอบด้วยหัวข้อหลัก ดังนี้

- การต้อนรับ และการทักทายนักท่องเที่ยว ประกอบด้วย การทักทายแบบธรรมดา และแบบเป็นทางการ
- การทำความรู้จักและสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวในเบื้องต้น ได้แก่ ข้อมูลส่วนตัว โรคประจำตัว ชนิอาหาร
- การแนะนำอาหารจานหลักของชุมชนเกาะพิทักษ์ เช่น แกงส้มปลา ปลาทอดราด น้ำปลา ผัดผักเหียง น้ำพริก เป็นต้น
- การแนะนำเบื้องต้น เช่น ข้อมูลพื้นฐาน/โปรแกรมท่องเที่ยว/อาหาร

สำหรับกระบวนการฝึกอบรม วิทยากรเริ่มต้นด้วยการทักทายพื้นฐานเป็นภาษาอังกฤษ โดยเน้นกระบวนการฝึกอบรมชาวบ้านฝึกทักษะภาษาอังกฤษในลักษณะรายคู่และลักษณะเป็นกลุ่มใหญ่ พร้อมทั้งการแสดงบทบาทสมมติ ก่อนที่วิทยากรจึงนำเข้าสู่เนื้อหาเรื่องการแนะนำตัวเองและการแนะนำให้บุคคลรู้จักกัน โดยยกตัวอย่างบทสนทนาประกอบ และให้ชาวบ้านจับคู่และฝึกสนทนา ต่อจากนั้นวิทยากรทำการสุ่มชาวบ้าน เพื่อทดสอบความเข้าใจเนื้อหาในหัวข้อต่างๆ เช่น การต้อนรับ การแนะนำ ข้อมูลพื้นฐาน/โปรแกรมท่องเที่ยว/อาหาร ซึ่งเน้นการสนทนาอย่างง่ายทั้งสถานที่ ทิศทาง โปรแกรมการท่องเที่ยว รวมไปถึงการแนะนำอาหารจานหลักของชุมชนเกาะพิทักษ์ การดูแลอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว ตลอดจนการส่งนักท่องเที่ยวกลับภูมิลำเนา

หลังจากการฝึกอบรม ทีมวิจัยได้ทำการติดตามประเมินผล โดยใช้วิธีการทดสอบความรู้และสอบถามความคิดเห็นและความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างต่อการเข้าร่วมโครงการ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในการเข้าร่วมฝึกอบรมระดับดี โดยเห็นว่าวิทยากรสามารถสื่อสาร อธิบายเนื้อหาให้ผู้เข้าร่วมฝึกอบรมเข้าใจง่าย สามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพ และเผยแพร่ให้คำปรึกษาแก่ผู้อื่นได้ กอปรกับเนื้อหาในการฝึกอบรมตรงตามความต้องการของผู้เข้าร่วมฝึกอบรม เอกสารและสื่อประกอบการฝึกอบรมง่ายต่อการใช้งานและสามารถนำไปปฏิบัติเองได้ ผู้เข้าร่วมฝึกอบรมสามารถพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารขั้นพื้นฐานได้ บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ จากผลการประเมินเพิ่มเติม ผู้เข้าร่วมฝึกอบรมต้องการให้มีการจัดโครงการแบบนี้ต่อไปในอนาคต

Basic Conversations บทสนทนาพื้นฐาน

Greeting การทักทาย

สวัสดี

เฮลโล.

Hello.

ไฮ.

Hi.

สวัสดีตอนเช้า

กู๊ด มอร์นิง.

Good Morning.

สวัสดีตอนบ่าย

กู๊ด แอฟเทอะนูน.

Good Afternoon.

สวัสดีตอนเย็น

กู๊ด อีฟนิง.

Good Evening.

ราตรีสวัสดิ์

กู๊ดไนท์

Goodnight

ถามไถ่สารทุกข์สุกดิบ

สบายดีไหม

ฮาว อาร์ ยู?

How are you?

ฮาว อาร์ ยู ดูอิง?

How are you doing?

ฉันสบายดี

ไอ แอม กู๊ด.

I am good.

ไอ แอม ฟาย.

I am fine.

ขอบคุณ

แรงแค คิว.

Thank you.

แรงแคซ.

Thanks.

แล้วคุณละ

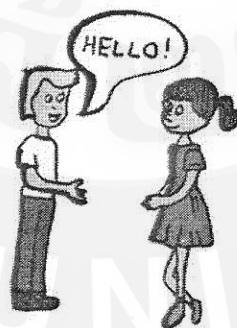
แอน ยู?

And you?

ฮาว อะเบาท์ ยู?

How about you?

Conversation บทสนทนา

Kaew : Good Morning, Pim.

Pim : Good morning, Kaew. How are you?

Kaew : I'm good. Thank you. And you?

Pim : I'm good. Thank you.

การสอบถามชื่อ และ แนะนำ

คุณชื่ออะไร

วอท อีส ยัวร์ เนม?

What is your name?

ดิฉันชื่อ

ไอ แอม...(ชื่อ)... I am.....

มาย เนม อีส...(ชื่อ)... My name is.....

ยินดีที่ได้รู้จัก

ไนซ์ ทู มีท ยู. Nice to meet you.

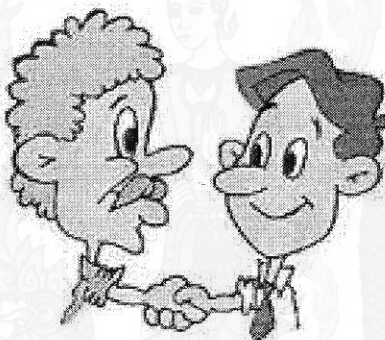
แกลด ทู มีท ยู. Glad to meet you.

ยินดีที่ได้รู้จักเช่นกัน

ไนซ์ ทู มีท ยู, ทู. Nice to meet you, too.

แกลด ทู มีท ยู, ทู. Glad to meet you, too.

Conversation บทสนทนา

- Pim : What is your name?
 Sara : My name is Sara.
 Sara : Hello. My name is Sara.
 Pim : Hello. I am Pim.
 Sara : Nice to meet you.
 Pim : Nice to meet you, too.

การกล่าวลา

ลาก่อน

กู๊ดบาย.

Goodbye.

บาย.

Bye.

ขอให้มีความสุข

แฮฟ อะ ไนซ์ เดย์.

Have a nice day.

ขอให้เดินทางปลอดภัยนะ

แฮฟ อะ เซฟ ทริพ.

Have a safe trip.

ดูแลตัวเองด้วย

เทค แคร์.

Take care.

Conversation บทสนทนา

Sara : I really had a good time. Thank you.

Pim : You're welcome. Goodbye. Have a safe trip.

Sara : Bye.

การขอบคุณ

ขอบคุณ

ແຮງຄຊ.

Thanks.

ແຮງຄ ດົວ.

Thank you.

ขอบคุณมาก

ແຮງຄ ດົວ ເວີ ມັຊ.

Thank you very much.

ด้วยความยินดี

ຍ້າວ ເວລັມ.

You're welcome.

ด้วยความเต็มใจ

ມາຍ ເຟລເຊອະ.

My pleasure.

Conversation บทสนทนา

Kaew : This is your birthday present.

Pim : Thank you very much.

Kaew : You're welcome.

การขอโทษ

ขอโทษนะ

ເອກຊ໌ຄົວສ໌ ມີ.

Excuse me.

(ใช้ในกรณีขอความช่วยเหลือหรือรบกวนให้ผู้อื่นทำอะไรให้)

ฉันขอโทษ

ໄອ ແອມ ສອຣີ.

I am sorry.

(ใช้ในกรณีทำหรือพูดอะไรผิดไป)

อะไรนะคะ

ພາຣ໌ດັນ ມີ?

Pardon me?

(ใช้ในกรณีฟังไม่ทันหรือไม่เข้าใจ)

ไม่เป็นไร

ອອລ ໄຣ໌ທ໌.

All right.

ແດທສ໌ ໂອເຄ.

That's OK.

Conversation บทสนทนา

Pim : Pardon me? Can you speak slowly, please?

Sara : Oh, OK.

Pim : Thank you.

Personal Information ข้อมูลส่วนบุคคล

การคุยเรื่องอายุ

คุณอายุเท่าไร

ฮาว โอลด์ อาร์ ยู?

How old are you?

ฉันอายุ

ไอ แอม...(อายุ)...

I am.....

วันเกิดคุณคือวันไหน

วอท อิส ยัวร์ เบิร์ธเดย์?

What is your birthday?

วันเกิดฉันคือวันที่

มาย เบิร์ธเดย์ อิส...(วันที่)...

My birthday is.....

Conversation บทสนทนา

Pim : How old are you?

Sara : I am 25 years old. And you?

Pim : I am 26 years old.

Pim : What is your birthday?

Sara : My birthday is December 6th.

การถามข้อมูลการติดต่อ

คุณมาจากไหน

แวร์ อาร์ ยู ฟรอม?

Where are you from?

ฉันมาจาก

ไอ แอม ฟรอม...(ชื่อประเทศ, จังหวัด, ภาค).. I am from.....

ที่อยู่ของคุณคืออะไร

วอท อิส ยัวร์ แอท'เดรส?

What is your address?

ที่อยู่ของฉันคือ

มาย แอท'เดรส อีส...(ที่อยู่)...

My address is.....

อีเมลล์ของคุณคืออะไร

วอท อีส ยัวร์ อีเมล แอท'เดรส?

What is your email address?

อีเมลล์ของฉันคือ

มาย อีเมล แอท'เดรส อีส.....

My email address is.....

เบอร์โทรศัพท์ของคุณคืออะไร

วอท อีส ยัวร์ เทเลโฟน นัมเบอร์?

What is your telephone number?

เบอร์โทรศัพท์ของฉันคือ

มาย เทเลโฟน นัมเบอร์ อีส...(เบอร์โทร)...

My telephone number is.....

Conversation บทสนทนา

- Pim : Where are you from?
 Sara : I am from Canada.
 Pim : Sara, what is your address?
 Sara : My address is 21 Bangkean, Chatuchuk, Bangkok 10900.
 Pim : What is your email address?
 Sara : My email address is sara123@hotmail.com
 Pim : What is your telephone number?
 Sara : My telephone number is 0894451267.

การคุยเรื่องอาชีพ

คุณทำอาชีพอะไร

วอท ดู ยู ดู?

What do you do?

วอท อีส ยัวร์ จ๊อบ?

อาชีพของฉันคือ What is your job?
 ไอ แอม อะ...(ชื่ออาชีพนั้นๆ)... I am a..
 ไอ เวิร์ค แอส อะ...(ชื่ออาชีพนั้นๆ)...
 I work as a.....

Conversation บทสนทนา

Pim : Sara, what do you do?
 Sara : I am a teacher.

สอบถามสิ่งของ หรือ บุคคลที่ชื่นชอบ

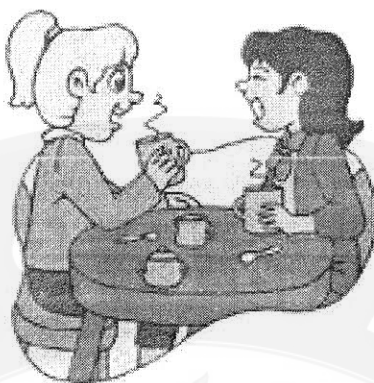
ถามสิ่งที่ชื่นชอบ

คำถาม: ดู ยู ไลค์...(ชื่อสิ่งของ)...?
 Do you like.....? (คุณชอบ.....ไหม)
 คำตอบ: ไอ ไลค์ อิท. I like it. (ชอบค่ะ/ครับ)
 ไอ ดอน ไลค์ อิท. I don't like it. (ไม่ชอบค่ะ/ครับ)
 คำถาม: วอท อีส ยัวร์ เฟเวอร์ริท...(ชื่อหมวดสิ่งของ)...?
 What is your favorite.....?
 (.....โปรดของคุณคืออะไร)
 คำตอบ: มาย เฟเวอร์ริท...(ชื่อหมวดสิ่งของ)...อีส...(ชื่อสิ่งของ)...
 My favorite.....is..... (ของที่ฉันโปรดคือ...)

ถามบุคคลที่ชื่นชอบ

คำถาม: ฮู อีส ยัวร์ เฟเวอร์ริท...(ชื่อหมวดบุคคล)...?
 Who is your favorite.....?
 (.....โปรดของคุณคือใคร)
 คำตอบ: มาย เฟเวอร์ริท...(ชื่อหมวดบุคคล)...อีส...(ชื่อบุคคล)...
 My favorite.....is..... (บุคคลที่ฉันโปรดคือ...)

Conversation บทสนทนา

- Pim : Sara, do you like mango?
 Sara : I like it.
 Pim : What is your favorite color?
 Sara : My favorite color is red.
 Pim : Who is your favorite actor?
 Sara : My favorite actor is Adam Smith.

Buying and Selling products การซื้อ-ขายสินค้า

การถามหาสิ่งของ

คุณกำลังหาอะไรอยู่ค่ะ

วอท อาร์ ยู ลุคคิง ฟอร์?

What are you looking for?

ฉันกำลังหา

ไอ แอม ลุคคิง ฟอร์...(สิ่งของที่ต้องการ)...

I am looking for.....

ฉันต้องการ

ไอ วอนท์...(สิ่งของ)...

I want.....

คุณมี...ไหม

ดู ยู แฮฟ...(สิ่งของ)....?

Do you have.....?

Conversation บทสนทนา

- Seller : What are you looking for?
 Sara : I am looking for a T-shirt.

การถามขนาด และ สี เสื้อผ้า

คุณใส่ขนาดอะไรคะ

วอท อีส ยัวร์ ไซส์?

What is your size?

ฉันใส่ขนาด

ไอ แอม ไซส์...(ขนาดเสื้อผ้า)... I am size.....

คุณมีขนาดใหญ่ / เล็กกว่านี้ไหม

ดู ยู แฮฟ อะ ลาร์จเจอร์ / สโมลเลอร์ ไซส์?

Do you have a bigger / smaller size?

มีคะ / ไม่มีคะ

เยส. / โน. Yes. / No.

คุณอยากได้สีอะไรคะ

วอท คัลเลอร์ ดู ยู วอนท์?

What color do you want?

ฉันอยากได้สี

ไอ วอนท์...(สี)... I want.....

ขอฉันลองได้ไหมคะ

แคน ไอ ไทร อิท ออน?

Can I try it on?

ได้คะ / ไม่ได้คะ

เยส. / โน. Yes. / No.

Conversation บทสนทนา

Seller : What is your size?

Sara : I am size L.

Seller : What color do you want?

Sara : I want blue.

การถาม และ ต่อรองราคา

ราคาเท่าไรค่ะ

ฮาว มัช อีส อิท?

How much is it?

ฮาว มัช?

How much?

ราคา

อิต อีส...(ราคา)...

It is.....

ช่วยลดราคาลงหน่อยได้ไหมค่ะ

แคน ยู โลเวอร์ เดอะ ปรายซ์?

Can you lower the price?

แคน ยู กิฟว์ มี อะ ดิสเคาน์ท?

Can you give me a discount?

ได้คะ / ไม่ได้คะ

เยส. / โน. Yes. / No.

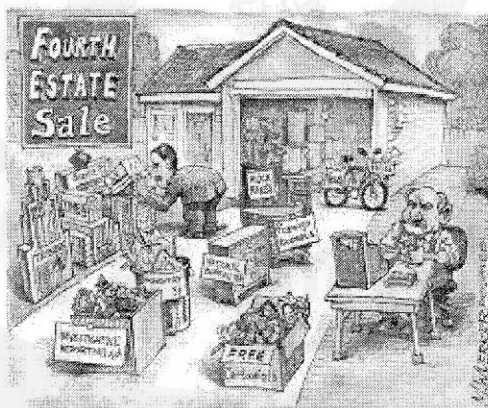
จ่ายเงินและมีเงินทอน

นี่เงินทอนคะ

เฮียร์ อีส ยัวร์ เซนจ์.

Here is your change.

Conversation บทสนทนา

Sara : How much is it?

Seller : It is 250 baht.

Sara : Can you give me a discount?

Seller : Yes. 200 baht.

Sara : Thank you. Here is five hundred baht.

Seller : Here is your change. 300 baht. Thank you.

Food อาหาร

บทสนทนาเกี่ยวกับอาหาร

หิวรึยัง	อาร์ ยู ฮังกรี่?	Are you hungry?
หิวแล้ว	เยส, ไอ แอม ฮังกรี่.	Yes, I am hungry.
ยังไม่หิว	โน, ไอ แอม นอท ฮังกรี่.	No, I am not hungry.
อาหารจานนี้คืออะไร	วอท อีส ดิส ดิช?	What is this dish?
อาหารจานนี้คือ อิท อีส.....		It is.....
อาหารจานนี้มีอะไรเป็นส่วนผสมหลัก	วอท อาร์ เดอะ เมน อินกรี้เดียน?	
	What are the main ingredients?	
ส่วนผสมหลักคือเดอะ เมน อินกรี้เดียน อาร์.....		
	The main ingredients are.....	
อาหารเป็นอย่างไรบ้าง	ฮาว อีส เดอะ ฟู้ด?	How is the food?
อาหารอร่อย	เดอะ ฟู้ด อีส กู้ด.	The food is good.
	इट อีส กู้ด.	It is good.

รสชาติอาหาร

คุณสามารถทานอาหารรสเผ็ดได้ไหม

แคน ยู อิท สไปซี่ ฟู้ด?

Can you eat spicy food?

อาหารรสเผ็ดไหม

อีส อิท สไปซี่?

Is it spicy?

สามารถเปลี่ยนรสชาติอาหารตามที่ต้องการจะถาม ดังนี้

เผ็ด	สไปซี่	Spicy
หวาน	สวีท	Sweet
เค็ม	ซอลท์	Salty
เปรี้ยว	เซา'เออะ	Sour
จืด	ไมล์ด	Mild

คุณต้องการอะไรเพิ่มไหม

ดู ยู วอนท์ เอนนี่อิง เอลซ?

Do you want anything else?

คุณต้องการกาแฟไหม

ดู ยู วอนท์ ซัม คอฟฟี่?

คุณต้องการของหวานไหม

Do you want some coffee?

ดู ยู วอนท์ ซัม ดิเชิร์ท?

Do you want some dessert?

คุณทานอาหารเสร็จรึยัง

อาร์ ยู ดัน?

Are you done?

Conversation บทสนทนา

Pim : Sara, are you hungry?

Sara : Oh! I am hungry.

Pim : Please come this way. Dinner is ready.

Pim : We have many good dishes.

Sara, can you eat spicy food?

Sara : Yes, I can eat spicy food.

Sara : What is this dish?

Pim : It is Tom Yum Goong.

Sara : What are the main ingredients?

Pim : The main ingredients are lemongrass, galangal, lime lime leaf, tamarind, sugar, fish sauce, chili, onion, mushroom, tomato and shrimp.

Pim : How is the food?

Sara : The food is very good.

Pim : Do you want anything else?

Sara : No. I am full. Thank you.

Pim : So. Are you done?
 Sara : Yes, I am done. Thank you very much.

Sickness อาการป่วย

บทสนทนาเกี่ยวกับอาการ

เป็นอะไรค่ะ
 matter?

วอท อีส เดอะ แมท'เทอร์

What is the

วอท อีส รอง วิธ ยู?

What is wrong

with you?

ฉันมี..(อาการ)..

ไอ แฮฟ...(อาการ)...

I have.....

คุณต้องการทานยาไหม

ดู ยู วอนท ทู เทค เมดดิซีน?

Do you want to take medicine?

คุณควรทานยา

ยู ชูด เทค ซัม เมดดิซีน.

You should take some medicine.

คุณแพ้ยาไม่ค่ะ

อาร์ ยู อะลเลจิก ทู เอนนิ ไคนด์ ออฟ เมดดิซีน?

Are you allergic to any kind of medicine?

ฉันแพ้ยา

ไอ แอม อะลเลจิก ทู...(ชื่อยา)...

I am allergic to.....

ฉันไม่แพ้ยา

โน. ไอ แอม นอท.

No. I am not.

คุณต้องการไปพบแพทย์ไหม

ดู ยู วอนท ทู ซี อะ ดอคเตอร์?

Do you want to see a doctor?

ฉันต้องการพบแพทย์

ไอ วอนท ทู ซี อะ ดอคเตอร์.

I want to see a doctor.

ฉันไม่ต้องการพบแพทย์

ไอ ดู นอท วอนท ทู ซี อะ ดอคเตอร์.

I do not want to see a doctor.

หายเร็วๆ นะค่ะ

เก็ต เวล ชูน.

Get well soon.

ฉันหวังว่าคุณจะดีขึ้นเร็วๆนี้

ไอ โสพ ยู วิล บี เบทเทอร์ ซูน.

I hope you will be better soon.

Conversation บทสนทนา

"You're looking well."

- Pim : Sara, what is the matter?
 Sara : I have a headache.
 Pim : Do you want to take medicine?
 Sara : Yes, please.
 Pim : Are you allergic to any kind of medicine?
 Sara : No. I am not.
 Pim : I hope you will be better soon.
 Sara : Thank you very much.

กำหนดการ

จัดอบรมโครงการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวชุมชนเกาะพิทักษ์รองรับการเข้าสู่ประชาคม

อาเซียน

ณ เกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร

- 08.30- 09.00 น. พิธีเปิดการฝึกอบรม โดยผอ.สำนักงานพัฒนาชุมชนหรือผู้แทน
- 09.00- 10.00 น. กิจกรรมด้านทักษะบุคลิกภาพและการบริการ และกลยุทธ์ทางการตลาดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะพิทักษ์
- วิทยากรโดย อาจารย์ฉันทวรรณ เอ็งฉ้วน สาขาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร
- การเป็นเจ้าบ้านที่ดี (การประสานงาน การต้อนรับ การแนะนำเบื้องต้น การดูแล/อำนวยความสะดวก และการส่งกลับ/ส่งต่อนักท่องเที่ยว)
 - กลยุทธ์ทางการตลาดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะพิทักษ์
- 10.00-10.40 น. กิจกรรมด้านสื่อความหมายการท่องเที่ยวเกาะพิทักษ์ “วิถีชีวิตผู้คน ท้องทะเล และผืนแผ่นดิน”
- วิทยากรโดยอาจารย์เบญจมาศ ณ ทองแก้ว สาขาพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร
- เรื่องราวทั่วไปของเกาะพิทักษ์ และการพึ่งพิงทรัพยากร ธรรมชาติ ประเพณีวัฒนธรรม (ปะการัง “ห้องครัวแห่งท้องทะเล” และ ภาวะโลกร้อนกับการเปลี่ยนแปลงสิ่งมีชีวิตใต้ท้องทะเล EM-BALL...มูมเล็กๆ ร่วมด้วยช่วยกันอนุรักษ์น้ำ เป็นต้น)
 - ภูมิปัญญาชาวบ้านกับการประมงพื้นบ้าน (อาชีพประมง และของฝากของที่ระลึก)
 - เรื่องราวภาพรวมเส้นทางเดินท่องเที่ยรรอบเกาะ
 - โปรแกรม/ กิจกรรมท่องเที่ยว/ ราคา
- 10.40-11.00 น. รับประทานอาหารว่าง และแลกเปลี่ยนตามอัธยาศัย
- 11.00- 11.45 น. "ทำอย่างไรให้เจ้าของโฮมสเตย์สามารถถ่ายทอดเรื่องราวเบื้องต้นแก่นักท่องเที่ยวได้อย่างมีอาชีพ"
- วิทยากรโดย นายอำพล ธานีครุฑ นายกสมาคมการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร

- 12.00-13.00 น. พักรับประทานอาหารกลางวัน
- 13.00- 14.00 น. กิจกรรมเสริมสร้างทักษะด้านภาษาต่างประเทศ
 วิทยากร โดย อาจารย์จุฑามาส เฟื่องโคณา สาขาพัฒนาการท่องเที่ยว
 มหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร
- การต้อนรับ
 - การแนะนำเบื้องต้น (ข้อมูลพื้นฐาน/โปรแกรมท่องเที่ยว/ อาหาร)
 - การดูแล/อำนวยความสะดวก
 - การส่งกลับ/ส่งต่อนักท่องเที่ยว
- 14.00- 15.30 น. กิจกรรมเสริมทักษะการประกอบกิจกรรมค่าน้ำชมปะการัง และกิจกรรม
 ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
 วิทยากร โดย อาจารย์อำนาจ รักษาพล สาขาพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัย
 แม่โจ้-ชุมพร
- กฎ ระเบียบในการค่าน้ำ ชมปะการัง
 - หลักการปฏิบัติตัวและใช้อุปกรณ์ค่าน้ำ และการสื่อความหมายเบื้องต้น
 บนเรือนำเที่ยว
 - การดูแลรักษาอุปกรณ์ค่าน้ำ และการดูแลความปลอดภัยของ
 นักท่องเที่ยว
- 15.30- 16.30 น. กิจกรรมสร้างแหล่งเรียนรู้มีชีวิต
 วิทยากร โดย ดร.ณัฏฐ์ สุธาไส สาขาเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ มหาวิทยาลัยแม่โจ้-
 ชุมพร
- ชนิดและความหลากหลายปะการัง
 - หลักการอนุรักษ์ปะการังและสัตว์น้ำ
 - กิจกรรมเคลื่อนย้ายปะการังเพื่อการอนุรักษ์และขยายพันธุ์
- 16.30 เป็นต้นไป พิธีปิดการฝึกอบรม และงานเลี้ยงกลางคืน

แบบประเมินผลการประกวดการเป็นเจ้าบ้านที่ดี

ลำดับ	ชื่อ-นามสกุล	เนื้อหาการต้อนรับ (5 คะแนน)	ด้านบุคลิกภาพ (5 คะแนน)	การแนะนำ/ช่วยเหลือ (5 คะแนน)
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				
8.				
9.				
10.				
11.				
12.	-	-		-
13.				